

OSHO

yeni bir
yaşam biçimini
kavramak



yaratıcılık

İçindeki Güçleri
Serbest Kılmak

YARATICILIK

Yaratıcı insan

içsel bir kavrayışa sahiptir.

Başkalarının

daha önce görmediğini görür,

başkalarının

daha önce duymadığını duyar.

İşte bu, yaratıcılıktır.

YARATICILIK 1

İçindekiler 1

ÖNSÖZ 2

ÖZGÜRLÜĞÜN GÜZEL KOKUSU 2

TUVALİ HAZIRLAMAK 3

ÜÇ KELİME 4

EYLEMDE RAHATLA 5

DOĞAYLA UYUM İÇİNDE OL 18

BES ENGEL 21

1. BENLİK BİLİNCİ 22

2. MÜKEMMELİYETÇİLİK 38

3. AKIL 41

4. İNANÇ 46

5. ŞÖHRET OYUNU 53

DÖRT ANAHTAR 55

1. TEKRAR ÇOCUK OL 56

2. ÖĞRENMEYE HAZIR OL 60

3. SIRADANLIKTAN NİRVANA'YI BUL 62

4. HAYALCİ OL 66

DÖRT SORU 69

1. HAFİZA VE HAYAL GÜCÜ 69

2. AYRILIK SONRASI DEPRESYONU 81

3. YARATICILIK VE MELEZLEŞME 84

4. PARANIN SANATI 88

YARATIM 93

EN ÜST DÜZEY YARATICILIK: HAYATININ ANLAMI 93

ÖNSÖZ

ÖZGÜRLÜĞÜN GÜZEL KOKUSU

Yaratıcılık varoluştaki en büyük isyandır. Eğer yaratmak istiyorsan, bütün şartlanmalardan kurtulmak zorundasın. Aksi halde yaratıcılığın kopya çekmekten başka bir şey değildir. Sadece bir kopya olur. Ancak bir bireysen yaratıcı olabilirsin. Sürü psikolojisinin bir parçası olarak yaratıcı olamazsın. Sürü psikolojisi yaratıcı değildir. Hayat seni sürükler. Dansı, şarkıyı ve keyfi bilmez; mekaniktir.

Yaratıcı kişi, daha önce ayak basılmış yolları izleyemez. Kendi yolunu aramalı, hayat ormanını araştırmalıdır. Yalnız gitmek zorundadır. Sürü zihniyetinden, kolektif psikolojiden ayrılmak zorundadır. Kolektif zihin, dünyadaki en alt seviyedeki zihindir. Kolektif aptallık ile kıyaslandığında, tek bir aptal bile daha üstündür. Ancak kolektifliğin kendi rüşvetleri vardır: Kolektif zihnin tek doğru yol olduğunda ısrar eden insanlara saygı gösterir, onurlandırır.

Geçmişte bütün yaratıcı insanların, ressamların, dansçıların, müzisyenlerin, şairlerin, heykeltıraşların saygınlığa sırt çevirmesi bu zorunluluktan kaynaklanıyordu. Bir çeşit aylak ve bohem hayat tarzı yaşamak zorundaydılar çünkü yaratıcı olmalarının tek yolu buydu. Gelecekte böyle olmak zorunda değil. Eğer beni anlarsan, söylediklerimin doğru olduğunu hissedersen, o zaman gelecekte herkes birey olarak yaşayacağı için, bohem yaşam tarzına ihtiyaç olmayacaktır. Bohem yaşam tarzı, sabit, Ortodoks, sıradan ve saygın bir hayatın yan ürünüdür. Benim amacım, kolektif zihni yok ederek, her bireyin özgür olmasını sağlamak. O zaman bir sorun çıkmaz. O zaman istediğin hayatı yaşayabilirsin. Aslında insanlık, ancak bireyler başkaldırılarındaki saygı gördüğü zaman doğmuş olacaktır. İnsanlık henüz doğmadı. Hâlâ rahmin içinde. Senin insanlık olarak gördüğün, sadece bir göz aldanması olayıdır. Ta ki bizler her kişiye bireysel özgürlük, kendi tarzında varolmak için tam özgürlük verene kadar... Ve elbette o da kimsenin işine karışmamak zorunda — özgürlüğün bir parçasıdır bu. Kimse bir başkasına müdahale etmemeli.

Ama geçmişte, herkes burnunu başkalarının işlerine sokmuştur. Hatta toplumla hiçbir ilgisi olmayan en özel konularda bile. Örneğin, bir kadına aşık olursun, bunun toplumla ne ilgisi olabilir? Bu, tamamen kişisel bir olaydır, piyasaları ilgilendirmez. Eğer iki insan sevgiyle birlikte olmayı kabul ediyorsa, toplum bu işe karışmamalı. Ama toplum, bütün baskıcı yöntemleriyle doğrudan ya da dolaylı olarak devreye giriyor. Polis sevgililer arasına giriyor, yargıç sevgililer arasına giriyor. Bu da yetmezse, bu sefer de toplum Tanrı adında senin icabına bakacak bir süper-polis yaratıyor.

Tanrı fikri, seni tuvalette bile yalnız bırakmayan bir röntgenci kavramıdır, anahtar

deliğinden bakarak ne yaptığını izler. Bu çok çirkin! Dünyanın bütün dinleri, Tanrının seni sürekli izlediğini söyler. Bu çok çirkindir! Bu ne biçim bir Tanrı? Herkesi izleyip takip etmekten başka bir işi yok mu? Dedektiflerin en ilahisi olmalı!

İnsanlığın yeni bir toprağa ihtiyacı var; Özgürlük toprağına! Bohemlik bir tepkiydi. Gerekli bir tepki, ancak hayalim gerçek olursa, o zaman bohemliğe gerek kalmayacak. Çünkü insanlara hükmetmeye çalışan bir kolektif zihin olmayacak. O zaman herkes kendisi ile barışık olacak. Tabii başkasına da müdahale etmeyecek. Ancak kendi hayatın söz konusu olduğu süreçte, kendi kurallarıyla yaşayacaksın.

İşte o zaman yaratıcılık ortaya çıkar. Yaratıcılık, bireysel özgürlüğün güzel kokusudur.

TUVALİ HAZIRLAMAK

Patoloji kaybolduktan sonra herkes bir yaratıcı olur.
Bunu mümkün oldurunca derinden kavramak gerekir:
Sadece hasta insanlar yıkıcıdır. Sağlıklı insanlar yaratıcı olur.
Yaratıcılık, gerçek sağlığın güzel kokusudur.
İnsan gerçekten sağlıklı ve bütün olduğu zaman,
yaratıcılık doğal olarak kendine gelir.
Yaratma şevki içinden yükselir.

ÜÇ KELİME

İnsanlık bir yol ayrımına gelmiş durumdadır. Tek boyutlu insanı yaşadık ve tükettik. Artık daha zengin insanlar olmamız gerekiyor. Üç boyutlu olmalıyız. Ben buna üç kelime diyorum. İlk kelime, bilinç. İkinci kelime, şefkat. Üçüncü kelime ise, yaratıcılıktır. Bilinç, varoluştur; şefkat, hissetmek; yaratıcılık ise eylem. Benim derin insan vizyonum, bu üçünü bir arada görmektir. Sana gelmiş geçmiş en büyük meydan okumayı, gerçekleştirilmesi en zor görevi veriyorum. Buda kadar aydınlık, Krishna kadar sevgi dolu ve Michelangelo ya da Leonardo Da Vinci kadar yaratıcı olmalısın. Hepsini aynı anda olmak zorundasın. Ancak o zaman senin bütünleşmen gerçekleşmiş olur; aksi taktirde bazı şeyler eksik kalmış olacak. Ve içindeki o eksik parça, seni dengesiz ve doyumsuz kılacak. Eğer tek boyutluysan, çok yüksek bir zirveye ulaşabilirsin. Ancak sadece bir nokta olursun. Ben senin tek bir zirve değil, ard arda zirvelerden oluşan Himalayalar gibi sıradağlar olmanı istiyorum.

Tek boyutlu insan başarısız oldu. Güzel bir dünya yaratmayı başaramadı. Dünya üzerinde cenneti kuramadı, başarısız oldu; hem de çok. Birkaç güzel insan yarattı ama insanlığı değiştiremedi. İnsanoğlunun toplu bilincini yükseltmedi. Sadece birkaç birey çeşitli yerlerde aydınlandı. Bu artık bir işe yaramayacak. Daha çok aydınlanmış insana ihtiyacımız var, hem de üç boyutlu aydınlanmış insanlara. Benim yeni insan tanımım budur.

Buda bir şair değildi. Ancak yeni insanlıkla, bundan sonra Buda olacak insanlar aynı zamanda şair olacak. Şair dediğim zaman şiir yazma anlamında söylemiyorum. Şiirsel olmak gerektiğini söylüyorum. Hayatın şiirsel olmalı, yaklaşımın şiirsel olmalı. Mantık kurudur, şiirsellik ise canlı. Mantık dans edemez. Mantiğin dans etmesi imkansızdır.

Mantiğın dans etmesini izlemek Mahatma Gandi'nin dans etmesini izlemek gibi olur, çok komik görünür. Şiirsellik ise dans eder. Şiir kalbin dansıdır. Mantık sevemez, sevgiden söz edebilir ama sevemez. Sevgi mantıksız olarak görülür. Sadece şiir sevebilir. Sadece şiir sevgi ikileminin içine atlayabilir.

Mantık soğuktur, hem de çok soğuk. Sadece matematik söz konusu olduğu zaman işe yarar. Ancak insanlığa gelince pek faydalı değildir. Eğer insanlar fazla mantıklı olursa insanlık kaybolur. O zaman ortada insanlar değil, rakamlar olur; değiştirilebilir rakamlar. Şiir, sevgi ve duygu sana bir derinlik ve sıcaklık verir. Soğukluğunu kaybeder ve erirsin, daha bir insan olursun. Buda bir süper insandı, bu konuda hiçbir kuşku yok. Ama o, insan boyutunu kaybetti, dünya dışı oldu. Buda dünya dışı olmanın güzelliğini barındırmasına rağmen, onda Yunanlı Zorba'nın güzelliği yok. Zorba, çok dünyevi. Ben ikisini birden yani "Buda Zorba" olmanı istiyorum. İnsan meditasyon yapmalı ama duyguya karşı olmamalı. Sevgiyle taşan, duyguyla dolu bir meditasyoncu olmalı. Ve insanın yaratıcı olması gerekir. Eğer sevgin sadece bir duyguysa ve eyleme dönüşmüyorsa insanlığı etkilemeyecektir. Onu maddeye dökmeli ve gerçekleştirmelisin.

Senin üç boyutun bunlardır: Varoluş, duygu, eylem. Eylem, yaratıcılığı barındırır, her türlü yaratıcılığı: Müzik, şiir, resim, heykel, mimari, bilim, teknoloji. Duygu, estetik olan her şeyi kapsar... Sevgiyi, güzelliği. Varoluş ise meditasyonu, farkındalığı ve bilinci barındırır.

EYLEMDE RAHATLA

Öncelikle eylemin doğası ve altında neler yattığının anlaşılması gerekir. Aksi halde rahatlamak mümkün değildir. Gevşemek istesen bile eğer eyleminin doğasını izlemediysen, gözlemediysen, fark etmediysen bu imkansız olacaktır. Çünkü eylem basit bir olgu değildir. Birçok insan gevşemek ister ama bunu yapamaz. Gevşemek filizlenme gibidir, onu zorlayamazsın. Bütün olguyu anlayan gerekir. Neden bu kadar aktıfsın? Neden aktiviteye bu kadar vakit harcıyorsun? Neden bu konuda saplantılısın? İki kelimeyi unutma: Biri eylem, diğeri de, aktivite. Eylem, aktivite değildir. Aktivite ise, eylem değildir. Doğaları birbirine zıttır. Eylem, bir durumun talebi üzerine hareket etmektir, karşılık vermektir. Aktivitede ise durum önemli değildir. Bir yanıt değildir. O durum içinde rahatsız olman, aktif olmanın bir bahanesi olur.

Eylem, sessiz bir zihinden çıkar. Dünyanın en güzel şeyidir. Aktivite ise huzursuz zihinden çıkar ve en çirkinidir. Eylemin bir konusu vardır. Aktivitenin konusu önemsizdir. Eylem

anlık yaşanır, kendiliğinden oluşur. Aktivite ise geçmişle doludur. Yaşanan ana karşılık değil, geçmişten beri içinde taşıdığın huzursuzluğun o anda ortaya dökülmesidir. Eylem yaratıcıdır, aktivite ise yıkıcı. Seni yok eder, başkalarını yok eder.

Aradaki ince farkı görmeye çalış. Örneğin, acıktığın zaman yemek yersin. Bu eylemdir. Ama aç değilsen, açlık hissetmiyor olmana rağmen yemek yemeye devam ediyorsan, bu aktivitedir. Bu çeşit yemek bir tür şiddettir. Yemeği yok ediyorsun. Dişlerinle eziyor ve yemeği yok ediyorsun. İçindeki huzursuzluğu bir parça olsun dışarı vuruyorsun. Acıktığın için değil, sadece içindeki şiddet duygusunu tatmin etmek için yemek yiyorsun.

Hayvanlar dünyasında şiddet ağız ve ellerle ilişkilidir; pençeler ve dişlerle. Hayvanlar dünyasında şiddet barındıran iki şey budur. Yemek yerken ikisi bir araya gelir. Yemeği eline alır ve ağzınla yersin. Şiddet ortaya çıkar. Ama eğer bir açlık yoksa, bu bir eylem değildir; hastalıktır. Bu aktivite bir saplantıdır. Elbette bu şekilde yemeye devam edemezsin, çünkü, o zaman çatlarsın. O yüzden insanlar çeşitli numaralar icat etti: Tütün ya da sakız çiğniyor, sigara içiyorlar. Bunlar sahte yemeklerdir. Herhangi bir besin değerleri yoktur. Ama şiddet konusunda aynı derecede etkilidir. Oturmuş sakız çiğneyen bir adam. Ne yapıyor? Birini öldürüyor. Eğer farkına varırsa, zihninde bir öldürme fantezisi bulunuyor olabilir ve o sakız çiğniyor. Kendi içinde çok masum bir aktivite. Kimseye bir zarar vermiyorsun ama senin için çok tehlikeli. Çünkü ne yaptığının kesinlikle bilincinde değilsin. Sigara içen biri ne yapıyor? Çok masum görünen bir yolla içine duman alıp veriyor, nefes alıp veriyor. Bir nevi hastalıklı Pranayama. Bir çeşit laik transandantal meditasyon. Bir Mandala yaratıyor. İçine duman çekiyor, üflüyor; çekiyor, üflüyor. Bir Mandala, bir döngü yaratıyor. Sigara içerek bir çeşit şarkı söylüyor; ritmik bir şarkı. Rahatlıyor, iç huzursuzluğu biraz olsun azalıyor.

Bunu hiç aklından çıkartma, neredeyse yüzde yüz doğrudur: Eğer birisi ile konuşurken o kişi sigarasına uzanıyorsa bu onun canının sıkıldığını gösterir. Hemen onun yanından ayrılmalısın, seni dışarı atmak istiyordur. Bunu yapamaz çünkü çok kaba olur. Sigarasına uzanıyor, artık doldum, çok sıkıldım diyor. Hayvanlar dünyasında senin üzerine atlamış olurdu. Ama yapamaz. O bir insan, medeni bir yaratık. O yüzden sigarasına atlıyor, onu içmeye başlıyor. Artık senin için endişelenmiyor. Kendi sigara içme döngüsünün ritmine kapanmış durumda rahatlıyor.

Ancak bu aktivite senin saplantılı olduğunu gösteriyor. Kendin olarak kalamıyorsun, sessiz kalamıyorsun, eylemsiz kalamıyorsun. Aktiviteler aracılığı ile deliliğini, çılgınlığını dışarı vuruyorsun.

Eylem çok güzeldir, kendiliğinden oluşan bir karşılık vermedir. Hayatın karşılık verilmeye ihtiyacı vardır. Her an bir eylemde bulunman gerekir. Ancak aktivite geçmişten günümüze

taşınır. Acıkırsan yemek ararsın, susarsan kuyuya gidersin, uykun geldiyse gidip yatarsın. Eylem tamamen durumdan kaynaklanır, kendiliğinden oluşur ve bütündür.

Aktivite asla kendiliğinden oluşmaz, geçmişten gelir. Onu yıllardır içinde biriktiriyor olabilirsin, ama şimdiki anda gelip patlar. Durumla ilgisi yoktur. Ancak zihin kurnazdır; zihin her zaman aktiviteler için mantıklı açıklamalar getirecektir, her zaman onun bir aktivite değil, eylem olduğunu, şart olduğunu ispat etmeye çalışacaktır. Birden öfkeyle parlarsın. Herkes bunun şart olmadığını, durumun böyle bir karşılığa ihtiyaç duymadığını fark eder, ancak bir tek sen bunu göremezsin. Herkes, ne yapıyorsun, buna hiç gerek yoktu, neden bu kadar öfkeliyin duygusuna kapılır, ama sen mantıklı açıklamalar getirirsin; bunun gerekli olduğunu savunursun.

Bu mantıksal açıklamalar, deliliğin konusunda bilinçsiz kalmaya devam etmene yardımcı olur. George Gurdjieff bunlara "tampon" adı veriyordu. Etrafında mantıklı açıklamalardan oluşan bir tampon yaratarak, durumun farkına varmanın önüne geçiyorsun. Tamponlar, trenlerde iki vagon arasında kullanılır. Böylece ani bir duruş sırasında, yolcuların çok sert bir şokla karşılaşmasının önüne geçilir. O şoku tamponlar emer. Aktivitelerinin o anki durumla bir ilgisi yoktur, ancak mantık tamponları durumu görmene izin vermez. Tamponlar seni kör eder ve bu tür aktiviteler devam eder.

Eğer bir aktivite varsa gevşeyemezsin. Nasıl gevşeyeceksin? Çünkü bu saplantı haline gelmiş bir ihtiyaç. Bir şeyler yapmak istiyorsun, ne olursa olsun. Dünyanın dört bir yanında aptallar, "Hiçbir şey yapmamaktansa bir şeyler yap." deyip duruyor. Ve bu su katılmamış aptallar, dünyanın dört bir yanında kullanılan şu atasözünü yaratmıştır: "Boş bir zihin şeytanın atölyesidir." Hayır, değildir. Boş bir zihin Tanrı'nın atölyesidir. Boş bir zihin, dünyanın en güzel, en saf şeyidir. Boş bir zihin nasıl şeytanın atölyesi olabilir? Şeytan boş bir zihne adım atamaz ki. Bu imkansız. Şeytan ancak aktiviteyle dolmuş olan bir zihne girebilir. Sonra şeytan denetimi ele alır ve daha da aktif olmanın yollarını ve yöntemlerini gösterir. Şeytan, asla "Gevşe" demez. Sürekli, "Neden vaktini boşa harcıyorsun, bir şeyler yap; hareket et, hayat geçip gidiyor!" der. Bütün büyük öğretmenler, hayatın gerçeklerinin farkına varmış olan öğretmenler boş bir zihnin, kutsal olanın içinize akmanızı sağlayacak bir alan oluşturduğunu anlamıştır.

Şeytan boş bir zihni değil, aktiviteyi kullanabilir. Şeytan boş bir zihni nasıl kullanabilir? Boşluğa yaklaşmaya cesaret bile edemez çünkü bu onu öldürür. Ancak için derin bir aktif olma güdüsüyle doluysa, o zaman şeytan seni ele geçirir, o zaman seni yönlendirir, o zaman tek rehber o olur.

Bu atasözünün tamamen yanlış olduğunu söylemek istiyorum. Bunu şeytanın kendisi önermiş olmalı.

Bu aktif olma saplantısını izlemek gerekir. Bunu kendi hayatında izlemek zorundasın. Çünkü yaptığın aktivitenin gereksiz olduğunu kendinde görmeden, benim söyleyeceklerim hiçbir şey ifade etmez. Onu neden yapıyorsun?

Yolculukta insanların sürekli aynı şeyleri yaptığını gördüm. Yirmi dört saat boyunca trende bir yolcuyla birlikteyim. Yapacak başka bir şey bulamayınca aynı gazeteyi tekrar tekrar okur. Bir tren vagonunda kapalı kalınca aktif olma olanakları azaldığı için, aynı gazeteyi tekrar tekrar okur. Ben de onu izliyorum, "Bu adam ne yapıyor" diyorum.

Bir gazete, bir Gita ya da İncil değildir: Gita'yı birçok kere okuyabilirsin. Çünkü her okuyuşta yeni bir anlam ortaya çıkar. Ancak bir gazete Gita değildir. Bir kere okuduktan sonra bitmiştir. Aslında bir kere okumaya bile değmez ama insanlar tekrar tekrar okuyor. Bitince baştan başlıyorlar. Sorun nedir? Bu bir ihtiyaç mı? Hayır, saplantılılar; sessiz ve eylemsiz kalamazlar. Bu onlar için imkansızdır, ölüm gibi bir şeydir. Aktif olmak zorundalar.

Yıllarca yolculuk etmek bana insanları, onlar farkına varmadan gözlemlene olanağı sundu, çünkü bazen kompartımda benimle birlikte tek bir kişi olurdu. Benimle konuşmak için her türlü çabayı sarfeder ve ben sadece evet ya da hayır deyince, pes ederdi. Sonra onu izlerdim. Bu çok güzel bir deney, hiçbir masrafı da yok. Bavulunu açardı ve ben onun hiçbir şey yapmadığını görebiliyordum. Sonra içine bakar ve kapatırdı. Derken pencereyi açar, kapatır, sonra gazetesini tekrar okur, sigara içer, tekrar bavulunu açar, içini düzenler, gidip pencereyi açıp dışarı bakardı. Ne yapıyor? Ve neden? Bu bir içsel güdü, içinde titreyen birşey var; havale geçirmekte olan bir ruh hali. Bir şeyler yapmak zorunda, aksi halde kaybolacak. Yaşantısında aktif bir insan olmalı. Şimdi bir gevşeme anı bulunca gevşeyemiyor; eski alışkanlıklar ortaya çıkıyor.

Bir Moğol İmparatoru olan Orangzeb, ihtiyar babasını hapsedmiş. Orangzeb'in babası, Taj Mahal'ı yaptıran Şah Cihan'dır. Oğlu onu tahtan indirip hapse attı. Söylendiğine ve Orangzeb'in otobiyografisinde yazdığına göre, birkaç gün geçtikten sonra, artık Şah Cihan bu hapis yüzünden üzüntülü değildi, çünkü her tür lüks sağlanmıştı. Bir saraydaydı ve tıpkı eskisi gibi yaşıyordu. Bir hapis hayatına benzemiyordu. İhtiyacı olan her şey orada vardı. Sadece tek bir şey eksikti ve o da aktiviteydi; hiçbir şey yapamıyordu. O yüzden oğlu Orangzeb'e bir mektup yazdı. "Benim her türlü ihtiyacımı karşılamışsın ve her şey çok güzel. Yalnız eğer bir şey daha yaparsan sana sonsuza dek minnettar kalırım. Bana otuz çocuk yolla. Onlara öğretmenlik yapmak istiyorum."

Orangzeb buna inanmadı. "Babam neden otuz çocuğa öğretmenlik yapmak istiyor?" diye düşündü. Daha önce hiç öğretmenliğe ilgi duymamıştı, eğitim onun ilgisini çekmiyordu. Ona ne olmuştu? Yine de babasının bu arzusunu yerine getirdi. Şah Cihan'a otuz çocuk

yollandı ve her şey yoluna girdi. O tekrar imparator olmuştı, otuz küçük çocuğun imparatoru. Bir ilkokula git; öğretmen neredeyse bir imparatorudur. Otur diye emredebilirsin, oturmak zorunda kalacaklar; ayağa kalk diye emredebilirsin, ve kalkmak zorunda olacaklar. Sınıftaki o otuz öğrenciyle, taht odasını tekrar yaşatabiliyor, insanlara emir verme alışkanlığını ve bağımlılığını sürdürüyordu Şah Cihan.

Psikologlar aslında öğretmenlerin politikacı olduklarından şüphelenmektedir. Elbette politikaya girecek kadar kendilerine güvenemezler; onlar da içinde başkan, başbakan, imparator haline gelebilecekleri okullara giderler. Küçücük çocuklar.. Ve öğretmenler onlara emirler verir ve güç uygular. Psikologlar ayrıca öğretmenlerin sadist olma eğilimleri olduğundan ve acı vermekten zevk alabileceklerinden şüphelenmektedir. Ve bunlar için bir ilkokuldan daha iyi bir yer bulamazsın. Masum çocuklara eziyet edebilirsin ve bunu onların kendi iyiliği için, kendi mutlulukları için yaparsın. Git ve gör! İlkokullarda bulundum ve öğretmenleri izledim. Psikologlar şüpheleniyor, ben ise eminim; onlar işkenceci! Ayrıca onlardan daha savunmasız ve masum kurbanlar bulamazsın, direnç bile gösteremezler. Onlar o kadar zayıf ve çaresizdirler ki! Ve öğretmen ise imparator gibi durmaktadır.

Orangzeb otobiyografisinde şöyle yazıyor: "Babam sırf eski alışkanlıkları yüzünden hâlâ bir imparator gibi davranmak istiyor. Ben de kendini kandırmasına izin veriyorum, herhangi bir sorun yok. Otuz ya da üç yüz, kaç tane olursa olsun çocuk gönderin. Bırakın küçük bir okul oluşturup, mutlu olsun."

Aktivite eylem için bir neden yokken yaşanır. Kendini izle, enerjinin yüzde doksanını aktivitelere harcıyorsun. O yüzden eylem anı gelince enerjin kalmıyor. Gevşemiş bir insan saplantılardan uzaktır ve enerji içinde birikmeye başlar. Enerjisini saklar. Otomatik olarak saklanan bu enerji sayesinde, eylem anı geldiği zaman tüm varlığı bu enerjiyle akar. O yüzden eylem bir bütündür. Aktivite yarım yamalak yapılır, çünkü kendini tam olarak nasıl kandırabilirsin ki? Sen bile onun gereksiz olduğunu biliyorsun. Senin için net olmasa da, belirsiz de olsa, içindeki bazı havaleli ruh halleri nedeniyle onu yaptığının sen dahi farkındasın.

Aktiviteleri değiştirebilirsin, ancak aktiviteler eyleme dönüşmediği sürece hiçbir işe yaramaz. İnsanlar bana gelip, sigarayı bırakmak istiyorum diyor. Onlara, "Neden? Ne kadar güzel bir transandantal meditasyon, devam et." diyorum. Eğer onu bırakırsan başka bir şeye başlarsın. Çünkü belirtileri değiştirerek hastalığı değiştiremezsin. O zaman tırnaklarını kemirir ya da sakız çiğnersin. Hatta bunlardan daha tehlikeli şeyler var. Bu söylediklerim masum şeyler. Çünkü eğer sakız çiğniyorsan, kendine çiğniyorsun. Bir aptal olabilirsin, ama şiddete yönelmiyorsun. Başkalarına zarar vermiyorsun. Eğer sakız çiğnemeyi ya da sigara içmeyi bırakırsan, o zaman ne yapacaksın? Ağızının aktiviteye

İhtiyacı var, o vahşidir. O zaman konuşacaksın. O zaman sürekli konuşacaksın. Ve bu çok daha tehlikeli.

Geçen gün Nasrettin Hoca'nın karısı geldi. Genelde bana uğramaz, o yüzden çok ciddi bir sorun olduğunu anladım. "Sorun nedir" diye sordum. Otuz dakika boyunca binlerce kelime kullanarak şunu anlattı. "Nasrettin Hoca uykusunda konuşuyor. Bu konuda ne yapabilirim? O kadar çok konuşuyor ki aynı odada uyumak çok zor. Bağırıyor ve kötü sözler söylüyor." "Hiçbir şey yapmana gerek yok" dedim. "İkiniz de uyanıkken ona konuşma fırsatı tanı yeter."

İnsanlar sürekli konuşuyor, başkalarına fırsat tanımıyor. Konuşmak tıpkı sigara içmek gibidir. Eğer yirmi dört saat konuşursan, ki konuşuyorsun. Uyanıkken konuşuyorsun, vücudun yoruluyor ve uyuyorsun. Ama konuşmalar devam ediyor. Yirmi dört saat boyunca, her gün hiç durmadan konuşuyorsun. Bu tıpkı sigara içmek gibidir. Çünkü olgu aslında aynı. Ağızın harekete ihtiyacı vardır ve en temel aktivite ağızdır. Çünkü hayatında başlayan ilk aktivite budur. İlk ve en temel aktivite. Sigara içmek tıpkı meme emmek gibidir. Ilık sütün içeri akması yerine, sigarada ılık duman içeri akar ve dudakların tıpkı annenin memesine dokunmuş gibi hisseder. Eğer sigara içmen ya da sakız çiğnemen engellenirse, o zaman konuşmaya başlarsın ve bu daha tehlikelidir. Çünkü kendi içindeki çöpleri başka insanların zihinlerine atmaya başlarsın.

Uzun süre sessiz kalabilir misin? Psikologlar eğer üç hafta sessiz kalırsan, kendi kendine konuşmaya başlayacağını söylüyor. O zaman ikiye ayrılmış olursun. Hem konuşmacı, hem de dinleyici olursun. Eğer üç ay sessiz kalmaya çalışırsan, akıl hastahanesine kabul edilecek duruma gelirsin. Çünkü o zaman başkalarının varlığından rahatsız olmadan bunu yaparsın. Hem konuşacak, hem de kendine cevap vereceksin. Artık bir bütünsün. Bir başkasına ihtiyaç kalmamıştır. İşte deli budur!

Deli, bütün dünyayı kendisi ile sınırlamış bir insandır. O hem konuşmacı, hem dinleyicidir. Hem sahnedeki aktör, hem de izleyicidir; o hepsidir, bütün dünyası kendisi ile sınırlıdır. Kendini o kadar çok parçaya bölmüştür ki, her şey parçalanmıştır. O yüzden insanlar sessizlikten korkar. Çünkü delirebileceklerini bilirler ve eğer sessizlikten korkuyorsan, bu içinde sürekli aktif olmayı zorlayan, saplantılı ve hastalıklı bir zihin olduğunu gösterir. Aktivite, kendinden kaçıştır. Eylemde kendin olursun, aktivitede ise kendinden kaçtın. Aktivite bir uyuşturucudur, kendini unutursun ve kendini unuttuğun zaman hiçbir endişen, tasan ya da kaygın kalmaz. O yüzden sürekli aktif olma ihtiyacındasın; bir şey ya da başkasını yapıyorsun, ancak hiçbir zaman, bir şey yapmama çiçeğinin içinde açmasına izin vermiyorsun.

Eylem iyidir. Aktivite hastalıktır. Aradaki farkı kendi içinde bul. Aktivite nedir? Eylem

nedir? İlk adım budur. İkinci adım ise, eyleme yoğunlaşarak, enerjinin eyleme akmasını sağlamak. Aktivite söz konusu olduğu zaman daha dikkatli olmalısın, eğer farkındaysan, aktivite kaybolur; enerji korunur, içinde biriktirdiğin enerji eyleme dönüşür.

Eylem anlıktır, hazırlanan bir şey değildir, önceden tasarlanmaz. Senin bir hazırlık yapmana, bir prova döneminden geçmene izin vermez. Eylem her zaman sabah görülen çiğ kadar yeni ve tazedir. Eylem insanı da her zaman genç ve tazedir. Vücut yaşlanabilir, ancak tazeliği devam eder, beden ölebilir ama gençliği devam eder. Beden kaybolabilir, ama o kalır çünkü Tanrı tazeliği sever. Tanrı her zaman yeni ve tazeden yanadır.

Giderek daha fazla aktiviteyi bırakmaya çalış. Ama nasıl bırakacaksın? Bu bırakma işini de saplantıya çevirebilirsin. Tapınaklardaki rahiplerin başına gelen budur. Aktiviteyi yok etme onların saplantısı olmuştur. Bırakmak için sürekli bir şeyler yapıyorlar. Dua, meditasyon, yoga, şu, bu... ancak bu da bir aktivitedir. Bu şekilde bırakamazsın, arka kapıdan tekrar içeri girer.

Farkında ol. Eylem ile aktivite arasındaki farkı hisset. Aktivite bir hayalettir, geçmişten gelir, ölüdür. Aktivite sana sahip olduğu zaman, hastalanıyorsun. Bu yüzden daha dikkatli ol. Tek yapabileceğin şey izlemek. Yapmak zorunda olsan bile tam bir farkındalıkla yap. Sigara iç, ama çok yavaş iç. Bütün farkındalığınla iç ki, ne yaptığını gör.

Eğer sigara içmeyi izleyebilirsen, bir gün sigara parmaklarından düşecektir. Çünkü bütün saçmalığını içinde hissetmiş olacaksın. Aptalca bir şeydir. Tamamen aptalca bir şey. Bunu fark ettiğin zaman kendiliğinden düşer. Onu atamazsın, çünkü atmak da bir aktivitedir. O yüzden kendiliğinden düşer dedim. Tıpkı ölü bir yaprağın ağaçtan düşmesi gibi. Düşmek! Kendiliğinden düşmek! Eğer onu atarsan, bir gün başka bir şekilde, başka bir formda onu tekrar alırsın.

Bırak düşünler, sen bırakma. Bırak aktiviteler kaybolsun, kaybolmaya zorlama. Çünkü onu kaybolmaya zorlama çabası da başka bir tür aktivitedir. İzle, tetikte ol, bilincinde ol. O zaman mucizevi bir olguyla karşılaşacaksın. Bir şey kendiliğinden düştüğü zaman, sende hiçbir iz bırakmaz. Zorladığın zaman ise, mutlaka bir yara kalır. O zaman otuz yıl boyunca sigara içtikten sonra bıraktığın hakkında böbürlenip duracaksın. Sonuçta böbürlenmek de aynı şeydir, hakkında konuşarak aynı şeyi yapmış olursun. Sigara içmezsin ama sürekli sigarayı bıraktığından söz etmiş olursun. Dudakların yine aktivite içindedir, ağzın işliyor. Eğer şeylerin düştüğünü gerçekten anlarsan, o zaman "ben bıraktım" diye konuşamazsın. Kendiliğinden düşmüştür, sen bırakmadın. Egon bu sayede güçlenmemiştir. Ancak ondan sonra, daha fazla eylem mümkün olabilir.

Ne zaman her şeyinle eyleme geçme fırsatı karşına çıkarsa, bunu sakın kaçıрма. Düşünme, eyleme geç. Daha fazla eylem yap ve bırak aktiviteler kendi kendine düşsün.

Zamanla bir dönüşüm yaşayacaksın. Bu zaman alıyor, oturması gerekiyor, ancak bir acelen yok.

Tilopa'nın şu sözlerine kulak ver: "Bedeninle gevşemek dışında hiçbir şey yapma. Ağzını sıkıca kapayıp, sessiz kal. Zihnini boşalt ve hiçbir şey düşünme."

Bedeninle gevşemek dışında hiçbir şey yapma. Şimdi gevşemenin ne olduğunu anlıyorsun. Bu, içinde aktivite ihtiyacı hissetmemektir. Gevşemek, ölü bir adam gibi yatmak anlamına gelmez. Zaten ölü bir adam gibi yatamazsın, sadece rol yapabilirsin. Nasıl ölü gibi yatacaksın? Sen canlısın. Ancak rol yapabilirsin. Gevşeme, içinde bir aktivite hissi duymadığın zaman yaşanır. Enerji yuvasındadır. Hiçbir yere hareket etmiyordur. Eğer bazı durumlar ortaya çıkarsa eyleme geçersin. Hepsi bu. Ancak hareket etmek için bahane bulmazsın. Kendinle barışık haldesin. Gevşemek, evinde olmaktır.

Birkaç yıl önce bir kitap okuyordum. Kitabın adı, "Gevşemelisiniz"di. Bu tamamen saçma bir şey, çünkü zorunluluk durumu, gevşemenin karşıtıdır. Bu tip kitaplar sadece Amerika'da iyi satıyor. Şart koşmak aktivitedir, bir saplantıdır. Bir şart koşulduğu zaman, arkasında mutlaka bir saplantı gizlenmiştir. Hayatta eylemler vardır, ancak şartlar yoktur. Aksi halde şart, deliliğe yol açar. "Gevşemelisin". Artık gevşemek saplantın olmuştur. Belirli bir şekilde oturup ya da uzandıktan sonra, ayak parmağından kafana kadar telkinde bulunmalısın. Ayak parmaklarına gevşe diye emret, sonra yukarı doğru çık.

Neden bu zorunluluk? Gevşeme sadece hayatında bir gereklilik olmadığı zaman ortaya çıkar. Gevşeme bedenle ilgili bir şey değildir. Sadece zihinle ilgili bir şey de değildir. O senin bütün varlığıyla ilgilidir.

Çok fazla aktivite içindesin. O yüzden yorgun, bezgin, tükenmiş ve donuksun. Hayat enerjin hareket etmiyor. Her tarafta barikatlar var ve ne yaparsan yap, bir delilik hali içinde yapıyorsun. O zaman elbette gevşeme ihtiyacı ortaya çıkıyor. O yüzden her ay gevşeme hakkında bu kadar çok kitap çıkıyor. Gevşeme hakkında bir kitap okuyup da, gevşemeyi başarmış tek bir insan bile görmedim. Hatta daha da geriliyorlar. Çünkü bütün aktivite hayatı devam etmekle birlikte, aktivite içinde olma saplantısı ya da hastalığı hâlâ orada olmasına rağmen, bir de gevşemiş ruh halindeymiş gibi davranıyor. Uzanıyor, içindeki patlamaya hazır yanardağlarla ve fırtınalarla, "Nasıl Gevşenilir" isimli kitabın talimatlarıyla gevşemeye çalışıyor.

Eğer kendi iç varlığını okumuyorsan, gevşemene yardımcı olacak hiçbir kitap yok. Tabii, o zaman da gevşemek şart olmaktan çıkar. Gevşemek bir yokluktur, aktivite yokluğu. Eylem değil. O yüzden, Himalayalara taşınmanın bir gereği yok. Bazı insanlar bunu yapmıştır. Gevşemek için Himalayalara gitmişlerdir. Himalayalara taşınmanın gereği nedir? Eylemi bırakamazsın. Çünkü eğer eylemi bırakırsan, hayatı bırakmış olursun. O zaman gevşemiş

değil, ölü olursun. Himalayalarda gevşemiş değil, ölü bilgiler bulursun. Onlar hayattan, eylemden kaçmışlardır.

Bu ince noktayı anlamak gerekir. Aktivite gitmelidir, ama eylem değil. İkisini birden bırakıp, Himalayalara gidebilirsin, bu kolay. Diğer şey de kolay: Aktivitelere devam edip, her sabah ya da her akşam, kendini birkaç dakika gevşemeye zorlayabilirsin. İnsan zihninin karmaşıklığını, çalışma mekanizmasını anlamıyorsun. Gevşemek bir durumdur, onu zorlayamazsın. Sen negatiflikleri, engelleri bıraktığında, o ortaya çıkar. Kendiliğinden kabarır.

Akşam yatmaya gidince ne yapıyorsun? Bir şey yapıyor musun? Eğer yapıyorsan, uykusuzluk hastası olursun, uyuman imkansız olur. Ne yapıyorsun? Uzanıp uykuya dalıyorsun. Burada yapılacak bir şey yok. Eğer bir şey yaparsan, uyumak imkansız olur. Aslında uyumak için gerekli olan tek şey, gündüz aktivitelerinin kesintiye uğramasıdır. Hepsi bu! Zihinde bir aktivite olmadığı zaman, zihin gevşiyor ve uykuya dalıyor. Eğer uyumak için bir şey yaparsan, o zaman kaybolursun, uyumak imkansız olur.

Hiçbir şey yapmak zorunda değilsin. Tilopa ne diyordu? "Bedeninle gevşemek dışında hiçbir şey yapma!" Herhangi bir şey yapma. Herhangi bir yoga duruşuna ihtiyaç yoktur. Bedenin garip şekillerde çarpıtılmasına hiçbir ihtiyaç yok. "Hiçbir şey yapma!" Sadece aktivitesizlik gerekir. Peki bu nasıl gelecek? Anlayışla gelecek. Tek öğreti, anlayıştır. Aktivitelerinin farkına var ve aniden aktivitenin ortasında, eğer farkına varırsan, o duracaktır. Eğer neden yaptığının farkına varırsan, duracaktır. Ve bu durma hali, Tilopa'nın "Bedeninle gevşeme dışında hiçbir şey yapma" derken kastettiği şeydir. Gevşemek nedir? Enerjinin hiçbir yere hareket etmeme durumudur. Ne geleceğe, ne geçmişe. Seninle birlikte, o andadır. Kendi enerjinin oluşturduğu bu dingin havuzun sıcaklığı seni sarar. O an, her şeydir. Başka hiçbir an yoktur. Zaman durur. İşte o zaman gevşemiş olursun. Eğer zaman varsa, ortada gevşeme olmaz. Saat tamamen durur. Bir zaman olmaz. Her şey o andır. Başka bir şey aramazsın. Sadece o anın keyfini çıkartırsın. Sıradan şeyler, güzel oldukları için keyif vermeye başlar. Aslında hiçbir şey sıradan değildir. Çünkü o anda her şey olağanüstü olur.

İnsanlar bana gelip, "Tanrı'ya inanıyor musun?" diye soruyor. Ben de, "Evet, çünkü her şey o kadar olağanüstü ki, böyle bir şey içinde derin bir bilinç olmadan nasıl mümkün olabilir?" diyorum. Sadece küçük şeyler. Çiğ damlalarının henüz buharlaşmadığı bir bahçede dolaşp, tüm varlığıyla orada olmak. Bahçenin o dokusunu, dokunuşunu, çiğ damlalarının serinliğini, sabah meltemini, güneşin doğuşunu hissetmek. Mutlu olmak için başka neye ihtiyaç var? Mutlu olmak için başka bir şey mümkün mü? Gece yatağında serin bir çarşaf üzerine uzanmak. O dokuyu hissetmek. Çarşafın giderek ısındığını hissetmek.

Etraf gecenin sessizliği ile kaplı, gözlerini kapatıp, kendini hissediyorsun. Başka neye ihtiyacın var? Bu yeter de artar bile. İçinde derin bir minnet duygusu yükseliyor. İşte gevşemek budur.

Gevşemek, bu an yeter de artar bile demektir. Daha fazla bir şey istemediğin ve beklemediğin an. İsteyecek hiçbir şey yok. Arzu ettiğinden daha fazlasının olması. İşte o zaman enerji hiçbir yere gitmez ve durgun bir havuza dönüşür. Sen de kendi enerjinin içinde erirsin. İşte bu an, gevşemektir.

Gevşemek ne bedene, ne de zihne aittir. Gevşemek bütüne aittir. O yüzden Buda'lar, arzusuz ol diyor. Çünkü eğer arzu olursa gevşenemeyeceğini biliyorlar. Ölöleri gömün diye devam ediyorlar. Çünkü eğer geçmişle çok ilgileniyorsan, gevşeyemezsin. Yaşadığın anın keyfini çıkar diyorlar. İsa diyor ki: "Zambaklara bakın. Tarladaki zambakları düşünün. Hiç çaba göstermiyorlar ama yine de Kral Süleyman'dan daha güzel ve daha haşmetliler. Kral Süleyman'ın asla yayamayacağı güzel bir koku yayıyorlar. Bakın ve zambakları düşünün." Ne diyor? Gevşemeni söylüyor. Çaba harcamana gerek yok. Aslında her şey sana sunulmuş durumda. İsa diyor ki: "Eğer Tanrı havadaki kuşlara, vahşi hayvanlara, ağaçlara ve bitkilere bakıyorsa, neden endişe ediyorsun? Sana da bakmayacak mı?" Gevşeme budur. Neden geleceğin hakkında bu kadar endişe ediyorsun? Zambakları düşün. Zambakları izle. Zambaklar gibi ol. Ve sonra gevşe. Gevşemek bir duruş değildir. Gevşemek, enerjinin tam bir dönüşüm geçirmesidir.

Enerjinin iki boyutu olabilir. Biri planlı, bir hedefe ulaşmak için sarf edilen enerjidir. Bu an, sadece bir araçtır. Amaç ise, başka bir anda elde edilecek şeydir. Bu, hedef yönelimli olan aktivite boyutudur. O zaman her şey bir araçtır. Bir şekilde bir şeyler yaparak hedefe ulaşman gerekir. Ancak o zaman gevşeyebilirsin. Ancak bu tip enerji için hedefe asla ulaşılmaz. Çünkü bu tür enerji, sürekli içinde bulunduğun anı, sürekli gelecekteki bir şey için bir araca dönüştürmektedir. Hedef sürekli ufuktur. Koşmaya devam edersin, ama mesafe hep aynı kalır.

Bir de enerjinin başka bir boyutu vardır. O boyut da, hedefsiz kutlamadır. Amaç, şu anda, buradadır, amaç başka bir yerde değildir. Aslında amaç sensin. Aslında bu andan başka bir tatmin yoktur. Zambakları düşün. Hedefsiz olduğun zaman, hedef gelecekte olmadığı zaman, başarılabacak herhangi bir şey olmadığı zaman, o anı kutlaman gerekir. Çünkü zaten hedefine ulaşmışsındır. O andasıdır. İşte gevşeme budur: Hedefsiz enerji!

O yüzden benim için iki tür insan vardır. Hedef peşinde koşanlar ve kutlayanlar. Hedef yönelimli olanlar, delidir. Onlar giderek delirmektedir ve bu deliliği kendileri yaratmaktadır. Sonra delilik, kendi ivmesiyle tırmanır. Onlar da bu derinliğe geçer ve tamamen kaybolurlar. Diğer tür insan, hedef peşinde, arayış içinde değildir. O, sadece

kutlar.

Kutlayıcı ol. Kutla. Kutlanacak çok şey var. Çiçekler açtı, kuşlar ötüyor, güneş gökyüzünde. Bunları kutla. Nefes alıyorsun, yaşıyorsun ve bilincin var. Bunu kutla. O zaman birden gevşersin. O zaman gerginlik, endişe kalmaz. Endişeye dönüşmüş olan bütün enerji, minnete dönüşür. Bütün kalbin derin bir minnet duygusuyla çarpmaya başlar. İşte dua budur. Duanın özeti budur: Derin bir minnet ile çarpan bir kalp.

Bedeninle gevşemek dışında hiçbir şey yapma. Bunun için herhangi bir şey yapmak zorunda değilsin. Sadece enerji hareketini anla, enerjinin hedefsiz hareketini anla. Akıyor. Ama bir hedefe doğru değil, bir kutlama olarak. Hareket ediyor, bir hedefe doğru değil, kendi içinde enerjisi taşıdığı için hareket ediyor.

Bir çocuk dans ediyor, zıplıyor ve koşuşturuyor. "Nereye gidiyorsun?" diye sor. "Hiçbir yere" diyecektir. Ona aptal gibi görüneceksin. Çocuklar her zaman yetişkinlerin aptal olduğunu düşünür. Ne saçma bir soru. Nereye gidiyorsun? Bir yere gitme ihtiyacı var mı? Çocuk, soruna yanıt veremez, çünkü anlamsız bir sorudur. O, hiçbir yere gitmiyor. Sadece omzunu silkecek ve "Hiçbir yere" diyecektir. O zaman, hedef yönelimli zihin, "Peki öyleyse neden koşuyorsun?" diye sorar. Çünkü bizim için bir aktivite, ancak net hedefe yönlendiğimiz zaman anlam kazanır.

Sana söylüyorum; gidecek hiçbir yer yok! Her şey bu anda. Bütün varoluş bu anda toplanmıştır. Bu anın içine sığar. Bütün varoluş yaşadığın anda akmaktadır. Hepsi bu. Bu anda akıyor. Şu anda burada. Çocuk, sadece enerjisinin keyfini çıkartıyor. Çok enerjisi var. Bir yere ulaşmakta olduğu için koşmuyor. Sadece çok fazla enerjisi olduğu için koşmak zorunda.

Hedef gütmeye, bırak enerjin taşsın ve aksın. Paylaş ama değiş tokuş yapma, pazarlık yapma. Sende olduğu için ver; geri almak için değil. Çünkü o zaman hayatın zindana dönüşür. Bütün değiş tokuşçular cehenneme gider. Eğer en büyük değiş tokuşçularla, pazarlıkçıları bulmak istiyorsan cehenneme git, hepsini orada bulacaksın. Cennet, değiş tokuşçular için değil, kutlayanlar içindir.

Hristiyan teolojisinde yüzyıllardır tekrar tekrar yanıt aranan bir soru var. "Melekler cennette ne yapar?" Bu sadece hedef yönelimli insanlara anlamlı gelecek bir sorudur. "Melekler cennette ne yapar?" Yapacak bir şey yok gibi. Orada yapılacak hiçbir şey yok. Biri, Meister Eckhart'a sorar: "Melekler cennette ne yapar?" Eckhart yanıtlar: "Ne kadar aptalca bir soru. Cennet, bir kutlama yeridir. Onlar hiçbir şey yapmaz, sadece kutlar. O anın güzelliğini, muhteşemliğini, şiiresselliğini, filizlenmesini kutlarlar. Şarkı söyler, dans eder ve kutlarlar." Ancak soran adamın bu yanıttan tatmin olduğunu sanmıyorum. Çünkü bizim için aktivite, ancak bir yol olduğu zaman, bir hedefe yöneldiği zaman anlamlıdır.

Unutma, aktivite hedef yönelimlidir, eylem ise değildir. Eylem, enerjinin akmasıdır. Eylem, bu an içindedir, hazırlıksız, provasız bir tepkidir. Bütün varoluş seninle buluşur, karşılaşır ve bir tepki oluşur. Kuşlar şarkı söylüyor ve sen de onların şarkısına katılıyorsun. Bu bir aktivite değil. Kendiliğinden oluyor. Kendini birden kuşların ötüşüne eşlik ederken buluyorsun. İşte bu eylemdir.

Enerjini giderek daha fazla eyleme yöneltip, aktivitelerden arınırsan hayatın değişecek. Derin bir gevşemeye dönüşecek. O zaman "yaparsın", ama gevşemen bozulmaz. Bir Buda asla yorulmaz. Neden? Çünkü o bir şey yapmaz. İçinde ne varsa verir, içini taşırır.

Bedeninle gevşemek dışında hiçbir şey yapma. Ağzını sıkıca kapayıp sessiz dur. Ağız gerçekten çok önemlidir, çünkü ilk aktivitenin başladığı yer burasıdır. İlk aktiviteyi dudakların başlattı. Ağız çevresindeki bölge, bütün aktivitenin başladığı alandır. Nefes aldın, ağladın ve annenin memesini aradın. Ağız sürekli delice bir aktivite içinde. O yüzden Tilopa bunu öneriyor: "Aktiviteyi anla, eylemi anla, gevşe ve ağzını kapat."

Ne zaman meditasyon yapmak için otursan, ne zaman sessiz olmak istersen, yapacağın ilk şey ağzını kapatmaktır. Eğer ağzını tamamen kapatırsan, dilin damağına değecektir. Dudaklar tamamen kapanacaktır ve dilin damağına değecektir. Tamamen kapat. Ancak bunu sadece sana anlattıklarımı takip ettiysen yapabilirsin. Ağzını kapatmak çok büyük bir çaba değil. Bir heykel gibi oturup, ağzını tamamen kapatabilirsin. Ancak bu, aktiviteyi durdurmaz, içinde düşünceler devam edecektir ve eğer düşünceler devam ediyorsa, dudaklarında çok hafif titreşimler hissedersin. Diğerleri bunu görmeyebilir, çünkü çok hafif titrerler. Ama eğer düşünüyorsan, dudakların titrer. Çok hafif bir şekilde titrer.

Gerçekten gevşediğin zaman o titreme durur. Konuşmuyorsun ve içinde herhangi bir aktivite yapmıyorsun. Ağzını sıkıca kapat ve sessiz kal. Sonra düşünme.

Ne yapacaksın? Düşünceler gelip gidiyor. Bırak gelip gitsinler. Bu hiç sorun değil. Sen ilgilenme. Ondan bağımsız bir şekilde kal. Gelip gitmelerini izle, onlar seni ilgilendirmez. Ağzını kapat ve sessiz kal. Düşünceler yavaş yavaş, otomatikman kaybolacaktır. Çünkü varolabilmeleri için senin işbirliğine ihtiyaçları var. Eğer işbirliği yaparsan orada olurlar. Eğer mücadele edersen, yine orada olurlar. Çünkü bunların ikisi de işbirliğidir. Biri lehte, diğeri aleyhte. İkisi de aktivite sayılır. Sen sadece izle.

Ancak, ağzını kapatmak çok yardımcı olur.

İlk olarak, birçok insanı gözlemlediğim için, sana önce esnemeni öneriyorum. Ağzını mümkün olduğunca aç. Ağzını mümkün olduğunca gererek tamamen esne, hatta bırak acısın. Bunu iki üç kere yap. Bu, ağzını daha uzun bir süre kapatmana yardımcı olacak. Sonra, iki ya da üç dakika boyunca yüksek sesle saçma sapan konuş. Aklına gelen her şeyi yüksek sesle söyleyip keyfini çıkart. Sonra ağzını kapat.

Tam zıt taraftan hareket etmek daha kolaydır. Eğer elini gevşetmek istiyorsan, önce onu mümkün olduğunca germen daha iyidir. Yumruğunu sık ve mümkün olduğunca kas. Sonra tam tersini yapıp gevşe. O zaman sinir sisteminde daha derin bir gevşeme elde edeceksin. El hareketleri, mimikler yap, yüzünü çarpıt, esne. İki üç dakika saçmala ve sonra ağzını kapat. Az önceki gerginlik, senin dudak ve ağzını gevşetme olasılığını artıracaktır. Ağzını kapat ve sonra sadece izleyici ol. Bir süre sonra içine bir dinginlik çökecek.

İki tür sessizlik vardır: İlki, kendine zorla sunduğun bir sessizlik ki, bu pek zarif bir şey değildir. Hatta zihin tecavüzü sayılacak, saldırgan ve vahşice bir harekettir. Sonra tıpkı gece olup karanlığın basması gibi üzerine yağan bir sezsizlik vardır. Sana gelir ve sarıp sarmalar. Sen sadece bunun olma olasılığını yaratıyorsun, kabul etmeye hazırlanıyorsun ve o geliyor. Ağzını kapat, izle. Sessiz olmaya çalışma. Eğer çaba gösterirsen, o zaman birkaç saniye sessizliği zorlayabilirsin. Ama bu hiçbir değer taşımaz. İçin kaynamaya devam edecektir. O yüzden sessiz olmaya çalışma. Sen sadece ortamı yarat; toprağı açıp, tohumu ek ve bekle.

Zihnini boşalt ve hiçbir şey düşünme.

Zihni boşaltmak için ne mi yapacaksın? Düşünceler geliyor, sen izle. Ancak izlemede dikkatli olunması gereken bir şey var; bunun pasif bir izleme olması gerekiyor, aktif değil. Bunlar çok ince mekanizmalardır ve hepsini anlamın gerekir. Aksi halde herhangi bir noktayı kaçırabilirsin ve eğer küçük bir noktayı kaçırsan, tümünün niteliği değişir.

İzle, pasif olarak izle, aktif değil. Arada ne fark var?

Eğer kız arkadaşını ya da sevgilini bekliyorsan, o zaman aktif izlersin. O sırada kapıdan biri geçerse, zıplayıp onun gelip gelmediğine bakarsın. Sonra rüzgarda yapraklar titreşir ve sen belki onun geldiğini hissedersin. Hemen ayağa kalkarsın. Zihin çok aktif ve heveslidir. Hayır, bu yardımcı olmaz. Eğer fazla hevesli ve fazla aktıfsen, benim sözünü ettiğim sessizliği sana getirmeyecektir.

Pasif ol, sanki bir nehir kıyısında oturuyor ve nehrin akışını izliyormuşsun gibi. Herhangi bir heves, sabırsızlık ya da acil durum yok. Kimse seni zorlamıyor. Kaçırsan bile, ortada kaçırarak bir şey yok. Sadece izle. Dışardan bak. İzlemek sözcüğü bile güzel değil. Çünkü kelimenin kendisi bile aktif olma duygusu veriyor. Sadece bak. Hiçbir şey yapmadan bak. Sen sadece nehir kıyısında oturup bakıyorsun ve nehir akıp gidiyor. Ya da gökyüzüne, bulutların süzülüşüne bak, pasif olarak... Bu pasiflik çok önemlidir. Bunun anlaşılması gerekir. Çünkü aktivite tutkun bir sabırsızlığa dönüşebilir, aktif bir beklemeye geçebilirsin. O zaman işin en can alıcı noktasını kaçırsın. Aktivite arka kapıdan tekrar geri döner. Pasif bir izleyici ol. Zihnini boşalt ve hiçbir şey düşünme.

Bu pasiflik zihnini kendiliğinden boşaltacaktır. Aktive dalgaları, zihin enerjisi dalgaları, yavaş yavaş durulacak ve bilincinin bütün yüzeyi, dalgasız ve titreşimsiz olacak. Dingin bir aynaya dönüşecek.

Tilopa, devam ediyor. "Bedeninin içinde içi boş bir bambu gibi rahatla."

Bu Tilopa'nın özel metotlarından biri. Her ustanın kendi ulaştığı, kendine özgü bir metodu vardır. Ve bu yolla başkalarına yardım etmek ister. Bu da, Tilopa'nın özel yöntemi. Bedenin içinde içi boş bir bambu gibi rahatla. Bir bambunun içi tamamen boştur. Dinlendiğin zaman, kendini bir bambu gibi hissedersin. İçin tamamen boş olsun. Aslında durum budur. Bedenin tıpkı bir bambu gibidir ve içi boştur. Cildin, kemiklerin, kanın, hepsi bambunun bir parçasıdır ve içinde bir boşluk vardır.

Tam bir sessiz ağızla oturduğun zaman, pasif bir şekilde, dilin damağına değmiş ve dudakların düşünceyle titremezken, zihnin herhangi bir şey beklemeden, pasif olarak izlerken, içi boş bir bambu gibi olduğunu hisset. Ve birden içine sonsuz enerji akmaya başlar. İçin bilinmeyenle, gizemle ve ilahi olanla dolar. İçi boş bambu, bir flüte dönüşür ve ilahi olan onu çalmaya başlar. İçin boş olduğu zaman, ilahi olanın içine girmesi için ortada bir engel olmaz.

Bunu dene. Bu, en güzel meditasyonlardan biridir. İçi boş bambu olma meditasyonu. Başka bir şey yapmana gerek yok. Sen sadece bu ol ve kendini akışa bırak. Birden içindeki boşluğa bir şeylerin yağdığını hissedeceksin. Tıpkı bir rahim gibisin ve yeni bir hayat içine giriyor. Bir tohum ekiliyor. Ve bir an geliyor, bambu tamamen kayboluyor.

Bedeninin içinde içi boş bir bambu gibi rahatla. Rahatla ve dinlen, ruhani şeyler arzulama, cenneti arzulama, Tanrı'yı bile arzulama. Tanrı arzulanamaz, arzusuz olduğun zaman o sana gelir. Özgürlük arzu edilemez, çünkü arzu bir zincirdir. Arzusuz olduğun zaman özgür olursun. Buda'lık arzu edilemez, çünkü, arzu önünde engel olur. Ortada bir bariyer olmayınca, Buda birden içinde patlar. Tohum zaten içinde. Sen boş olduğun zaman, o boşluk olduğu zaman, tohum patlar.

Tilopa diyor ki: "Bedeninin içinde içi boş bir bambu gibi rahatla. Ne al, ne de ver, zihnini dinlendir."

Ortada verecek bir şey yok, alacak bir şey yok. Her şey olduğu gibidir. Vermek ya da almak ihtiyacı yoktur. Sen olduğun gibi mükemmelsin.

Doğu'nun bu öğretisi, Batı'da çok yanlış anlaşılmıştır. Çünkü onlar, "Bu ne biçim bir öğreti, o zaman insanlar gelişmeye, daha yükseğe çıkmaya çalışmayacak. Karakterlerini değiştirmek için çaba göstermeyecek, kötü yönlerini iyiliğe dönüştüremeyecektir. O zaman da şeytanın kurbanı olabilirler," der. Batı'nın sloganı; "Kendini geliştir." Ya bu dünyanın ya da diğer dünyanın şartlarında. Kendini geliştir. Ama nasıl geliştireceksin?

Nasıl daha büyük ve daha yüce olacaksın?
Doğu'da biz bunu daha derinden anlıyoruz. Bu, "olma" çabası bir duvar oluşturuyor. Çünkü sen zaten varlığını içinde taşıyorsun. Herhangi bir şey olmak zorunda değilsin. Sadece kim olduğunu anla yeter, hepsi bu. Sadece içindeki gizli kimliğin farkına varmak, geliştirmek. Neyi geliştirmeye çalışırsan çalış, her zaman kaygı ve tasa içinde olacaksın. Çünkü geliştirme çabası, kendi başına seni yanlış bir yola sokmuş olur. Geleceği, hedefleri, idealleri anlamlı kılar. O zaman zihnin arzulamaya başlar.

Arzuyla ıskalarsın. Bırak arzular dinsin, sessiz bir arzusuzluk havuzu ol ve birden şaşkınlığa uğrarsın. Beklenmedik bir şekilde ortaya çıkar. Ve tıpkı Bodhidharma gibi kahkahalarla gülersin. Bodhidharma'nın takipçileri, tekrar sessiz olduğun zaman, onun kükreyen kahkahalarını duyabileceğini söyler. O hâlâ gülüyor. O zamandan beri gülmeyi bırakmadı. Güldü; çünkü "Bu ne biçim bir şaka? Sen zaten olmaya çalıştığın kişisin. Zaten o isen, onun gibi olma çabasında nasıl başarılı olacaksın? Başarısız olman kesin. Zaten olduğun bir şeye nasıl dönüşebilirsin?" O yüzden Bodhidharma güldü. Bodhidharma, Tilopa'nın çağdaş bir örneğiydi. Birbirlerini fiziksel olarak görmemiş olabilirler, ancak yine de tanışıyor olmalılar. Aynı niteliklere sahipler.

Tilopa diyor ki: 'Ne al, ne de ver. Zihnini tamamen dinlendir.'

Eğer hiçbir şeye yapışmazsan başarısısın. Elinde hiçbir şey yoksa başarmış olursun. Mahamudra, hiçliğe yapışmış bir zihin gibidir. Bunun üstünde çalışarak, zamanla Buda'lığa ulaşabilirsin.

Peki neyi çalışacaksın? Sürekli daha gevşek olmayı. Sürekli yaşadığın anda olmayı. Daha fazla eylem içinde ve daha az aktivite içinde olmayı. Daha fazla bambu gibi, içi boş ve pasif olmayı. Daha fazla izleyici olmayı. Herhangi bir şey beklemeden, arzulamadan, kayıtsız olmayı. Kendinle olduğun gibi mutlu olmayı. Kutlama halinde olmayı.

Mevsim gelip herşey olgunlaştıktan sonraki herhangi bir an, bir Buda olarak çiçek açarsın.

DOĞAYLA UYUM İÇİNDE OL

Yaratıcılık çok çelişkili bir bilinç ve varlık durumudur. Bu eylemsizlik üzerinden eylemdir. Lao Tzu'nun, wei-wu-wei dediği şeydir. Bir şeyin senin üzerinden olmasına izin vermektir. O bir yapma değil, olanak sağlamaktır. Bütünlüğün senin üzerinden akabilmesi için bir geçit olmaktır. İçi boş bambuya dönüşmektir, sadece içi boş bir bambuya.

İşte o anda, bir şey olmaya başlar, çünkü insanoğlunun arkasında Tanrı gizlidir. Ona

küçük bir yol aç. Küçük bir aralık bırak ki, üzerinden gelsin. İşte yaratıcılık budur. Tanrı'nın gerçekleşmesine engel olmamaktır. Yaratıcılık dinsel bir durumdur.

O yüzden, bir şairin Tanrı'ya bir din bilgininden daha yakın olduğunu söylüyorum, bir dansçı daha da yakındır. En uzaktaki filozoftur. Çünkü ne kadar çok düşünürsen, bütün ile aranda yarattığın duvar o kadar yüksek olur. Ne kadar çok düşünürsen egon o kadar daha ortaya çıkar. Ego, geçmişte birikmiş düşüncelerden başka bir şey değildir. Sen olmadığın zaman Tanrı vardır. İşte yaratıcılık budur.

Yaratıcılık tam bir gevşeme halinde olmak demektir. Eylemsizlik değil, gevşeme hali demektir. Çünkü bu gevşemeden birçok eylem doğacaktır. Ancak bu, senin yaptığın bir şey olmaz. Sen sadece bir araçsın. İçinden bir şarkı akmaya başlayacak. Sen onun yaratıcısı değilsin. O, öteden gelmektedir. Her zaman öteden gelir. Sen yarattığın zaman, o sıradan ve yavan bir şey olur. Senin aracılığıyla geldiğinde, muhteşem bir güzelliğe sahiptir. Yanında bilinmeyenden bir parça getirir.

Büyük şair Coleridge öldüğü zaman geride binlerce tamamlanmamış şiir bıraktı. Hayatında birçok kere ona sorulmuştur: "Neden bu şiirleri tamamlamıyorsun?" Çünkü bazı şiirlerinin bir ya da iki dizesi eksikti.

O da yanıt verir: "Yapamam. Denedim ama onları ben tamamladığım zaman bir şey eksik kalıyor. Yanlış oluyor. Benim dizelerim asla içimden akmış olan dizelerle uyum içinde olmuyor. O zaman kaya gibi sert bir engele dönüşüyor. O akışı önlüyor, bu yüzden beklemeliyim. Benim aracılığım ile akan şey, her ne ise, o tekrar akmaya başlayıp şiiri bitirdiği zaman bitecektir. Daha önce değil."

Sadece birkaç şiir tamamladı. Ancak o şiirler muhteşem bir güzelliğe, görkemli bir gizeme ulaştı. Bu her zaman böyle oldu. Şair kaybolduğu zaman yaratıcılık ortaya çıkar. O zaman şairin özü ele geçirilmiş olur. Tanrı tarafından ele geçirilmek, yaratıcılığın kendisidir.

Simone De Beauvoir şöyle demiştir: "Hayat hem kendini geliştirmek, hem de aşmaktır. Eğer bir şey sürekli aynı durumda kalıyorsa, o zaman yaşamak sadece ölmemektir." Yaratıcı olmayan bir insan, sadece ölmüyordur. Hepsi bu. Hayatının hiçbir derinliği yoktur. Hayatı bir hayat değil, sadece bir önsözdür. Hayat kitabı henüz başlamamıştır. Evet doğru, doğmuştur; ama yaşamamaktadır.

Yaratıcı olduğun zaman, yaratıcılığın senin aracılığıyla gerçekleşmesine izin verdiğin zaman, içinden yükselen ve sana ait olmayan şarkıyı söylediğin zaman, altına imza atıp "bu benim" diyemezsin. O zaman hayat kanatlanır ve yükselir. Yaratıcılık aşmaktır, aksi halde çoğumuz sadece kendimizi idame ettirmeye devam ederiz. Bir çocuk yaratıyorsun, bu yaratıcılık değildir. Sen öleceksin ve çocuk yaşamı devam ettirecek. Ancak hayatı devam ettirmek, kendini aşmadığın sürece yeterli değildir. Ve aşmak, ancak öteden bir

şeyin gelip, seninle temas kurmasıyla mümkündür.

Aşmak, aşkınlık anıdır. Ve mucize aşma anında gerçekleşir; artık sen yoksun aynı zamanda ilk kez olarak sen varsın.

Bilgeliğin özü doğa ile uyum içinde olmaktır. Bütün büyük mistiklerin, —Lao Tzu, Buda, Bahaüddin, Sosan, Sanai— verdiği mesaj budur. Doğa ile uyum içinde ol. Hayvanlar bilinçsizce doğa ile uyum içinde olurlar. İnsanoğlu bilinçli olarak doğa ile uyum sağlamalıdır. Çünkü insanın bir bilinci var. İnsan uyumsuz davranmayı seçebilir, o yüzden üzerinde büyük bir sorumluluk vardır.

İnsanın sorumluluğu vardır. Sadece ve sadece insanın sorumluluğu vardır ve büyüklüğü buradan gelir. Başka hiçbir hayvan sorumlu değildir. Onlar her zaman uyum içindedir. Bundan sapmalarının imkanı yoktur, hayvan doğadan sapamaz. Böyle bir kapasitesi yoktur, çünkü onda bilinç yoktur. Senin derin uyku halindeki gibi yaşarlar.

Derin uykuda sen de doğa ile uyum haline girersin. O yüzden derin uyku bu kadar gevşetici ve gençleştiricidir. Birkaç dakika derin uyuduğun zaman, tekrar taze ve genç olursun. Topladığın bütün tozlar, bütün yorgunluk ve sıkıntı kaybolur. Kaynakla temas kurmuşsundur. Ancak bu, kaynakla temas kurmanın hayvani yoludur. Hayvanlar yataydır, insan ise dikey. Uyumak istediğin zaman, yatay pozisyona düşmen gerekir. Ancak yatay pozisyonda uyuyabilirsin. Ayakta durarak uyuyamazsın, bu çok zor olur. Milyonlarca yıl geri dönerek, tıpkı bir hayvan gibi olmalısın. Yataysın, dünyaya paralelsin, birden bilincini kaybediyorsun. Birden o sorumluluğun kayboluyor.

Zaten bu nedenden ötürü, Sigmund Freud hastalarını kanepeye yatırıyor. Bu, hastasını rahatlatmak için değil, bu bir strateji. Hasta yatay olduğu zaman, sorumsuz olmaya başlıyor. Aksi halde sorumluluktan arınmadan, bilinçdışı şeyler söylemeyecektir. Eğer sorumlu kalırsa ve dikey pozisyonda olursa, bilinçli olarak bir şeyi söyleyip söylememeyi yargılayacaktır. Kendine sansür uygulayacaktır. Hasta kanepede uzandığı zaman, psikanalist arkasında kalır, onu göremezsin. Birden tekrar hayvan gibi olur. Hiçbir sorumluluğu olmaz. Hiç kimseye, özellikle de bir yabancıya asla söylemeyeceği şeyler ağzından dökülmeye başlar. Bilinçaltının derinliklerindeki şeyleri söylemeye başlar. Bilinçaltı yüzeye çıkmış olur. Bu bir stratejidir. Hastasını bir bebek ya da hayvan gibi, tamamen çaresiz bırakmak Freudcu'ların stratejisidir.

Kendini sorumlu hissetmediğin zaman doğal olursun ve psikoterapi buna çok yardımcı olur. Seni gevşetir, bastırdıkların yüzeye çıkar ve yüzeye çıktıktan sonra buharlaşır. Psikanalizden geçtikten sonra hafiflemiş olursun. Daha doğal, doğayla ve kendinle daha uyum içinde olursun. Sağlıklı olmanın anlamı budur.

Ama bu geriye gitmektir, başa dönmektir, bodruma inmektir. Aşmanın bir yolu daha

vardır. Bu da, tavan arasına çıkmaktır. Sigmund Freud'un yoluyla değil, Buda'nın yoluyla. Doğayla bilinçli bir şekilde, uyum içinde olarak kendini aşabilirsin.

Bilgeliğin özü budur, doğayla uyum içinde olmak, evrenin doğal ritmiyle uyum içinde olmak. Ne zaman evrenin doğal ritmiyle uyum içinde olursan, o zaman bir şair, bir ressam, bir müzisyen, bir dansçı olursun.

Bunu dene. Bir ağacın yanında oturduğun zaman, bilinçli bir uyuma geç. Doğayla bütünleş, sınırların kaybolmasına izin ver, ağaç ol, çimen ol, rüzgar ol. Birden, daha önce sana olmamış bir şeyin olduğunu göreceksin. Gözlerin daha duyarlı olmaya başlar. Ağaçlar hiç olmadıkları kadar yeşildir, güller daha pembedir, ve her şey sanki ışık saçmaktadır. O anda nereden geldiğini bilmediğin bir şarkı söylemek istersin. Ayakların dans etmeye hazırdır. Damarlarında dansın mırıltısını hissedersin. İçinde ve dışında müziğin sesini duyabilirsin.

İşte bu, yaratıcılık durumudur. Buna yaratıcılığın temel niteliği diyebiliriz. Doğayla uyum içinde olmak. Hayatla ve evrenle aynı frekansta olmak.

Lao Tzu, buna çok güzel bir isim vermiştir. Wei-wu-wei. Eylemsizlik üzerinden eylem. Yaratıcılık ikilemi budur. Bir ressamı resim yaparken görürsen, o kesinlikle aktiftir. Delicesine aktiftir. Her şeyiyle eylemdir. Ya da eğer bir dansçının dansını görürsen, o da tamamen eylemdir. Ancak yine de derinde bir ressam ya da dansçı yoktur. Sadece sessizlik vardır. O yüzden yaratıcılığın bir ikilem durumu olduğunu söylüyorum.

Bütün güzel durumlar paradokstan ortaya çıkar. Ne kadar yukarı çıkarsan, gerçeklik ikileminin o kadar derinine inersin. En üst eylemle en üst gevşeme. Yüzeyde büyük bir eylem gerçekleşir, ancak derinde hiçbir şey yaşanmaz, ya da sadece hiçlik yaşanır. Sana ait olmayan bir güce, senden öte bir güce teslim olmak yaratıcılıktır. Meditasyon yaratıcılıktır. Ego kaybolduğu zaman içindeki yara kaybolur, iyileşirsin, bütün olursun, egon senin hastalığındır. Ve egon kaybolunca, sen artık durağan değilsin, akmaya başlarsın. Yoğun varoluş akıntısıyla birlikte akarsın.

Norbert Weiner şöyle demiştir: "Bizler boyun eğen şeyler değil, direnmeye alışkın şeyleriz. Sürekli akan bir nehirde oluşan girdaplarız." İşte o zaman bir ego değil, olay olursun, ya da olayların bir süreci. O zaman sen bir süreçsin; şey değil. Bilinç bir şey değildir; bir süreçtir. Onu bir nesneye biz dönüştürdük. Ona "ben" dediğin zaman, bir nesneye dönüşürsün. Tanımlı, sınırlı, durağan bir nesne, işte o zaman ölmeye başlarsın.

Egon ölümündür, egonun ölümü de gerçek hayatının başlangıcı. Gerçek hayat, yaratıcılıktır.

Yaratıcılığı öğrenmek için herhangi bir okula gitmek zorunda değilsin. Tek öğrenmen gereken, kendi içine eğilip, egonun yok olmasına yardımcı olmaktır. Onu destekleme, onu

güçlendirip, besleme. Ortada ego olmadığı zaman, her şey gerçektir, her şey güzeldir. O zaman, ne olursa olsun güzeldir.

Hepinizin birer Picasso ya da Shakespeare olacağını söylemiyorum. Çok azınız ressam olacak, çok azınız şarkıcı olacak, çok azınız müzisyen, birkaçınız dansçı olacak ama zaten konu bu değil. Her biriniz kendi yolunda yaratıcı olacak. Bir aşçı olabilirsin ama orada yaratıcılık olacaktır. Ya da sadece bir temizlikçi olabilirsin ama orada yaratıcılık olacaktır. O zaman bir sıkıntı olmayacak. Küçük şeylerde yaratıcı olacaksın. Temizlik yaparken bile orada bir çeşit ibadet, dua olacaktır. O yüzden ne yaparsan yap yaratıcılığın tadını alacaksın. Çok sayıda ressama ihtiyacımız yok. Eğer hepimiz ressam olursak, hayat çok zor olur. Çok sayıda şaire ihtiyacımız yok. Bahçıvana da ihtiyacımız var, çiftçiye de. Her türlü insana ihtiyacımız var. Her insan yaratıcı olabilir. Eğer meditasyon yapıp egosuz olabiliyorsa, o zaman Tanrı onun üzerinden akmaya başlar. Onun kapasitesine, onun olanaklarına göre, Tanrı kendi şeklini almaya başlar. İşte o zaman her şey güzeldir. Ünlü olmak zorunda değilsin. Gerçek bir yaratıcı insan, ünlü olmaya en ufak bir değer bile vermez. Buna gerek yoktur. Yaptığı işte o kadar büyük bir doyum yaşıyordur ki, kendi özüyle ve bulunduğu konumla o kadar uyum içindedir ki, herhangi bir arzu söz konusu değildir. Yaratıcı olduğun zaman arzular kaybolur. Yaratıcı olduğun zaman hırslar kaybolur. Yaratıcı olduğun zaman, sen zaten olmak istediğin yerdesin.

BES ENGEL

Doğa herkese yaratıcı olan bir enerji verir.
Bu enerji, sadece önüne set çekildiği zaman,
doğal akışına izin verilmediği zaman yıkıcı olur.

1. BENLİK BİLİNCİ

Benlik bilinci bir hastalıktır. Bilinç sağlıklıdır, benlik bilinci ise hastalık. Bir yerde bir şey yanlış gitmiştir. Bir düğüm, bir kompleks oluşmuştur. Bilinç nehri doğal olarak akmamaktadır. Bilinç nehrine yabancı bir şey girmiştir. Yabancı olduğu için nehir tarafından emilemeyen bir şey. Nehrin bir parçası olamayan bir şey. Nehrin bir parçası olmaya direnen bir şey.

Benlik bilinci bir durağanlıktır, bloke edilmiş, dondurulmuş bir durumdur. Tıpkı kirli bir havuz gibi. Hiçbir yere gitmeden, sadece buharlaşıp kuruyan, yani ölen bir havuz. Elbette pis kokar.

O yüzden benlik bilinci ile bilinç arasındaki farkı iyi anlamak gerekiyor.

Bilinçte, "ben" ya da ego fikri yoktur. Tek'in varoluştan ayrılma fikri bulunmamaktadır. Herhangi bir sınırı, herhangi bir engeli yoktur. Varoluşla birdir. Aynı derin birlik içinde bulunur. Birey ile bütün arasında hiçbir çekişme yoktur. İnsan sadece bütünü takip eder. Ve bütün de bireyin içine akar. Tıpkı nefes almak gibi. Nefes alıp, nefes verirsiniz. Nefes aldığınız zaman, bütün içine girer. Nefes verdiğiniz zaman, sen bütüne girersin. Bu sürekli bir akıştır, sürekli bir paylaşımdır. Bütün, sana kendini sunar. Sen de kendini bütüne sunarısın. Denge asla kaybolmaz.

Ancak benlik bilinci söz konusu olduğu zaman insan hata yapar. O içine alır, ama asla dışarı vermez. Biriktirmeye devam eder ve paylaşma yeteneğini kaybeder. Etrafına kimsenin geçemeyeceği sınırlar koymaya başlar. Kendi varlığının etrafına levhalar diker. "Geçmek yasaktır!" Zamanla bir mezara dönüşür, ölü bir varlık olur. Çünkü yaşam paylaşmaktır.

Ben, ölü bir şeydir, sadece ismen vardır. Bilinç sonsuz hayattır. Zengin hayat. Hiçbir sınır tanımaz ama normalde herkes benmerkezcidir.

Benlik bilincinde olmak, bilinçsiz olmaktır. Bu ikilemin çok iyi anlaşılması gerekir: Benlik bilincinde olmak, bilinçsiz olmaktır ve benliksiz olmak, ya da ben bilincinin olmaması, bilinçli olmaktır. Ortada bir ben olmayınca, bu küçük, minik benlik kaybolunca, asıl büyük

benliğe ulaşıyorsun. Buna ister yüce benlik de, ister tüm şeylerin benliği. Benliksizlik aslında benliğin yalnızca sana ait olmadığı anlamına gelir çünkü o tüm şeylerin benliğidir. Kendi minik merkezini kaybedip, varoluşun kendi merkezine ulaşıyorsun? Birden sonsuz oluyorsun, birden bağlarından kurtuluyorsun, varlığının etrafında bir kafes yok ve sonsuz güç, senin üzerinden akmaya başlıyor. Sen bir araç oluyorsun, herhangi bir engele sahip olmayan, şeffaf bir araç. Sen bir flüt oluyorsun ve Krishna senin aracılığıyla şarkı söylüyor. Sen bir geçit oluyorsun, boş, kendine ait hiçbir şey olmayan. İşte ben buna teslimiyet diyorum.

Benlik bilincinde olmak, teslim olmama tavrıdır. Çatışma, mücadele ve savaşım tavrıdır. Eğer varoluşla savaşıyorsan, benlik bilincin yerinde olacak ve tabii ki, tekrar tekrar yenileceksin. Attığın her adım, daha derin bir yenilgiye yol açacak. Kesinlikle çaresizlik öfkesine kapılacaksın. En baştan itibaren kaybetmeye mahkumsun, çünkü kendi benliğini evrene karşı savunamazsın. Bu imkansız, ayrı olarak varolamazsın. Bir rahip olamazsın. Rahip kelimesi, İngilizce Monk'tır. Aynı kökenden gelen birçok kelimenin farkında olmalısın. Monopol, manastır, monolog. Bir rahip, kendisi olmaya çalışan kişidir. Kendi sınırlarını tanımlayıp, tüm varoluştan ayrı olarak varolmaya çalışan biridir. Bütün çabası bencilcedir ve kaybetmeye mahkumdur. Hiçbir rahip asla başarılı olamaz.

Yalnızca Tanrı'nın yanında olursan başarabilirsin, karşısındayken asla! Sadece bütünle birlikte olursan başarabilirsin, onun karşısındayken asla! O yüzden eğer öfkeliysen, mutsuzsan, unutma; o mutsuzluğu kendin yaratıyorsun. Bunu ince bir numarayla yaratıyorsun. Bütüne karşı savaşıyorsun.

Şöyle bir olay oldu: Bunun gibi bir yağmur mevsimi döneminde olmalı. Köyün içinden geçen nehir taşmıştı. İnsanlar Nasrettin Hocaya koşup, bağırdı: "Eşin taşmış nehre düştü. Hemen koş, onu kurtar!"

Nasrettin Hoca koştu. Nehre atladı ve akıntıya karşı yüzmeye başladı. Etrafta toplanmış olan insanlar bağırdı. "Ne yapıyorsun Hoca, eşin nehirden yukarı doğru gidemez ki! Nehir onu aşağıya doğru götürüyor."

Hoca cevap verdi: "Siz neden söz ediyorsunuz? Ben eşimi tanırım, o sadece akıntıya karşı gider."

Ego her zaman akıntının tersine gitme çabasıdır. İnsanlar kolay şeyleri yapmaktan hoşlanmaz. Onları yapmadan önce iyice zorlaştırmak isterler. İnsanlar zor şeyleri yapmayı sever. Neden? Çünkü bir zorlukla karşılaştığın zaman, egon keskinleşir; karşında bir mücadele vardır.

Everest'e tırmanan ilk insan olan, Edmund Hillary'e biri sordu: "Neden böyle bir risk aldınız? Çok tehlikeliydi. Sizden önce birçok insan tırmanmaya çalışırken öldü." Bu soruyu

soran kişi, insanların neden Everest'e çıkmaya çalıştığını ve hayatlarını bu iş için tehlikeye attığını anlayamıyordu. Bunun ne anlamı vardı? Elde edilecek ne vardı ki?

Edmund Hillary'nin şu cevabı verdiği söyleniyor: "Everest fethedilmeden durduğu sürece huzur bulamayız. Onu fethetmek zorundaydık." Ortada herhangi bir kazanç yok. Everest'in fethedilmemiş varlığı bile bir meydan okuma olarak duruyor. Kime meydan okuyor? "Egoya!"

Kendi hayatını izle. Yaptığın birçok şeyi egon için yapıyorsun. Büyük bir ev yapmak istiyorsun. Kendi evinde rahat olabilirsin, ama büyük bir saray yapmak istiyorsun. O büyük saray senin için değil. O büyük saray, egon için. Çok rahat bir hayatın olabilir ama sen para biriktirmeye devam ediyorsun. O para senin için değil, o para ego için. Bu durumda dünyanın en zengin adamı olmadan nasıl huzur bulursun?

Dünyanın en zengin adamı olunca ne yapacaksın? Giderek daha fazla mutsuz olacaksın, çünkü çatışmadan ancak mutsuzluk çıkar. Mutsuzluk, bir çatışma içinde olduğunun belirtisidir. O yüzden sorumluluğunu başka bir şeye atma. İnsanlar olayları mantıklı hale sokmakta çok iyidirler. Eğer mutsuzlarsa, "Ne yapabiliriz? Geçmiş yaşamlarımızdaki karmalar bizi mutsuz ediyor" diyebilirler. Hepsi saçmalık. Geçmiş hayatın karmaları seni mutsuz etmiştir, ama geçmiş yaşamlarda. Neden şimdiye kadar beklesinler? Beklemenin bir anlamı yok. Seni asıl mutsuz eden şu andaki karmaların. Suçu eski hayatlara atmak kolaydır. Sen ne yapabilirsin? Eğer kendini değiştirmeyi düşünmüyorsan hiçbir şey yapılamaz. Geçmiş değiştirilemez. Elini sallayarak silemezsin. Geçmişini silmeye yardımcı olacak hiçbir sihir yok. O, olmuştur ve sonsuza dek olmuş kalacaktır. Artık onu değiştirme olasılığı yoktur. Bu, senin üzerindeki yükü kaldırıyor ve "Madem öyle, geçmiş karmalar yüzünden mutsuz olmak zorundayım" diye düşünüyorsun.

Sorumluluğu Hristiyanların yaptığı gibi şeytana atabilirsin. Hindular sorumluluğu geçmiş karmalara atarken, Hristiyanlar da şeytana atıyor. O senin için tuzaklar kuruyor olmalı. Sen değil, şeytan tuzaklar kurarak seni mutsuzluğa sürüklüyor ve cehennemin derinliklerine doğru çekiyor.

Sen kimin umurundasın ki? Neden bu şeytan denen şey gelip seninle uğraşsın?

Sonra bir de Marksistler, komünistler, sosyalistler var. Onlar insanları mutsuz edenin sosyal yapı ve ekonomik sistem olduğunu söylüyor. Sonra, Freudçular, psikoanalistler var. Onlar da suçu, anne-çocuk ilişkisine atıyor. Ama her zaman başka bir şey, asla suçlu sen değilsin. Asla şu andaki sen değilsin.

Sana bunu açıklamak zorundayım. "Suçlu sensin." Eğer mutsuzsan, bunun tek sorumlusu sadece ve sadece sensin. Ne geçmiş, ne sosyal yapı, ne de ekonomik sistem sana yardımcı olabilir. Kendin olarak kalmaya devam ettiğin sürece hangi ekonomik sistemde

olursan ol mutsuz olacaksın, hangi dünyada olursan ol mutsuz kalacaksın. Öncelikle varoluşla olan bu çatışmayı bıraktığın zaman, temel değişim başlar. Bütün büyük dinlerin "Egonu bırak" derken vurgulamak istediği şey budur. Onlar "Çatışmayı bırak" demek istiyor. Bunu daha fazla hatırlamanı isterim. Çünkü "egoyu bırak", biraz fazla metafizik kaçıyor. Ego mu? Ego nerede? Ego nedir? Sözcük biliniyormuş gibi geliyor, çok tanıdık geliyor sana, ama yine de çok belirsiz, kavranması pek mümkün değil. O yüzden, daha pratik olması için, çatışmayı bırak demek istiyorum. Çünkü ego zaten senin çatışmacı tavrının bir yan ürünüdür.

İnsanlar doğayı fethetmekten söz ediyor. İnsanlar onu, bunu fethetmekten söz ediyor. Doğayı nasıl fethedebilirsin? Sen onun bir parçasısın. Bir parça bütünü nasıl fethedebilir? Bunun aptallığını görmelisin. Sen ya bütün ile uyum içinde olabilirsin, ya da bütünle çatışma içinde olup uyumsuzluk yaratabilirsin. Uyumsuzluk mutsuzlukla sonuçlanır, uyum ise mutlulukla. Uyum, doğal olarak derin bir sessizlik, keyif ve coşkuya neden olur. Çatışma ise endişe, tasa, kaygı ve gerilim yaratır.

Ego, kendi etrafında yaratmış olduğun gerginliklerden başka bir şey değildir. Peki neden insanlar onu yaratıyor? Bunun bir nedeni olmalı. Neden herkes kendine bir benlik yaratmaya çalışıyor? İnsan kendini tanımıyor, o yüzden. İnsanın benliksiz yaşaması çok zordur, o yüzden sahte bir benlik, yedek bir benlik yaratıyoruz. Gerçek benlik, bilinmezdir. Aslında gerçek benlik, asla tam olarak öğrenilemez. Gizemli ve tanımsız olarak kalmaya devam eder. Gerçek benlik o kadar geniştir ki, onu tanımlayamazsın. Gerçek benlik o kadar gizemlidir ki, onun özüne ulaşamazsın. Gerçek benlik bütünün benliğidir. İnsan aklının onu eline alıp kavraması mümkün değildir.

Büyük İskender'in bilge bir adamı huzuruna çağırdığı ünlü bir hikâyeye var. İskender ona sormuş: "Tanrının ne olduğunu öğrendiğini duydum. Lütfen bana anlat. Ben arayış içindeyim ve insanlar senin bulduğunu söylüyor. O yüzden beni Tanrı hakkında aydınlat. Tanrı nedir?"

Anlatılanlara göre, bilge adam bunu düşünmek için en az bir yirmi dört saat vermeniz gerekiyor demiş.

Yirmi dört saat geçmiş ve İskender büyük bir heyecanla bekliyormuş. Bilge adam gelip, yedi güne ihtiyacım var demiş.

Sonra yedi gün geçmiş ve İskender sabırsızlıkla bekliyormuş. Bilge adam gelip, bir yıla ihtiyacım var demiş.

İskender kızmış. "Bir yıla ihtiyacım var da ne demek? Biliyor musun, bilmiyor musun? Biliyorsan, biliyorsundur; bana söyle. Neden vakti boşa harcıyorsun?"

Bilge adam gülmüş ve: "Üzerinde ne kadar düşünürsem o kadar bilinmez oluyor. Ne kadar

çok şey bilirse bilmediğini söylemek o kadar zorlaşıyor. Yirmi dört saat boyunca toparlamaya çalıştım ama parmaklarımın arasından kayıp gitti. Tıpkı cıva gibi ele avuca sığmayan bir şey. Sonra yedi gün istedim. Bu da işe yaramadı. Şimdi en az bir yıl gerekiyor ve ondan sonra da bir tarif yapabileceğimden emin değilim."

Bilge adam çok iyi yapmış. Gerçekten bilge olmalı çünkü gerçek benliği tanımlamanın hiçbir yolu yoktur. Ama insan benliksiz yaşayamaz. İnsan kendini boşlukta hisseder. O zaman insan, jantsız bir tekerlek gibi, merkezi olmayan bir çember gibi hisseder. Evet, benliksiz yaşamak çok zordur.

Gerçek benliği tanımak çok zordur. İnsanın evine ulaşması için çok uzun bir yol katetmesi gerekir. Doğru kapıya gelinceye kadar birçok kapıyı çalmak gerekir. İşin kolayı, sahte bir benlik yaratmaktır. Gerçek gül yetiştirmek zordur. Gidip plastik gül satın alabilirsin. Onlar seni kandırmaz, ama komşularını kandırır. Değil mi? Egonun anlamı da budur. O seni kandıramaz. Sen kendini kaldıramadığını çok iyi biliyorsun. Ama en azından komşuları kandırabilirsin. Dış dünyada kim olduğuna dair belirli bir etiket olur.

Bunu hiç düşündün mü? Biri sana, kimsin diye sorduğu zaman ne yanıt veriyorsun? Adını söylüyorsun. O isim senin değil çünkü dünyaya bir isim sahibi olmadan geldin, isimsiz geldin. O senin mülkün değil, sana verilmiş bir şey ve herhangi bir isim, A, B, C, D, aynı işlevi görür. Hiçbir önemi, hiçbir zorunluluğu yoktur. Eğer adın Ram ise, güzel. Eğer adın Harry ise, güzel. Hiçbir fark yoktur. Herhangi bir ismin olabilirdi. Hiçbir şekilde zorunluluk taşımaz. Eğer adın Susan ise iyi, şayet sana Harry diyorlarsa iyi, pek bir fark yok. Herhangi bir ad sana bir başkası kadar uygulanabilirdi. Çünkü isim sadece bir etikettir. Sana hitap edecekleri bir isim. Ama varlığıyla hiçbir ilgisi yok.

Ya da kimsin sorusuna, ben bir doktorem, ben bir mühendisim, ben bir iş adamıyım, ben ressamım gibi şeyler söyleyebilirsin. Ama bu da senin hakkında herhangi bir şey söylemez. Ben doktorem dediğin zaman, kendin hakkında değil, mesleğin hakkında bir şey söylüyorsun. Nasıl para kazandığını ifade ediyorsun. Hayatın hakkında hiçbir şey söylemeden, nasıl para kazandığını söylüyorsun. Hayatını bir mühendis, doktor ya da iş adamı olarak kazanıyor olabilirsin. Bu tamamen konu dışıdır. Senin hakkında hiçbir şey söylemez.

Ya da babanın adını, annenin adını, soyağacını söylersin. Bunlar da ilgisizdir. Çünkü seni tanımlamaz. Belirli bir ailede doğmuş olman tamamen tesadüfidir. Aynı şekilde başka bir ailede doğmuş olabilirdin ve en ufak bir fark hissetmemiş olurdun. Bunlar sadece yaptığın kullanışlı numaralardır; ve insan, bir benlik oluşturur. Bu benlik, sahte benliktir: Yaratılmış, üretilmiş, el yapımı bir benlik. Asıl gerçek benliğin, gizem ve sis perdesinin derinliklerinde gizlidir.

Şöyle bir hikaye okudum.

Bir Fransız, Arap rehberi ile birlikte çölü geçiyordu. Arap rehber ise her gün, belirli saatlerde sıcak kumlar üstünde namaz kılıp, Tanrısına dua ediyordu. Sonunda bir akşam, ateist olan Fransız, Araba sordu: "Bir Tanrı olduğunu nereden biliyorsun?"

Rehber bir an için adamı süzdükten sonra yanıtladı: "Tanrı'nın olduğunu nereden mi biliyorum? Dün akşam buradan bir insanın değil de, devenin geçtiğini nasıl bildim? Kumdaki ayak izinden değil mi?" Sonra, ufuk çizgisinde kaybolmakta olan son güneş ışınlarını işaret edip devam etti. "Bu ayak izi insana ait değil."

Benlik senin tarafından yaratılamaz, o insan yapımı olamaz. O benliği sen yanında getirdin. O, sensin. Onu nasıl yaratabilirsin? Yaratmak için ondan önce orada olman gerekir. Hristiyanlar, Müslümanlar, Hindular, insan bir yaratıktır derken bunu söylemek istiyor. İnsanın kendini yaratmadığını söylüyor; hepsi bu. Yaratıcı, bilinmeyenin içinde bir yerde gizli. Hepimiz gizemli bir hayat kaynağından ortaya çıktık. Benliğin sana ait değil. Bu sahte benlik sen değilsin, çünkü onu sen yarattın. Gerçek benliğin de sana ait değil, çünkü o hala Tanrı'nın içinde, köklerin hala Tanrı'nın içinde.

Yaşam boyu bir bayrak gibi taşıdığın bu sahte benlik, her zaman hasar görme tehdidi altındadır. Çok zayıf ve kırılgandır. Öyle olmak zorunda, çünkü insan yapımı. İnsan ölümsüz bir şeyi nasıl yapabilir? Kendisi de ölümlü olduğu için, ürettiği her şey ölümlü olmak zorunda. O yüzden sürekli aynı korkuyu yaşarlar. "Kaybolabilirim! Benliğim yok olabilir." korkusu. Bu süregelen korku varlığının içinde titremeye devam eder. Çünkü bu sahte benlik hakkında asla emin olamazsın. Sahte olduğunu biliyorsun, bu gerçekten kaçmaya çalışıyor olabilirsin; ama sahte olduğunu biliyorsun. O bir araya toplanmıştır, üretilmiştir. Mekanik bir şeydir; organik değil.

Bir organik bütünlük ile mekanik bütünlük arasındaki farkı hiç gözlemledin mi? Bir araba motoru yapabilirsin. Parçalarını dükkandan satın alıp, bu parçaları evde monte edebilirsin. Ve motor bir bütün olarak işlemeye başlar. Ya da bir marketten radyo parçalarını satın alıp monte ettiğin zaman, radyo bir bütün gibi işlemeye başlar. Bir şekilde bir benliğe kavuşmuştur. Hiçbir parça tek başına radyo işlevi göremez. Tüm parçalar bir arada olduğu zaman radyo olur. Ancak bu bütünlük mekaniktir. Dışardan zorlanmıştır.

Ama toprağa tohum attığın zaman, bu tohumlar toprakla bütünleşiyor ve bir bitki doğuyor. Bu bütünlük organiktir. Dışardan zorlanmamıştır. Tohumun içindeki bütünlükten gelir. Tohum büyümeye devam eder. Toprakta, havadan, güneşten, gökyüzünden, binlerce şey toplar. Ama bütünlüğü kendi içinden gelir. Önce merkez gelir, sonra çeperi oluşur. Mekanik bütünlükte, önce çeper oluşturulur ve sonra da merkez ortaya çıkar.

İnsan organik bir bütündür. Bir zamanlar herhangi bir ağaç gibi bir tohumdun. Annenin

rahmindeki toprakta kendi çeperini toplamaya başladı. Önce merkez vardı ve bu merkezden yola çıkarak çeper oluştu. Ama şimdi o merkezi tamamen unutmuş durumdasın. Çeperde yaşıyor ve bütün hayatının ondan ibaret olduğunu sanıyorsun. Bu sürekli üzerinde yaşamış olduğun çeper, kendine bir benlik, bir sahte benlik yaratıyor. Ve bu da sana, bir kimse olduğun duygusu veriyor. Ancak bu her zaman kırılıgandır; çünkü herhangi bir organik bütünlüğü yoktur.

Ölüm korkusu da budur. Eğer gerçek benliğini biliyorsan, asla ölümden korkmazsın. Böyle bir şey söz konusu olamaz; çünkü organik bütünlük asla ölmez. Organik bütünlük ölümsüzdür. Sadece mekanik bütünlükler bir araya getirilir ve sonunda ölür. Monte edilmiş bir şey, bir gün mutlaka parçalanır. Mekanik bütünlüğün bir başlangıcı ve bir sonu vardır. Organik bütünlüğün başlangıcı ya da sonu yoktur; o sonsuz bir süreçtir.

Kendi merkezini tanıyor musun? Eğer tanımiyorsan, o zaman sürekli korkacaksın. O yüzden sahte benlik sürekli korkar, sürekli titrer. Her zaman başkalarından destek alma ihtiyacı hissedersin. Seni takdir edecek, seni alkışlayacak; ne kadar güzel ya da ne kadar zeki olduğunu söyleyecek birileri. Sürekli bu tip şeyleri sana hipnotik telkin gibi söyleyen insanlara ihtiyacın var. Böylece zeki, güzel ve güçlü olduğuna inanabilirsin. Ama bir noktaya dikkat et: Her zaman başkalarına muhtaçsın.

Aptal bir adam gelip sana ne kadar zeki olduğunu söylüyor, gerçekte ancak aptal bir adama zeki görünebilirsin. Eğer senden daha zeki olsaydı, tabii ki ona zeki görünmeyecektin. O yüzden aptal bir adam gelip, zeki olduğunu teyit edince çok mutlu oluyorsun. Sen ancak çirkin bir insana güzel görünebilirsin. Eğer o senden daha güzelse, sen çirkin olursun. Çünkü bunların hepsi görecelidir. Eğer çirkin insanlar senin güzelliğini teyit ederse çok mutlu olursun.

Bu ne tür bir zeka ki, aptal insanlar tarafından teyit edilmek zorunda. Bu ne tür bir güzellik ki, çirkin insanlar tarafından teyit edilmek zorunda. Hepsi tamamen sahtedir; aptalcadır. Ama aramaya devam ediyoruz. Dış dünyada egomuz için destek arayışına giriyoruz. Biri gelip küçük bir destek verdiği zaman, iyi hissediyoruz. Aksi halde egomuzun her zaman çökme tehlikesi vardır. O yüzden onu sürekli, çeşitli yönlerden desteklemek zorundayız ve bu da sürekli bir kaygı yaratır.

O yüzden yalnızken çok daha asilsin. Çünkü herhangi bir endişen yok, seni görececek kimse yok. Yalnızken çok daha masumsun. Tuvaletinde çok daha masumsun. Daha çocuk gibisin. Aynanın önünde durur, komik suratlar yaparak keyfini çıkartırsın. Ama eğer küçük bir çocuğun anahtar deliğinden baktığını fark edersen, bir anda tamamen değişirsin. Artık egon söz konusudur. O yüzden insanlar başkalarından bu kadar korkar. Yalnızken hiçbir endişen yoktur.

Ünlü bir Zen hikayesi vardır.

Bir Zen ustası resim yapıyordu. Ve baş müridini yanına oturtup, resim mükemmel olduğunda kendisine söylemesini istedi. Mürit endişeliydi ve usta da endişeliydi. Çünkü mürit ustasının mükemmel olmayan bir şey yaptığını hiç görmemişti. Ancak o gün her şey ters gitmeye başladı. Usta çabaladı ve çabaladıkça daha da kötü oldu.

Japonya'da ya da Çin'de hat sanatı, piring kağıdı üzerinde yapılır. Çok hassas, çok narin, bir çeşit kağıdın üzerinde. Eğer bir an kararsız kalırsan hemen anlaşılır. Yüzyıllar boyunca hat sanatçısının ne zaman kararsızlığa düştüğü her zaman anlaşılmıştır. Çünkü mürekkep piring kağıdına yayılır ve yazıyı bozar. Piring kağıt üzerinde aldatmak çok zordur. Akıcı olman gerekir. Asla kararsız kalamazsın. Bir an için bile durduğun an, kararsız kaldığın an, yapacak bir şey yoktur. Kaçırdın. Çoktan kaçırdın. Keskin göze sahip olan biri hemen, "Bu bir Zen resmi değil" der. Çünkü Zen resminin anlık ve akıcı olması gerekir.

Usta çabaladı ve çabalamaya devam ettikçe terledi. Yanındaki müridi oturmuş, başını olumsuzca sallıyor; hayır bu mükemmel olmadı diyordu. Bunun sonucunda usta giderek daha fazla hata yapıyordu.

Mürekkep bitmek üzereydi. O yüzden usta müridini yeni mürekkep hazırlamaya yolladı. Mürit dışarıda mürekkebi hazırlarken, usta sanat eserini yarattı. Mürit geri döndüğü zaman, "Usta, ama bu mükemmel! Ne oldu?" diye sordu.

Usta güldü. "Bir şeyin farkına vardım. Senin varlığın, birinin takdiri ya da olumsuz eleştiri getirmesi fikri, evet ya da hayır deme durumu, benim iç dinginliğimi rahatsız etti. Artık bir daha asla rahatsız olmayacağım. Daha öncekilerin mükemmel olmamasının tek nedeninin, onları mükemmel yapmaya çalışmam olduğunu anladım."

Bir şeyi mükemmel yapmaya çalışırsan mükemmel olmadan kalır. Doğal olarak yap, her zaman mükemmel olur. Doğa mükemmeldir. Çaba ise mükemmel değildir. O yüzden ne zaman bir şeyi aşırı yapıyorsan, onu yok ediyorsun.

Bu nedenle, normalde herkes çok güzel konuşur. Herkes konuşmacıdır. İnsanlar sürekli konuşur. Ama onları bir sahneye çıkartıp, bir kalabalığa hitap etmelerini söyleyin, birden aptallaşırlar. Birden her şeyi unuturlar. Ağızlarından tek bir kelime bile çıkmaz. Konuşmaya çalışsalar bile asil olmaz. Çünkü doğal değildir. Akıcı değildir. Ne oldu? Bu adamın dostlarıyla, eşiyle, çocuklarıyla, çok güzel konuştuğunu biliyorsun. Bunlar da insan; aynı insanlar. Neden korkuyorsun? Çünkü benlik bilincin devreye girdi. Artık egon söz konusu. Sahnede bir performans göstermeye çalışıyorsun.

Bunu iyi dinle: Ne zaman bir şey sergilemeye çalışırsan, egon için gıda arıyorsun. Ne zaman doğal olup, olayları akışına bıraksan, hepsi mükemmel oluyor ve bir sorun çıkmıyor. Doğal olduğun zaman, olayları akışına bıraktığında, Tanrı arkadadır. Ne zaman

korkuyorsan, titriyorsan, bir şeyleri ispat etmeye çalışıyorsan, Tanrı'yı kaybedersin. Korkunda onu unutmuşsundur. Etrafındaki insanlara bakarken, kendi kaynağını unutmuşsundur.

Benlik bilinci bir zayıflığa dönüşür. Benlik bilinci olmayan bir insan güçlüdür. Ancak bu gücünün kendisiyle bir ilgisi yoktur. O, öteden gelir.

Benlik bilincine dikkat ettiğin zaman başın derttedir. Benlik bilincine sahip olduğun zaman, aslında kim olduğunu bilmediğinin emarelerini gösteriyorsun. Kendi benlik bilincin daha henüz yuvana ulaşmadığına işaret ediyor.

Şu fıkrayı dinle:

Güzel bir kız geçerken, Nasrettin Hoca dönüp bakmış. Eşi, somurtarak tepki vermiş. "Ne zaman güzel bir kız görsen evli olduğunu unutuyorsun."

"İşte bu konuda yanılıyorsun" demiş hoca. "En çok o zaman farkına varıyorum."

Ne zaman benlik bilincini sergilersen, aslında sadece benliğinin bilincinde olmadığını gösteriyorsun. Kim olduğunu bilmiyorsun. Eğer bilseydin, o zaman herhangi bir sorun olmazdı. O zaman başkalarının görüşlerini aramazdın. Başkalarının hakkında söyledikleri seni endişelendirmezdi. Çünkü ilgisi yok. Sonuçta kimse senin hakkında bir şey söylemez. İnsanlar senin hakkında bir şey söylediği zaman, aslında kendilerini anlatıyor.

Bir gün şöyle bir olay oldu: Jaipur'daydım. Bir sabah adamın biri beni görmeye geldi. Ve "sen ermişsin" dedi.

Haklısın dedim.

O orada otururken, bana karşı olan bir adam geldi ve o da; "sen şeytan gibisin" dedi. Haklısın dedim.

İlk adam biraz endişelendi ve araya girdi. "Nasıl yani? Bana haklısın dedin. Bu adama da haklısın diyorsun. İkimiz birden haklı olamayız."

Konuşmaya başladım. "Sadece ikiniz değil, milyonlarca insan benim hakkımda haklı olabilir. Çünkü benim hakkımda söyledikleri her şeyle, aslında kendilerini anlatıyorlar. Beni nasıl bilebilirler? Bu imkansız. Onlar daha kendilerini tanımamış. Söyledikleri her şey kendi yorumları."

Bunun üzerine adam sordu: "O zaman sen kimsin? Eğer benim yorumum, senin ermiş olduğun ise, onun yorumu senin şeytan olduğun ise, sen kimsin?"

"Ben sadece kendimim. Kendim hakkımda bir yorumum yok. Buna bir ihtiyaç duymuyorum. Sadece kendim olduğum için, bu ne anlama gelirse gelsin çok mutluyum. Kendim olmak beni mutlu ediyor."

Kimse senin hakkında bir şey söyleyemez. İnsanlar ne derse desin kendileri hakkında konuşur. Ancak sen hemen korkarsın, çünkü hala o sahte merkezine yapışıyorsun. O sahte

merkez başkalarına muhtaçtır ve o yüzden de sen sürekli başkalarının hakkında neler söylediğine bakarsın. Sürekli başka insanların izinden gidersin, sürekli onları tatmin etmeye çalışırsın. Sürekli saygın bir insan olmaya çalışırsın ve sürekli egonu süslemeye çalışırsın. Bu intihar etmek gibi bir şeydir.

Başkalarının sözlerinden rahatsız olmak yerine kendi içine bakman gerekir. İnsanın gerçek benliği tanınması o kadar ucuz değildir. Ama insanlar hep ucuz şeylerin peşindedir.

Nasrettin Hoca'nın sırt ağırları dayanılmaz boyutlara gelince sorunun nedenini öğrenmek için bir uzman doktora gider.

"Evet," der doktor. "Sorununuzu çözmek için ameliyat olacaksınız, hastanede iki hafta kaldıktan sonra altı ay evde yataktan kalkmamanız gerekir."

"Doktor, benim bunları yapacak kadar birikmiş param ok!" diye bağırdı Nasrettin Hoca.

"O zaman yirmi beş dolara röntgen üzerinde rötuş yapabilirim!"

Bu ucuzculuktur! Röntgene rötuş yapmak, ancak bu senin sağlığını kazanmanı sağlamayacak. Bizim yaptığımız da bu. Sürekli röntgen üzerinde rötuş yapıyoruz ve bir mucize olmasını bekliyoruz. Egonu süslediğin zaman röntgene rötuş yapmış oluyorsun. Bu sana hiçbir şekilde yardımcı olmayacak, sağlıklı olmanı sağlamayacak. Ama daha ucuz olduğu kesin. Ameliyata gerek yok, herhangi bir masrafı yok. İstirabın devam edecek ve sen kendini kandıracaksın.

Saygın oluyorsun ama mutsuzluğun devam ediyor. Toplum tarafından övülen biri oluyorsun ama mutsuzluğun devam ediyor. Altın madalyalarla donanıyorsun ama mutsuzluğun devam ediyor. O altın madalyalar mutsuzluğunu gidermeyecek; onlar röntgendeki rötuşlara benziyor. Ego üzerindeki tüm süslemeler ego içindir ve kendini kandırmaktan başka bir şey değildir. Bu durumda giderek güçsüzleşmeye, zayıflamaya başlarsın, çünkü egon her geçen gün güçsüzleşmektedir. Bedenin güçsüzleşecek, zihnin güçsüzleşecek ve zamanla beden-zihin karışımından yaratmış olduğun egon güçsüzleşecek. Korkun giderek artacak; her an patlayabilecek bir yanardağ üzerinde oturmuş olacaksın. Dinlenmene izin vermeyecek, gevşemene izin vermeyecek, tek bir dakikalık huzuru bile çok görecektir.

Bunu anladığın zaman, bütün enerjin bambaşka bir tarafa yönelmiş olur. İnsan kendini tanımalı. Başkalarının sana söyledikleri seni endişelendirmemeli.

Bir arkadaşım bana çok güzel bir fıkra gönderdi:

Bir adam varmış ve onu kimse fark etmezmiş. Hiçbir arkadaşı yokmuş. Miami'deki bir pazarlamacılar toplantısına katılmış ve herkesin mutlu olduğunu, güldüğünü ve birbiri ile ilgilendiğini görmüş. Ama kimse onunla ilgilenmiyormuş.

Bir akşam, canı çok sıkılmış bir şekilde otururken, bir başka pazarlamacıyla konuşmaya

başlamış ve ona sorununu anlatmış. "Ben bu sorunun çözümünü biliyorum!" diye bağırmış diğer adam. "Bir deve bul ve onun üzerine binip caddelerde dolaş. Kısa sürede herkes seni fark edecek ve istediğin kadar arkadaşına sahip olacaksın."

Hikaye bu ya, o sırada iflas etmiş bir sirk varmış ve bir deveyi satmak istiyorlarmış. Adam deveyi satın almış ve ona binip sokaklarda dolaşmaya başlamış. Tabii ki birden herkes onu fark etmiş ve ilgi göstermeye başlamış. Kendini dünyanın zirvesinde hissediyormuş. Ancak bir hafta sonra deve kaybolmuş. Adam çok üzülmüş ve hemen yerel gazeteyi arayarak kayıp devesi için araniyor ilanı vermek istemiş.

"Deve erkek miydi yoksa dişi mi?" diye sormuş telefondaki adam.

"Dişi mi, erkek mi? Ben nereden bileyim?" diye bağırmış adam. Sonra düşünmüş ve, "Evet, elbette, tabii ki erkekti!" demiş. "Nereden biliyorsunuz?" diye sormuş telefondaki adam. Adam yanıtlamış: "Çünkü ne zaman devenin üstüne binip caddede dolaşsam, insanlar 'Şu devedeki "Schmuck"a bakın!' diye bağıırıyordu."

'Schmuck' İbranice bir kelimedir. Çok güzel bir kelimedir. İki anlamı vardır ve bu anlamlar aslında birbiriyle ilgilidir. İlk anlamı 'aptal' demektir. Diğer anlamı en başta çok ilgisiz görünür ve erkeklik organı anlamına gelir. Ancak bir anlamda, iki anlam arasında çok derin bir ilişki vardır. Aptallar sadece seksüel varlıklar olarak yaşar. Başka bir yaşam bilmezler. O yüzden 'schmuck' çok güzel bir kelimedir. Eğer bir insan yaşamak olarak sadece seksi görüyorsa, o aptaldır, aptal bir insandır.

İnsanlar "Devedeki şu aptala bakın!" diyordu ama adam onların devenin erkeklik organından söz ettiğini sanıyordu, kendisinden değil.

Ego çok aldaticıdır. Duymak istediğini duyar, yorumlamak istediği gibi yorumlar ve asla gerçeği görmez. Gerçeğin kendisini size göstermesine izin vermez. Ego içinde yaşayan bir insan, perdelerin arkasında yaşar ve bu perdeler pasif değildir. Aktif perdelerdir. O yüzden bu perdelerden ne geçerse geçsin, perdeler onu değiştirir.

İnsanlar kendi yarattıkları bir zihinsel dünya içinde yaşıyor. Bu sahte dünyalarının merkezinde ise egoları bulunur. Buna bir göz aldanması, bir 'maya' diyebiliriz. Egolarının etrafında bir dünya yaratırlar. Bu dünyada bir başkası yaşayamaz. O dünyada sadece kendileri yaşar.

Egonu bıraktığın zaman, egonun etrafında yaratmış olduğun bütün dünyayı da bırakırsın. İlk kez olarak her şeyi olduğu gibi görmeye başlarsın, görmek istediğin gibi değil. Hayatın olgularını görme kapasitesine ulaştığın zaman ise gerçeği bilme kapasitesine ulaşırsın.

Şimdi bir Zen hikayesi:

O-Nami, yani "Büyük Dalgalar" adındaki bir güreşçi çok güçlüydü ve güreş sanatında çok yetenekliydi. Özel antrenmanda kendi hocasını bile yenmişti ancak halk önündeki

maçlarda genç öğrencileri bile onu yeniyordu.

Bu bunalım içinde, sahildeki bir tapınağı ziyaret eden bir Zen ustasına gitti ve ondan nasihat istedi.

"Senin adın Büyük Dalgalar" dedi Zen ustası. "O yüzden bu gece tapınakta kal ve denizin dalgalarını dinle. O dalgalar olduğunu hayal et, bir güreşçi olduğunu unut ve önüne çıkan her şeyi yıkan o dev dalgalar ol."

O-Nami tapınakta kaldı. Sadece dalgaları düşünmeye çalıştı ama aklında birçok düşünce vardı. Sonra zamanla sadece dalgaları düşünmeye başladı. Gece ilerledikçe dalgalar giderek büyüdü. Buda heykeli önünde duran vazolardaki çiçekleri sürükledi, vazoları sürükledi. Hatta bronz Buda heykeli bile sürüklendi. Sabah olduğunda tapınak dalgalar üzerinde yüzüyordu ve O-Nami yüzünde hafif bir tebessümle oturuyordu.

O gün halk önündeki bir güreş müsabakasına katıldı ve tüm maçlarını kazandı. O günden sonra Japonya'daki hiçbir güreşçi onu yenemedi.

Bu bir benlik bilinci öyküsüdür; onu nasıl bırakacağın, ondan nasıl vazgeçebileceğin ve nasıl kurtulabileceğin hakkındadır. Bunu adım adım incelemeye çalışalım.

O-Nami, yani "Büyük, Dalgalar" adındaki bir güreşçi çok güçlüydü...

Herkes çok güçlüdür. Sen kendi gücünü bilmiyorsun, o başka. Herkes çok güçlüdür. Olmak zorunda, çünkü herkesin kökü Tanrı'ya dayanır. Herkesin kökü bu evrene dayanır. Ne kadar küçük görünürsen görün, küçük değilsin. Eşyanın tabiatına aykırıdır bu.

Fizikçiler minik bir atomun içinde çok büyük bir enerji olduğunu söylüyor: Hiroşima ve Nagasaki atom enerjisiyle yerle bir oldu. Ve atom o kadar küçüktür ki, onu kimse görememiştir. O sadece bir varsayımdır, bir çıkarımdır. Kimse atomu görememiştir. Bilimin günümüzde emrinde olan bütün o karmaşık cihazlara rağmen, atomu görebilen olmamıştır. O kadar küçük olmasına rağmen çok büyük bir enerji barındırıyor.

Eğer bir atomda bile bu kadar enerji varsa, bir de insanı düşün. İnsan içindeki bu küçük bilinç alevine ne demeli? Eğer bir gün bu küçük alev parlarsa, kesinlikle sonsuz bir enerji ve ışık kaynağı olur. Buda'nın ya da İsa'nın yaşadığı da buydu.

Herkes sonsuz kudrete sahiptir çünkü herkes sonsuz derecede kutsaldır. Herkes güçlüdür çünkü herkesin kökü Tanrı'ya, varoluşun kaynağına dayanır. Bunu unutma.

İnsan zihni bunu unutmaya meyillidir. Unuttuğun zaman da gücünden düşüyorsun. Zayıf olduğun zaman ise güçlü olmak için bazı suni yollar peşinde koşmaya çalışıyorsun. Milyonlarca insanın yaptığı bu. Para peşinde koşuyorsun. Aslında neyin peşindesin? Kudret peşindesin, kuvvet peşindesin. Prestij ya da siyasi otorite peşine düşüyorsun. Aslında neyi arıyorsun? Güç ve iktidar arıyorsun. Aslında güç, her zaman köşe başında seni bekliyor. Sen yanlış yerde arıyorsun.

O-Nami, yani "Büyük Dalgalar" adındaki bir güreşçi...

Hepimiz okyanusun büyük dalgalarıyız. Biz bunu unutmuş olabiliriz ama okyanus bizi unutmamıştır. Onu o kadar unutmuş olabiliriz ki, artık okyanusun ne olduğu hakkında bir fikrimiz bile kalmamış olabilir. Ama yine de okyanusun içindeyiz. Eğer bir dalga okyanusu unutsa ve ondan bihaber bile olsa, o dalga hala okyanusun içindedir. Çünkü dalga, okyanus olmadan varolamaz. Okyanus dalga olmadan varolabilir. Dalga, okyanusun dalgalanmasından başka bir şey değildir. O bir süreçtir, varlık değil. O sadece okyanusun kendi varlığında yaşadığı coşkun sonucudur. Tanrı, coşkusuyla dünyayı insanlandırır; Tanrı, coşkuyla varoluşu insanlandırır. O, okyanus arayan bir okyanus, oyun oynuyor. Sonsuz enerjisi var, onunla ne yapacak?

O-Nami, yani "Büyük Dalgalar" adındaki bir güreşçi çok güçlüydü...

Ancak bu güç sadece dalga kendisinin büyük ve sonsuz bir okyanusun parçası olduğunu bilirse ortaya çıkabilir. Eğer dalga bunu unutursa, o zaman çok zayıf olur. Ve bizim unutma fabrikamız çok iyi çalışır. Hafızamız minicikken, unutma mekanizmamız kocamandır. Sürekli unuturuz. Çok bariz olan şeyleri çok kolay unuturuz. Bize çok yakın olan şeyleri çok kolay unuturuz. Her zaman elimizin altında olanları çok kolay unuturuz. Nefes aldığını hatırlıyor musun? Ancak bir sorun olduğu zaman hatırlarsın. Nezle olduğun zaman, nefes alamadığında ya da başka bir sorun olduğu zaman hatırlarsın, ama bunun dışında nefes aldığını anımsayan olur mu? O yüzden insanlar sadece başları derde girdiği zaman Tanrı'yı hatırlar. Aksi halde, kim hatırlar ki? Tanrı sana nefesinden bile yakındır, sana kendinden bile daha yakındır. İnsan bunu unutmuyor.

Hiç dikkat ettin mi? Eğer bir şeyin yoksa, sürekli aklındadır. Sahip olduğun zaman da unutmur ve kanıksamaya başlarsın. Tanrı kaybedilemediği için onu anımsamak çok zordur. Ancak çok az sayıda insan Tanrı'yı anımsama yeterliliğine sahiptir. Çünkü hiç uzak kalmadığımız birini hatırlamak çok zordur.

Okyanustaki bir balık okyanusu unutmuyor. Balığı karaya çıkartıp, sıcak kumların üzerine at, işte o zaman balık bilir, o zaman balık hatırlar. Ama seni Tanrı'nın dışına atmak mümkün değildir; onun bir kıyısı yoktur. Tanrı, kıyısız bir okyanustur. Ve sen de bir balık gibi değil bir dalga gibisin. Sen tıpkı Tanrı gibisin; senin doğan ile Tanrı'nın doğası aynı.

Bu hikayedeki güreşçinin ismindeki simgesel anlam buradan gelir.

O güreş sanatında çok yetenekliydi. Özel antrenmanda kendi hocasını bile yenmişti...

Ama sadece özel bir ortamda, çünkü özel antrenmanda kendi benliğini unutmayı başarabiliyor olmalı.

Bu özlü sözü unutma: Kendi benliğini hatırladığın zaman, Tanrı'yı unutursun; kendi benliğini unuttuğun zaman ise Tanrı'yı hatırlarsın. Ancak, ikisini bir arada hatırlayamazsın.

Dalga, kendini dalga olarak görmeye başladığı zaman, okyanus olduğunu unutuyor. Dalga, okyanus olduğunu bildiği zaman ise, artık dalga olduğunu nasıl hatırlayabilir? Sadece birini anımsamak mümkündür. Dalga kendini ya dalga olarak düşünebilir ya da bir okyanus olarak. Bu bir Gestalt'tır; ikisini birden hatırlayamazsın, bu imkansız.

Özel antrenmanda kendi hocasını bile yenmişti ancak halk önündeki maçlarda genç öğrencileri bile onu yeniyordu.

Özel ortamda kendi benliğini, egosunu tamamen unutuyor olmalı. İşte o zaman çok güçlü. Halk önünde ise benlik bilinci çok artıyor ve zayıflıyor. Benlik bilinci bir zayıflıktır. Kendini unutmak ise kudrettir.

Bu bunalım içinde, sahildeki bir tapınağı ziyaret eden bir Zen ustasına gitti ve ondan nasihat istedi.

"Senin adın Büyük Dalgalar" dedi Zen ustası. "O yüzden bu gece tapınakta kal ve denizin dalgalarını dinle."

Bir usta, herkes için araç yaratabilecek bir insandır. Bir ustanın tek bir belirli aracı olamaz. Adama bakıyor ve isminin O-Nami, "Büyük Dalgalar" olduğunu öğrenince, o isim etrafında bir araç yaratıyor. Sadece adının O-Nami olduğunu öğrenince, "Senin adın Büyük Dalgalar. O yüzden bu gece tapınakta kal ve denizin dalgalarını dinle." diyor.

Tanrının mabedine girmenin en temel sırlarından biri dinlemektir. Dinlemek edilgenliktir. Dinlemek, kendini tamamen unutmak demektir. İnsan ancak o zaman dinleyebilir. Birini dikkatle dinlediğin zaman kendini unutursun. Eğer kendini unutamazsan, o zaman dinlemiyorsun demektir. Eğer benlik bilincin devredeyse, sadece dinliyormuş gibi yaparsın, dinlemezsin. Başını sallayabilir; bazen evet ya da hayır diyebilirsin ama dinlemiyor olursun.

Dinlediğin zaman sadece bir geçit olursun; bir alıcı, bir rahim. Dışı olursun ve iç evine ulaşmak için dışı olmak zorundasın. Tanrı'ya saldırgan işgalciler ya da fatihler gibi ulaşamazsın. Tanrı'ya ulaşmanın tek yolu... daha doğru nitелеmek gerekirse, Tanrı'nın sana ulaşmasının tek yolu ona içinde yer açmandır. Dışıl bir alıcılığa sahip olmaktır. Yin, yani edilgen olduğun zaman kapı açılır ve sonra beklersin.

Dinlemek edilgen olma sanatıdır. Buda dinlemeyi sürekli vurgulamıştır, Mahavira dinlemeyi sürekli vurgulamıştır, Krishnamurti sürekli doğru dinlemeyi vurgular. Kulaklar semboliktir. Hiç dikkat ettin mi? Kulakların bir geçitten başka bir şey değil. Sadece birer delik, hepsi bu. Kulakların gözlerinden daha dışıdır; gözlerin ise daha erkeksidir. Kulaklar Yin'in parçasıdır; gözler ise Yang'ın. Birine baktığın zaman, saldırgan tavır sergilersin, dinlediğin zaman ise duyarlısın.

O yüzden birine çok uzun süre bakmak kaba ve görgüsüz bir davranıştır. Belirli bir sınır

vardır. Psikologlar buna üç saniye diyor. Eğer birine üç saniye boyunca bakarsan sorun olmaz; buna dayanılır. Bundan fazla olduğu zaman, bakmıyorsun: Karşındakini süzüyor, onu rahatsız etmeye başlıyorsun; onun alanına giriyorsun. Ancak bir insanı dinlemenin sınırı yoktur çünkü kulaklar başkasının alanına giremez. Onlar sadece olduğu yerde kalır. Gözlerin dinlenmeye ihtiyacı vardır. Farkında mısın? Geceleri gözler dinlenmeye ihtiyaç duyar, kulakların dinlenmeye ihtiyacı yoktur. Onlar günde yirmi dört saat, yılda üç yüz altmış beş gün açıktır. Gözler aslında birkaç dakika bile açık kalamaz. Sürekli göz kırparsın, sürekli yorulursun. Saldırganlık yorar, çünkü saldırganlık enerjini alır; o yüzden gözlerini dinlendirmek için sürekli kırpman gerekir. Kulaklar her zaman dingindir.

O yüzden birçok dinde dua öncesinde müzik dinlenir. Çünkü müzik kulaklarını daha canlı, daha hassas kılar. İnsanın daha fazla kulak ve daha az göz olması gerekir.

"Denizin dalgalarını dinle" dedi Zen ustası. Sadece dinle. Yapacak başka bir şey yok. Nedeni hakkında hiçbir fikir sahibi olmadan dinle. Herhangi bir yorum yapmadan, herhangi bir aktiviteye girişmeden dinle. Ve sonra, "O dalgalar olduğunu hayal et!"

"Önce dinle, dalgalarla aynı frekansa geç. Artık tamamen sessiz ve duyarlı olduğunu hissettiğin zaman, o dalgalar olduğunu hayal et. İkinci adım bu. İlki, saldırgan olma; duyarlı ol. Duyarlı olduğun zaman ise o dalgaların içinde eri. O dalgalar olduğunu hayal et."

Usta ona kendi egosunu unutması için bir araç vermektedir. İlk adım duyarlılıktır. Çünkü edilgenlikte ego varolamaz ancak bir çatışma durumunda varolabilir. Duyarlı olduğun zaman hayal gücün birden inanılmaz güçlü olur.

Edilgen insanlar, duyarlı insanlar hayal gücü yüksek insanlardır. Ağaçların yeşilliğini görebilen insanlar, kendi açılarından hiçbir saldırganlık sergilemeden, en ufak bir saldırganlık sergilemeden ağaçların yeşilliğini içebilen insanlar, o güzelliği bir sünger gibi emebilen insanlar çok yaratıcı olur, hayal güçleri çok yüksek olur. Bunlar şairlerdir, ressamlardır, dansçılardır, müzisyenlerdir. Onlar derin bir duyarlılık içinde evreni emiyor ve sonra bu emdiklerini hayal güçlerine döküyorlar. Hayal gücü, Tanrı'ya en çok yaklaştığın an olmalı. Tanrı'nın müthiş bir hayal gücü olmalı, öyle değil mi? Şu dünyaya bir baksana! Bir düşün! Ne kadar hayal gücü yüksek bir yaratıcı; bu kadar çok çiçek, bu kadar çok kelebek, bu kadar çok ağaç, bu kadar çok nehir ve bu kadar çok insan. Onun hayal gücünü bir düşün! Bu kadar çok yıldız, bu kadar çok dünya. Dünyaların ötesinde dünyalar, hiç bitmeyen. Muhteşem bir hayal gücü.

Doğu'da Hindular, dünyanın Tanrı'nın rüyası, hayal gücü olduğunu söyler. Dünya aslında onun hayal gücüdür. O rüya görüyor ve sen o rüyanın bir parçasısın.

Zen ustası O-Nami'ye "O dalgalar olduğunu hayal et" dediği zaman şunu söylüyordu: "O

zaman yaratıcı olursun. Önce duyarlı olursun ve sonra yaratıcı olursun. Ve egonu tamamen bıraktığın zaman o kadar esnek olursun ki, hayal ettiğin her şey gerçekleşir. O zaman hayal gücün, senin gerçekliğin olur."

Bir güreşçi olduğunu unut ve önüne çıkan her şeyi yıkan o dev dalgalar ol."

O-Nami tapınakta kaldı. Sadece dalgaları düşünmeye çalıştı.

Elbette, en başta çok zorlandı. Aklında birçok düşünce vardı. Bu doğal bir şey. Ama o devam etti. Çok sabırlı bir adam olmalı. Sonra zamanla sadece dalgaları düşünmeye başladı. Sonra bir an geldi... Eğer ısrarcı olursan, sürekli peşinden gidersen, birçok yaşam boyu arzuladığın o an gelecektir. Ancak sabırlı olmak gerekir.

Sonra zamanla sadece dalgaları düşünmeye başladı. Gece ilerledikçe dalgalar giderek büyüdü.

Şimdi, bu giderek büyüyenler gerçek okyanus dalgaları değil. Artık hayalindeki dalgalarla gerçek dalgalar arasında bir fark kalmamıştı. Aradaki fark kayboldu. Artık neyin ne olduğunu bilmiyor. Neyin rüya, neyin gerçek olduğunu bilmiyor. Tekrar küçük bir çocuğa dönüşmüş durumda. Sadece bir çocukta bu yetenek vardır.

Sabahleyin bir çocuğun, rüyasında gördüğü bir oyuncakı ağlayarak tekrar istediğini görebilirsin. "Oyuncağım nerede?" diye ağlar. Sen onun sadece bir rüya olduğunu söylersin ama o yine de "Peki şimdi nerede?" diye sorar. Rüya ile uyanıklık arasında bir fark görmez. O bir ayrım bilmez. Gerçeği tek olarak bilir.

Çok duyarlı olduğun zaman, çocuk gibi olursun.

Şimdi sıra dalgalarda:

Gece ilerledikçe içindeki o dalgalar giderek büyüdü. Buda heykeli önünde duran vazolardaki çiçekleri sürükledi, vazoları sürükledi. Bu da yetmedi... Hatta bronz Buda heykelini bile sürükledi.

Bu çok güzel! Bir Budist'in Buda heykelini sürüklenirken hayal edebilmesi çok zordur. Eğer dinine çok bağlı olsaydı, o noktada hayal gücünden anında sıyrılırdı. O zaman "Bu kadar yeter! Buda sürükleniyor. Ben ne yapıyorum? Hayır, artık dalga olmayacağım." diyebilirdi. Buda'nın ayaklarının ucunda dururdu. Buda'nın ayak ucuna değer ama daha ileri gidemezdi. Ama unutma: Bir gün, yolunda sana çok yardımcı olmuş o ayakların bile gitmesi gerekiyor. Buda'ların da sürüklenmesi gerekiyor çünkü eğer sen kapıya yapışırsan, o kapı da bir engele dönüşür.

Dalgalar giderek büyüdü. Buda heykeli önünde duran vazolardaki çiçekleri sürükledi, vazoları sürükledi. Hatta bronz Buda heykeli bile sürüklendi. Sabah olduğunda, tapınak dalgalar üzerinde yüzüyordu...

Böyle bir şey gerçekte olmadı, O-Nami'ye oldu. Unutma: O sırada sen tapınakta olsaydın,

dalgaların tapınağa dolmasını falan görmezdin, bu sadece O-Nami'ye oldu. Bu tamamen onun varlığının farklı bir boyutunda yaşanıyordu. Şiir, hayal gücü, rüya boyutunda; sezgisel, duyarlı, çocuksu ve masum boyutuyla. O, yaratıcılığının kapısını açmıştı. Dalgaları dinleyerek, duyarlı olarak, yaratıcı olmuştu. Hayal gücü bin bir taç yapraklı nilüfer gibi çiçek açmıştı.

Sabah olduğunda, tapınak dalgalar üzerinde yüzüyordu ve O-Nami yüzünde hafif bir tebessümle oturuyordu.

Bir Buda olmuştu! Bir gün Bodhi ağacı altında Buda'nın yüzünde beliren hafif tebessümün aynısı O-Nami'nin yüzünde oluşmuştu. Artık o yoktu. İşte o tebessüm buydu, eve dönmüş olmanın tebessümü. Birinin gelmiş olduğunun tebessümü, insanın ölüp de yeniden doğduğu anki tebessüm.

O-Nami yüzünde hafif bir tebessümle oturuyordu.

O gün halk önündeki bir güreş müsabakasına katıldı ve tüm maçlarını kazandı. O günden sonra Japonya'daki hiçbir güreşçi onu yenemedi.

Çünkü artık enerji onun değil. O artık O-Nami değil. O artık dalgalar değil, okyanusun kendisi. Bir okyanusu nasıl yenebilirsin? Ancak dalgaları yenebilirsin.

Egonu bıraktıktan sonra, bütün yenilgileri, bütün başarısızlıkları, bütün hüsrانları bırakmış olursun. Egonu taşıdığın sürece başarısız olmaya mahkumsun. Egonu taşıdığın sürece zayıf kalacaksın. Egonu bırak ve sonsuz kudret üzerinden akmaya başlasın. Egonu bıraktığın zaman bir nehre dönüşürsün. Akmaya başlarsın, erimeye başlarsın, okyanusa doğru akarsın. Canlanırsın.

Tüm yaşam bütüne aittir. Eğer tek başına yaşamaya çalışıyorsan, sadece aptallık ediyorsun. Tıpkı bir ağacın üzerindeki yaprağın tek başına yaşamaya çalışması gibi. Sadece bu kadar da değil, aynı zamanda ağaçla kavga ediyor; diğer yapraklarla kavga ediyor, köklerle kavga ediyor, hepsinin kendine düşman olduğunu düşünüyor. Bizler sadece yüce bir ağaç üzerindeki yapraklarız. Ona ister Tanrı de, bütünlük de, ne istersen de, ama bizler sonsuz hayat ağacının üzerindeki küçük yapraklarız. Kavga etmeye gerek yok. Eve dönmenin tek yolu teslim olmak.

2. MÜKEMMELİYETÇİLİK

Çok güzel bir hikâye duydum:

Bir zamanlar muhteşem bir heykeltıraş, ressam, yani müthiş bir sanatçı varmış. Sanatı o

kadar mükemmelmiş ki, bir insanın heykelini yaptığı zaman onu gerçek insandan ayırmak çok zor oluyormuş: O kadar canlı, o kadar hayat dolu heykeller yapıyormuş.

Bir astrolog ona ölümünün yaklaştığını, kısa bir süre sonra öleceğini söylemiş. Tabii, bu durum onu çok korkutmuş ve o da her insan gibi ölümden kurtulmak istemiş. Bu konuda uzun süre düşünmüş ve bir çözüm bulmuş. Kendi heykelinden tam on bir adet yapmış ve ölüm kapısını çalıp Azrail içeri girdiği zaman, on bir heykeli arasında durmuş ve nefesini tutmuş.

Azrail çok şaşırılmış, gözlerine inanamamış. Böyle bir şey ilk kez başına geliyormuş. Tanrı hiçbir zaman iki insanı aynı yaratmazdı, her zaman bir eşsizlik bulunurdu, Tanrı hiçbir zaman üretim hattı gibi çalışmazdı. O sadece özgün çalışır, araya kopya kağıdı koymazdı. Ne olmuştu? On iki kişi birbirinin tamamen aynısı olabilir miydi? Şimdi kimi götürecekti? Sadece bir tanesini alabilirdi.

Azrail bir karar veremedi. Şaşkın, endişeli ve gergin bir şekilde döndü ve Tanrı'ya sordu: "Tanrım, ne yaptın? Tam on iki tane birbirinin tıpkısı insan var ve benim sadece birini getirmem gerekiyor. Nasıl seçim yapacağım?"

Tanrı güldü. Azrail'i yanına çağırdı ve kulağına gizli formülü, gerçeği, gerçek olmayanla ayırt etmenin yolunu fısıldadı. Tanrı, ona gizli şifreyi verdi ve "Sanatçının kendini heykelleri arasında sakladığı odaya git ve orada bunu söyle!" dedi.

Azrail sordu: "Peki nasıl işe yarayacak?"

"Endişe etme. Git ve bunu dene!" diye yanıtladı Tanrı.

Azrail, işe yarayacağından emin olamadan gitti. Sonuçta Tanrı yap diyorsa yapacaktı. Odaya girdi, etrafa baktı ve ortaya seslendi: "Bayım, tek bir şey dışında hepsi mükemmel. Çok başarılı bir iş çıkarmışsınız ama bir noktayı kaçırmışsınız. Bir tane hata var."

Adam saklandığını tamamen unutmuş, ortaya çıkmış ve "Ne hatası?" demiş.

Azrail gülmüş. "Yakalandın! Tek hatan buydu: Sen kendini unutamazsın. Haydi, beni izle!" Normalde, sanatçılar dünyanın en egoist insanlarıdır. Ama o zaman gerçek bir sanatçı değildir. Sanatı kendi egosunu tatmin için bir araç olarak kullanmıştır. Sanatçılar çok egoisttir. Sürekli kendilerini över ve birbirleriyle kavga ederler. Hepsi kendisinin gelmiş geçmiş en büyük sanatçı olduğunu düşünür. Ama bu gerçek sanat değildir.

Gerçek sanatçı sanatı içinde tamamen yokolur. Bu diğer insanlar sadece birer teknisyendir; ben onlara sanatçı değil teknisyen diyeceğim. Ben onlara yaratıcı değil, sadece oluşturunca diyebilirim. Evet, bir şiir oluşturmak bir şeydir, bir şiir yaratmak ise oldukça başka bir şey. Şiir oluşturmak için insanın dil, gramer ve şiir kurallarını bilmesi gerekir. Kelimelerle oynanan bir oyundur. Eğer oyunu iyi biliyorsan şiir yazabilirsin. Pek şiirsel olmaz ama şiir gibi görünür. Teknik olarak mükemmel olabilir ama sadece bir

gövdesi olur, ruhu eksik kalır.

Ruh ancak sanatçı sanatı içinde kaybolduğu zaman ortaya çıkar, artık ondan ayrı değildir. Ressam öyle bir hiçlik içinde resim yapar ki, resmi kendi yapmadığı için altına imza atarken bile suçluluk duyar. Yarattığı şeyi bilinmeyen bir güç onun üzerinden yapmıştır. Ruhunun teslim alındığını bilir. Çağlar boyunca gerçek sanatçıların yaşamış olduğu deneyim budur: Ruhunun ele geçirildiği duygusu. Sanatçı ne kadar büyükse, bu duyguyu o kadar yoğun yaşar.

Ve en büyük sanatçılar, Mozart, Beethoven, Kalidas, Rabindranath Tagore gibi en büyük sanatçılar, kendilerinin içi boş birer bambu olduğundan ve varoluşun onların üzerinden bir şeyler yarattığından en ufak bir kuşku duymaz. Onlar sadece bir flüt oldu ama şarkı onlara ait değil. Onların üzerinden akmıştır ama bilinmeyen bir kaynaktan gelir. Onlar sadece engel çıkarmamıştır. Tek yaptıkları budur. Ama onlar yaratmamıştır.

İkilem budur. Gerçek yaratıcı, kendisinin hiçbir şey yaratmadığını, varoluşun onun üzerinden çalışmış olduğunu bilir. Varoluş onu, ellerini, varlığını ele geçirmiş ve onun üzerinden bir şey yaratmıştır. O sadece bir araç olmuştur. Gerçek sanat budur. Sanatçının yok olduğu eserdir. O zaman ortada ego sorunu kalmaz. O zaman sanat bir din olur. O zaman sanatçı bir mistik olur. Sadece teknik olarak yetkin değil, varoluşsal olarak da özgün.

Sanatçı işinin içinde ne kadar az olursa, sanatı o kadar mükemmel olur. Sanatçı tamamen yok olduğu zaman ise, yaratıcılık tam mükemmelliğe ulaşır. Bu ters orantıyı sakın unutma. Sanatçı ne kadar çok çalışmasının içindeyse, çalışması o kadar az mükemmel olacaktır. Eğer sanatçı çalışmasının çok fazla içindeyse, o zaman çalışması rahatsız edici olur, sinir bozar. Sadece ego olur. Başka ne olabilir ki?

Ego bir hastalıktır. Bir şeyi daha hatırlaman gerekir: Ego her zaman mükemmel olmak ister. Ego her zaman başkalarından daha yüksek ve iyi olmak ister; yani mükemmeliyetçidir. Ancak, ego üzerinden mükemmelliğe ulaşmak asla mümkün olmadığı için çaba harcamak bile saçmadır. Mükemmellik ancak ortada ego yokken mümkündür. Ego olmayınca insan zaten mükemmelliği düşünmez. O yüzden gerçek sanatçı asla mükemmelliği düşünmez. Mükemmelliğin ne olduğu hakkında fikri yoktur. O sadece kendini teslim eder, iyice bırakır ve ne olacaksa olmasına izin verir. Gerçek sanatçı, bütünleşmeyi düşünür, ama mükemmelliği aklına getirmez. O, sanatının tamamen içinde olmak ister; hepsi bu. Dans ettiği zaman, dansının içinde kaybolmak ister. Orada olmak istemez. Çünkü dansçının varlığı, dansta pürüz yaratacaktır. O asalet, o akışkanlık bozulacaktır. Dansçı orada olmadığı zaman, bütün kayalar kaybolur, sessiz bir akış yaşanır.

Şurası kesindir ki gerçek sanatçı bütünleşmeyi düşünür: Nasıl bütün olacak? Ama asla mükemmelliği düşünmez. Ve sonuçta, bütün olanların güzelliği mükemmeldir. Mükemmelliği düşünenler asla mükemmel, asla bütün olamaz. Tam aksine, mükemmelliği ne kadar çok düşünürlerse, o kadar nevrotik olurlar. Onların idealleri vardır. Sürekli kıyaslarlar ve sürekli kısa kalırlar.

Eğer bir idealin varsa, o ideal gerçekleştirilmeden kendini mükemmel olarak göremezsin ve o zaman sanatınla bütünleşemezsin. Örneğin, eğer Nijinsky gibi bir dansçı olmayı düşünüyorsan, o zaman dansınla nasıl bütün olacaksın? Sürekli bakıyor, kendini izliyor, geliştirmeye çalışıyor, hata yapmaktan korkuyorsun. Bölünmüş durumdasın. Bir parçan dans ediyor, bir diğer parçan yargılıyor, seni dışardan izleyip; yargılıyor, eleştiriyor. Bölünmüş durumdasın. İkiye ayrılmışsın. Nijinsky mükemmeldi, çünkü o bir bütündü. Dansı sırasında insanlar onun sıçrayışlarına inanamazdı. Bilim adamları bile inanamazdı. Öyle bir sıçrardı ki, sanki yerçekimi yasasına karşı gelirdi. Tekrar yere inerken bir tüy gibi hafifçe inerdi. Bu da yerçekimi yasalarına aykırıydı.

Sürekli bu konuda soru soruldu. İnsanlar konuştukça, bu olay zihnine kazınmaya başladı. Ama bu sefer de giderek kayboldu. Hayatında bir an geldi ve tamamen yok oldu. Bunun tek nedeni artık bilinçli olarak yapmaya çalışmasıydı. Bütünlüğünü kaybetmişti.

Sonra anladı. Neden kaybolduğunu anladı. Gerçek Nijinsky'nin dansı içinde, tamamen kaybolduğu anlar olurdu. O tam gevşeme içinde, insan farklı bir dünyada, farklı yasalara göre işlemeye başlar.

Sana bilim adamlarının er ya da geç keşfedeceği bir yasadan söz edeyim. Ben buna, asalet yasası diyorum. Üç yüz yıl önce bilinmeyen yerçekimi yasası gibi bir şey. Bilinmeden önce bile işlemekte olan bir şey. Bir yasanın işlemesi için bilinmesi gerekmez. Yasa her zaman işlemiştir; Newton ve ağaçtan düşen elma ile hiçbir ilgisi yok. Elma Newton'dan önce de düşerdi. Newton keşfettikten sonra elmalar düşmeye başlamadı. Yasa oradaydı. Newton sadece onu fark etti.

Tıpkı bunun gibi bir başka yasa daha var: Asalet yasası. Bu yasa yükseltir. Yerçekimi yasası her şeyi aşağı çekerken, asalet yasası yukarı doğru kaldırır. Yogada buna devitasyon denir. Belirli bir yok olma halinde; belirli bir sarhoş olma halinde; kutsal ile sarhoş olunca; belirli bir tam teslimiyet halinde; egosuzluk içinde bu yasa işlemeye başlar. İnsan hafifler. Ağırlıksız olur.

Nijinsky'nin olayında olan da buydu. Ama "sen" bunu yaptıramazsın. Çünkü eğer "sen" oradaysan, bu gerçekleşmez.

Ego, boynuna bağlanmış bir kaya gibidir. Ego yokken, ağırlıksız olursun. Bunu bazen kendi hayatında hissetmedin mi? Bazı anlarda içinin hafiflediğini hissedersin. Yürürken sanki

ayakların yere basmaz. Sanki havada yürürsün. Keyif anlarında, dua anlarında, meditasyon anlarında, kutlama anlarında, sevgi anlarında. Ağırlıksız olursun, hafiflersin. Ben sana er ya da geç bilimin bunu keşfedeceğini söylüyorum. Çünkü bilim, belirli bir prensibe inanır: Karşı kutuplar prensibi. Hiçbir yasa yalnız olamaz. Mutlaka karşıtı olmalıdır. Elektrik tek bir kutupta işleyemez. Pozitif ve negatif iki kutup gerekir. Onlar birbirini tamamlar.

Bilim, her yasanın onu tamamlayacak bir karşıtı olduğunu bilir. Yerçekimi kuvvetinin de onu tamamlayacak bir karşıt yasaya sahip olması gerekir. O yasaya ben "asalet" diyorum. Gelecekte başka bir isimle anılır. Çünkü eğer bilim adamları onu keşfederse, ona asalet adını vermezler. Ama bu, bana en mükemmel isimmiş gibi geliyor.

3. AKIL

Çağdaş zihin, kendi içinde çelişkili bir terimdir. Zihin asla çağdaş olamaz, o her zaman eskidir. Zihin geçmişten başka hiçbir şey değildir. Zihin hafıza demektir. O yüzden çağdaş zihin olamaz. Çağdaş olmak için zihinsiz olmak gerekir.

Eğer anını yaşıyorsan, o zaman çağdaşsın. Peki o zaman zihninin yok olduğunu görmüyor musun? Hiçbir düşünce hareket etmez, hiçbir arzu yükselmez. Sen geçmişten kopmuşsundur. Ve gelecekle de bağın kalmamıştır.

Zihin asla özgün olamaz. Hiçbir zihin özgün, taze ve genç değildir. Zihin her zaman eski, çürümüş ve bayattır.

Ama bu kelimeler kullanılıyor, tamamen farklı anlamlarda kullanılıyor. Hatta anlamlı olmaları sağlanıyor. 19. Yüzyıldaki zihin farklı bir zihindi. Onların sordukları soruları sen sormuyorsun. 18. Yüzyılda çok önemli olan sorular şimdi çok aptalca geliyor. "Bir iğnenin ucunda kaç tane melek dans edebilir?" Ortaçağ'ın en önemli teolojik sorularından biri buydu. Şimdi bunun önemli bir soru olduğunu düşünecek kadar aptal birini bulabilir misin? Bu soru büyük din bilginleri arasında tartışılıyordu, sıradan insanlar tarafından değil. Büyük profesörler bu konuda tezler yazıyor, konferanslar düzenliyorlardı. Kaç tane melek? Kimin umurunda? Bu tamamen ilgisiz bir şey.

Buda'nın döneminin büyük sorusu, "Dünya'yı kim yarattı?" olmuştu. Yüzyıllar boyunca devam etti. Artık çok daha az kişi dünyayı kimin yarattığı ile ilgileniyor. Evet, böyle eski kafalı insanlar var ama bu tip sorular bana nadiren soruluyor. Buda ise, bu soruyla her gün karşılaşılıyordu. Birinin bu soruyu sormadığı tek bir gün bile geçmemiş olmalı. Dünyayı

kim yarattı? Buda, tekrar tekrar, dünyanın her zaman olduğunu, kimsenin onu yaratmadığını söylemişti. Bu insanlar tatmin olmuyordu. Şimdi kimsenin umurunda değil. Çok nadiren bana dünyayı kim yarattı sorusu sorulur. Bu anlamda zihin, zamanla birlikte değişiyor. Bu anlamda, çağdaş zihin denilen bir olgu var.

Kocadan eşine: "Bu akşam dışarı çıkmıyoruz dedim ve bu yarı final!" Şimdi bu, çağdaş bir zihin. Geçmişte hiçbir koca böyle bir şey söylemezdi. Her zaman son söz kendine ait olurdu; final olurdu.

İki yüksek sınıf İngiliz bayan, Londra'da alış veriş yaparken tesadüfen karşılaşmış. Biri diğerinin hamile olduğunu görüp sormuş. Aman şekerim, bu ne sürpriz!

Anlaşılan son görüştüğümüzden beri evlenmişsin."

Hamile olan yanıtlamış: "Evet. Harika bir adam. Gurka Bölüğünde subay."

Soruyu soran dehşete düşmüş: "Bir Gurka mı? Onların hepsi siyah değil mi?"

"Hayır" diye yanıtlamış. "Sadece privates." (Ç.N.: privates, İngilizce'de hem rütbesiz asker, hem de mahrem bölge anlamına gelir.)

"Hayatım ne kadar çağdaşsın!"

Bu anlamda bir çağdaş zihinden söz edilebilir. Aksi halde, çağdaş zihin denen bir şey yoktur. Modalar gelip geçer. Eğer modayı düşünürsen, o zaman değişimler vardır. Ama temelde zihin geçmişe aittir. Zihin yaşlıdır. Modern zihin diye bir şey olamaz. En modern zihin bile hala geçmişe aittir.

Gerçekten yaşayan insan ise, anını yaşayan insandır. Geçmişte yaşamaz, gelecek için yaşamaz. Sadece içinde bulunduğu anı yaşa. Her şey o andır. O kendiliğindendir; bu kendiliğindenlik zihinsizliğin güzel kokusudur. Zihin tekrar edicidir. Sürekli bir döngü içinde yaşar. Zihin bir mekanizmadır. Onu bilgiyle beslersin; aynı bilgiyi tekrar eder. Aynı bilgiyi tekrar tekrar çiğnemeye devam eder.

Zihinsizlik netliktir, saflıktır, masumiyettir. Zihinsizlik, gerçek yaşamın yoludur. Bilmenin ve olmanın gerçek halidir.

Akıl, sahte ve üretilmiş olan bir şeydir. Zekanın yerine geçer. Zeka tamamen farklı bir olgudur. O, gerçektir.

Zeka, olağanüstü bir cesaret, maceraperest bir yaşam gerektirir. Her zaman bilinmeyene, daha önce gidilmemiş denizlere yelken açmaya ihtiyaç duyar. O zaman zeka büyür, keskinleşir. Her an bilinmeyenle karşılaştıkça büyüyebilir. İnsanlar bilinmeyenden korkar. Bilinmeyen yüzünden kendini güvensiz hisseder, haşır neşir olduklarının ötesine gitmek istemezler. O yüzden zekanın yerine geçecek, sahte, plastik bir kavram üretmişlerdir. Buna akıl derler.

Akıl sadece zihinsel bir oyundur. Yaratıcı olamaz.

Üniversitelere gidip, oralarda ne tür yaratıcı işler yapıldığını görebilirsin. Binlerce tez yazılıyor: Doktoralar, felsefe tezleri, edebiyat tezleri. İnsanlara birçok unvanlar verilir. Kimse bu doktora tezlerine ne olduğunu bilememiştir. Kütüphanelerde birer çöp yığınınna dönüşürler. Onları kimse okumaz, kimse onlardan ilham almaz. Evet, birkaç kişi okur. Onlar da başka bir tez yazacak olan aynı tür insanlardır. Doktora tezi yazacak olanlar tabii ki okur.

Ancak senin üniversitelerin, Shakespeare'ler, Milton'lar, Dostoyevski'ler, Tolstoy'lar, Rabindranath'lar, Halil Gibran'lar yaratmıyor. Senin üniversitelerin, sadece çöplük yaratıyor; işe yaramaz şeyler. Üniversitelerde yaşanan entelektüel aktivite budur.

Zekayı bir Picasso yaratır, bir Van Gogh, bir Mozart, bir Beethoven yaratır. Zeka, tamamen farklı bir boyuttur. Onun kafayla hiçbir ilgisi yoktur. Kalple ilgilidir. Akıl baştadır. Zeka ise, kalbin uyanık olma durumudur. Kalbin uyanıkken, kalbin derin bir minnet içinde dans ederken, kalbin varoluşla uyum içindeyken, bu uyumdan yaratıcılık ortaya çıkar.

Entelektüel yaratıcılık diye bir şey söz konusu olamaz. Sadece çöp üretir. Üreticidir, çok şey ortaya koyar, ama yaratamaz. Üretmekle yaratmak arasındaki fark nedir? Üretim, mekanik bir aktivitedir, bilgisayarlar yapabilir. Zaten yapıyorlar. Hem de herhangi bir insandan çok daha verimli bir şekilde yapar. Zeka yaratır; üretmez. Üretim, tekrar edilen bir egzersizdir. Daha önce yapılmış bir şeyi tekrar tekrar yaparsın. Yaratıcılık, yeni bir şey var etmek, bilinmeyenin bilinene sızmasını sağlamak, gökyüzünün yere inmesini sağlamaktır.

Bir Beethoven, Michelangelo ya da Kalidas'da, gökyüzü açılır ve bilinmeyenden çiçekler yağmaya başlar. Sana Buda, İsa, Krishna, Mahavira, Zerdüşt ya da Muhammed hakkında özellikle bir şey söylemiyorum. Çünkü onların yarattığı şey o kadar ince ki, onu elinde tutabilmen mümkün değil. Michelangelo'nun yarattığı şey kabadır. Van Gogh'un yarattığı şeyler gözle görülür. Buda'nın yarattığı şey ise tamamen görünmezdir. Anlamak için tamamen farklı bir algı türü gerekir. Buda'yı anlamak için zeki olman gerekir. Buda'nın yarattığı şey, büyük bir zeka gerektirdiği için değil. Ama o kadar mükemmel, o kadar üstün ki, onu anlamak için bile zeki olman gerekir. Akıl anlamak konusunda dahi hiçbir işe yaramaz.

Sadece iki tür insan yaratır: Şairler ve mistikler. Şairler, kaba bir dünyada yaratır. Mistikler ise, ince bir dünyada. Şairler dış dünyayı yaratır. Bir resim, bir şiir, bir şarkı, müzik ya da dans. Mistik ise iç dünyada yaratır. Şairin yaratıcılığı nesneldir, mistiğin yaratıcılığı ise öznelidir. Tamamen içe dayanır. Önce şairi anlamak gerekir. Ancak ondan sonra, bir gün mistiği anlamayı başarır ya da en azından anlamayı umarsın. Mistik, yaratıcılığın en yüksek çiçeğidir. Ama sen, mistiğin yaptığı herhangi bir şeyi görmeyebilirsin.

Buda, hayatında tek bir resim bile yapmadı. Eline hiç fırça almadı, tek bir şiir bile yazmadı. Ne şarkı söyledi, ne de onu dans ederken gören oldu. Eğer onu izleseydin, sadece sessizce oturduğunu görürdün. Tüm varlığı sessizlikti. Evet, onu çevreleyen bir zarafet vardı. Sonsuz güzellik, eşsiz güzellik asaleti. Ancak onu hissedebilmek için, çok duyarlı olman gerekir. Tartışmacı değil, çok açık olman gerekir. Buda ile izleyici olamazsın, katılmak zorundasın. Çünkü bu, katılınması gereken bir gizemdir. Ancak o zaman ne yarattığını görürsün. O, bilinç yaratıyor. Bilinç ise, ifadenin en saf, mümkün olan en yüksek formudur.

Bir şarkı, güzeldir. Bir dans, güzeldir. Çünkü, içinde kutsal olan bir şeyler vardır. Ama Buda'da, Tanrı'nın tamamı bulunur. O yüzden Buda'ya, Bhagwan dedik. O yüzden Mahavira'ya, Bhagwan dedik. Onlarda Tanrı'nın tamamı bulunur.

Entelektüel aktivite seni belirli konularda uzman yapabilir. Etkin ve faydalı olursun. Ancak akıl, karanlıkta el yordamıyla dolaşmaktır. Gözleri yoktur; çünkü meditasyona açık değildir. Akıl ödünc alınmıştır, kendine ait bir kavrayışı yoktur.

Konu sevişmektir. Arthur televizyondaki bir yarışma programında, haftalarca bütün soruları doğru bilmişti. Ve şimdi yüz bin dolarlık büyük ödül için yarışacaktı. Bu tek soru için, bir uzman çağırma hakkına sahipti. Arthur doğal olarak, dünyaca ünlü Fransız seksoloji profesörünü seçti.

Büyük ödül sorusu şuydu: "Asur İmparatorluğu'nun ilk elli yılında kral olsaydınız, gerdek gecanızda eşinizin vücudunun hangi üç bölümünü öpmeniz beklenirdi?"

İlk iki yanıt hemen geldi. Arthur, "dudakları ve boynu" diye yanıtladı.

Sorunun üçüncü yanıtı için aklına bir şey gelmeyince, Arthur çaresizlik içinde uzmana döndü. Fransız, kollarını iki yana açıp, homurdandı. "Alors, mon ami" bana sorma, ben şimdiden iki kez yanılmış durumdayım.

Uzman olanın, bilgili olanın, entelektüel olanın, kendine ait bir kavrayışı yoktur. O, ödünc bilgiye, geleneğe ve kanıksamalara bağlıdır. Kafasında kütüphaneler taşır. Bu çok ağır bir yüküdür ama kendine ait bir görüşü yoktur. Çok şey bilirmiş gibi görünmesine rağmen, hiçbir şey bilmez.

Çünkü hayat, hiçbir zaman aynı değildir. Asla! Sürekli değişir. Hiçbir anı, bir diğer anına uymaz. Uzman her zaman geride kalır. Yanıtı her zaman yetersizdir. O, çözüm bulamaz; sadece tepki verir. Çünkü, anlık yaşamamaktadır. O zaten yargıya ulaşmıştır. Derlenmiş yanıtlarını kafasında taşır ama hayatta ortaya çıkan sorular her zaman yenidir.

Ayrıca yaşam, mantıklı bir olgu değildir ve entelektüeller mantık üzerinden yaşar. O yüzden asla hayata uymaz ve yaşam da ona uymaz. Tabii hayat bir şey kaybetmiş olmaz. Ancak entelektüel kendini kaybetmiş olur. Kendini her zaman bir yabancı gibi hisseder.

Hayat onu dışladığı için değil, o hayatın dışında kalmayı seçtiği için. Eğer mantığa çok fazla bağlanırsan, varoluş denilen bu yaşam sürecinin bir parçası olmayı başaramazsın. Yaşam, mantıktan daha fazlasıdır, bir ikilemdir, bir gizemdir. Gannaway ve O'Casey tabancalarla düello yapacaktı. Gannaway oldukça şişmandı. Ve sıksa rakibini karşısında görünce itiraz etti. "Olmaz!" diye bağırdı. "Ben ondan iki kat daha cüsseliyim. Onun bana ateş edeceği uzaklık, benim ateş edeceğim mesafenin iki katı olmalı."

Kesinlikle mantıklı. Ama nasıl yapacaksın ki?

"Sakin ol" diye yanıtladı yardımcısı. "Ben bu işi hemen çözerim." Cebinden bir tebeşir çıkardı ve şişman adamın paltosunun üstüne boydan boya iki çizgi çizdi.

Sonra, O'Casey'e döndü ve bağırdı: "Artık ateş edebilirsiniz. Ama unutmayın, çizgilerin dışı sayılmıyor."

Matematiğe uygun, mantığa uygun. Ama hayat bu kadar mantıklı, bu kadar matematiksel değil. Ve insanlar akıllarında, mantığa yaslanarak yaşıyor. Mantık onlara, biliyormuş gibi yapma duygusu veriyor. Ama bu sadece büyük bir "miş gibi" yapmaktır ve insan bunu tamamen unutmaya meyillidir. Akıl aracılığıyla yaptığın her şey sadece bir parazittir. Gerçeğin deneyimi değil, mantığına dayalı bir parazitlenmedir. Sonuçta mantığı kendin icat ettin.

Cudahy körkütük sarhoştı ve Aziz Patrick Günü kutlamalarını izliyordu. Farkında olmadan yanık sigarasını kaldırıma atılmış eski bir döşneğin üstüne düşürdü.

Hemşireler Birliğinin ak saçlı üyeleri yürüyüşte geçerken, içten içe tüten döşekten iğrenç bir koku çıkmaya başladı.

Cudahy havayı birkaç kez kokladı ve yanındaki polise döndü. "Memur bey, bu hemşireleri çok hızlı yürütüyorlar."

Akıl bazı yargılara varır. Ancak sonuçta akıl bilinçsiz bir olgudur. Sanki uykudaymış gibi davranırsın.

Zeka ise uyanıklıktır. Eğer tam uyanık değilsen, vereceğin her karar, bir noktada mutlaka aksi sonuç verecektir, bu kaçınılmazdır. Yanlış gitmeye mahkumdur; çünkü bilinçsiz bir zihnin ulaştığı sonuçtan yola çıkar.

Zekayı ortaya çıkarabilmek için daha fazla bilgiye değil, daha fazla meditasyona ihtiyacın vardır. Daha sessiz kalmalı, düşüncelerden daha fazla uzaklaşmalısın. Daha az zihin, daha fazla kalp olmalısın. Etrafını sarmalayan sihirin farkında olmalısın; yaşam adındaki sihirin, Tanrı olan sihirin, yeşil ağaçlarda, kırmızı çiçeklerde olan sihirin, insanların gözlerinde bulunan sihirin... Sihir her yerde yaşanıyor. Her şey ayrı bir mucizedir. Ama sen aklın yüzünden, kendi içinde kapalı kalıyor, bilinçsiz halinde varmış olduğun aptalca yargılara ya

da senin kadar bilinçsiz insanların vermiş olduğu yargılara yapışıyorsun. Ancak zeka kesinlikle yaratıcıdır. Çünkü zeka, senin tüm varlığını harekete geçirir. Sadece bir kısmını, küçük bir kısım olan kafayı değil. Zeka, tüm varlığını titretir. Varlığının her hücresi, hayatının her lifi dans etmeye başlar ve bütünlük ile ince bir uyuma düşer. Yaratıcılık işte budur. Bütünle tam uyum içinde nefes almak. Birçok şey kendiliğinden olmaya başlayacak. Kalbinden keyif şarkıları akmaya başlayacak. Ellerin nesneleri dönüştürmeye başlayacak. Çamura dokunacaksın ve o bir nilüfere dönüşecek. O zaman bir simyacı olabileceksin. Ancak bu sadece zekanın büyük uyanışıyla, kalbin büyük uyanışıyla gerçekleşebilir.

4. İNANÇ

Bir yaratıcı, birçok inanç taşımayacak. Hatta hiç taşımayacak. O sadece kendi deneyimlerini taşıyacak. Deneyimin güzelliği ise her zaman açık olmasıdır. Çünkü, keşfetme duygusu sona ermemiş olur. İnanç ise her zaman kapalıdır, bir noktaya ulaşır. İnanç her zaman tamamlanmıştır. Deneyim asla bitmez, her zaman bitmemiş kalır. Yaşadığın sürece deneyim nasıl bitecek? Deneyimlerin büyüyor, değişiyor, hareket ediyor. Sürekli bilinenden, bilinmeyene ve bilinmeyenden, bilinemeyene doğru hareket ediyor. Ve unutma; deneyimin güzelliği tamamlanmamış olmasıdır. En güzel şarkıların bazıları bitmemiş şarkılardır. En güzel kitapların bazıları bitmemiş kitaplardır. En güzel müziklerden bazıları, bitmemiş müziklerdir. Bitmemişliğin ayrı bir güzelliği vardır.

Bir Zen hikayesi duydum.

Bir kral bahçıvanlığı öğrenmek için bir Zen ustasına gider. Usta üç yıl boyunca ona öğretir. Kralın çok güzel ve büyük bir bahçesi vardı, binlerce bahçıvan çalışırdı. Ustası her ne derse, kral gidip bahçesinde uygulardı. Üç yıl sonra bahçe tamamen hazırды ve kral, ustayı bahçesini görmeye davet etti. Kral çok gergindi. Çünkü ustası çok katıydı. "Acaba takdir edecek mi?" Bu, bir çeşit sınav olacaktı. Acaba "Evet, beni anlamışsın" diyecek miydi? Her türlü titizlik gösterildi. Bahçe o kadar güzel tamamlanmıştı ki, hiçbir şey eksik kalmamıştı. Ancak ondan sonra, kral ustayı bahçesine getirdi. Ama usta en baştan itibaren çok üzgün görünüyordu. Etrafına bakındı ve bahçede dolaşırken giderek ciddileşti. Kral çok korkmuştu. Onu hiç bu kadar ciddi görmemişti. "Neden bu kadar üzgün görünüyordu; bir sorun mu vardı acaba?"

Usta tekrar tekrar başını sallıyor ve içinden olmamış diyordu.

Kral dayanamayıp sordu: "Sorun nedir, efendim? Bir hata mı var? Çok ciddi ve üzgün görünüyor; başınızı olumsuz şekilde sallıyorsunuz. Sorun nedir? Ben bir terslik görmüyorum. Bana söylediğiniz her şeyi bu bahçede uyguladım."

Usta yanıtladı: "O kadar tamamlanmış ki, ölü gibi olmuş. Hiçbir eksiği yok. O yüzden başımı sallıyor ve olmamış diyorum. Bitmemiş kalması gerekir. Ölü yapraklar nerede? Kuru yapraklar nerede? Bir tane bile kuru yaprak yok." Bütün kuru yapraklar toplanmıştı. Ne yollarda, ne de ağaçlarda tek bir kuru yaprak bile yoktu. Sararmış yapraklar bile toplanmıştı. "O yapraklar nerede?"

Kral yanıtladı: "Bahçıvanlarıma hepsini toplamalarını söyledim. Mümkün olduğunca mükemmel olsun diye."

Usta yanıtladı: "O yüzden bu kadar yavan, bu kadar insan yapımı görünüyor. Tanrı'nın hiçbir şeyi bitmiş değildir." Usta hızla bahçenin dışına çıktı. Bütün kurumuş yapraklar, öbek öbek toplanmıştı. Birkaç kova kurumuş yaprak getirdi ve onları rüzgara savurdu. Rüzgar onları aldı ve kuru yapraklarla oynamaya başladı. Yolların üstünde hareket eden kurumuş yapraklar. Usta çok mutlu oldu. "Bak, şimdi ne kadar canlı görünüyor." Kurumuş yapraklarla birlikte bahçeye ses de gelmişti. Kurumuş yaprakların müziği, kurumuş yapraklarla oynayan rüzgarın sesi. Artık bahçenin bir fısıltısı vardı. Aksi halde bir mezarlık gibi yavan ve ölüydü. O sessizlik canlı değildi.

Bu hikayeyi çok severim. Usta, "Yanlış tarafı, tamamen bitmiş olması." dedi.

Geçen gün burada bir kadın vardı. Bir roman yazdığını ve ne yapacağına karar vermediğini anlatıyordu. Öyle bir noktaya gelmişti ki, romanı bitirebilirdi, ancak uzatmak olanağı da vardı. Henüz tamamlanmış değildi. Ona şöyle dedim: "Onu bitir. Henüz bitmemişken bitir. O zaman o bitmemişliğin içinde bir gizem kalır." Sonra şöyle devam ettim: "Eğer ana karakterin hala bir şey yapmak istiyorsa, bırak bir sannyasin, yani bir arayan olsun. Bunun sonrası senin ötende gelişir. O zaman ne yapabilirsin? Kitabı bitirirsin, ama gelişmeye devam eder."

Hiçbir hikaye, tamamen bittiği zaman güzel olamaz. O zaman ölmüş olur. Deneyim her zaman açıktır. Bu bitmemişlik anlamına gelir. İnanç her zaman tamdır ve bitmiştir. İlk nitelik, deneyime açık olmaktır.

Zihin bütün inançların bir araya toplanmasıdır. Açıklık, zihinsizlik demektir. Açıklık, zihnini bir kenara koyup, hayata yeni bir açıdan, yeni bir gözle bakmaya hazır olman demektir. Zihin sana eski gözleri verir. Eski fikirleri sunar. "Bu çerçeveden bak." der. Ama o zaman da, baktığın şey çarpılır. O zaman bakıyor olmazsın. Onun üstüne bir fikir yansıtılmış olursun. Gerçek, üzerine projeksiyon yaptığın bir perdeye dönüşür. Zihinsiz bak. Hiçlik, yani Sunyata çerçevesinden bak. Zihinsiz baktığın zaman algılaman verimli olur. Çünkü

ancak o zaman orada olanı görürsün. Gerçek özgürleştirir. Başka her şey zincir yaratır. Sadece gerçek özgürleştirir.

O zihinsizlik anlarında gerçek, bir ışık gibi içine sızmaya başlar. Sen bu ışıktan, bu gerçekten keyif aldıkça, zihnini bırakmak için daha bir cesaret sahibi olursun. Er ya da geç bir gün, baktığın zaman, artık bir zihnin olmaz. Herhangi bir şey için bakmıyorsun, sadece bakıyorsun. Bakışın saftır. O anda Avalokita, yani saf gözlerle bakan olursun. Bu, Buda'nın isimlerinden biridir. "Avalokita". O, fikirsiz bakar. Sadece bakar.

Yaratıcılığın herhangi bir aktivite ile ilgisi yoktur. Resimle, şiirle, dansla, şarkıyla ya da başka bir şeyle ilgisi yoktur. Her şey yaratıcı olabilir. O niteliği aktiviteye getiren sen olursun. Aktivitenin kendisi yaratıcı ya da yaratmasız değildir. Sen yaratıcı olmadan resim yapabilirsin. Yaratıcı olmadan şarkı söyleyebilirsin. Yerleri yaratıcı bir şekilde süpürebilirsin. Yaratıcı bir şekilde yemek pişirebilirsin. Yaratıcılık, yaptığın aktiviteye senin getirdiğin bir niteliktir. O bir tavidir. Bir iç yaklaşımdır. Senin bakışıdır.

O yüzden hatırlaman gereken ilk şey, yaratıcılığı herhangi bir şeyle kısıtlamamandır. Yaratıcı olan insandır. Eğer bir adam yaratıcıysa, ne yaparsa yapsın yaratır. Hatta yolda yürürken bile yürüyüşünde bir yaratıcılık olur. Bir köşede hiçbir şey yapmadan sessizce otursa bile, o bir şey yapmamak, yaratıcı bir eylem olur. Dünyanın tanıdığı en büyük yaratıcı, Bodhi ağacının altında hiçbir şey yapmadan oturan Buda'dır.

Bunu anladığın zaman, yaratıcı olan ya da olmayanın sen, yani kendin olduğunu anladığın zaman, yaratıcı olmadığın duygusu ortadan kaybolur.

Herkes ressam olamaz. Buna gerek de yok. Eğer herkes ressam olursa, dünya çok çirkin olur. Yaşanması zor bir yer olur. Herkes dansçı olamaz, ve buna gerek de yok. Ama herkes yaratıcı olabilir. Ne yaparsan yap, eğer keyifle yapıyorsan, sevgiyle yapıyorsan, yapmanın tek nedeni maddiyat değilse yaratıcı olur. Eğer o sayede içinde bir şeyler geliyorsa, seni geliştiriyorsa, o zaman ruhanidir. Yaratıcıdır. Kutsaldır. Daha yaratıcı oldukça, daha kutsallaşıyorsun. Dünyadaki bütün dinler, Tanrı'nın yaratıcı olduğunu söyler. Her şeyi o mu yarattı bilmiyorum, ama bildiğim bir şey var. Sen ne kadar yaratıcı olursan, o kadar Tanrısal olursun. Yaratıcılığın doruk noktasına ulaştığı zaman, bütün hayatın yaratıcı olduğu zaman, Tanrı'nın içinde yaşarsın. O yüzden, 'O' yaratan olmalı. Çünkü yaratıcı olan insanlar ona daha bir yakın oluyor.

Yaptığın işi severek yap. Ne olursa olsun, onu yaparken tam yoğunlaş. Yaptığın şeyin hiçbir önemi yok. O zaman temizliğin bile yaratıcı olduğunu göreceksin. Öyle bir sevgiyle ki, sanki içinde şarkılar ve danslar varmış gibi. Eğer yerleri böyle bir sevgiyle silersen, görünmez bir resim yapmış olursun. O anı o kadar büyük bir coşkuyla yaşarsın ki, içini zenginleştirir. Yaratıcı bir eylemden sonra aynı kişi olamazsın.

Yaratıcılık, ne yaparsan severek yap demektir. Keyifle, şenlik havasıyla. Belki kimsenin haberi olmaz. Yerleri süpürdüğü için seni kim övecek? Tarihe not düşülmeyecek. Gazeteler adını ve resmini basmayacak. Ama zaten bunun konuyla ilgisi yok. Sen keyfini çıkardın, değeri sana ait. Gerçek değer budur.

Eğer şöhret peşindeysen, o zaman yaratıcı olduğunu sanırsın. Eğer Picasso gibi ünlü olduğun zaman yaratıcı olabileceğini düşünüyorsan, o zaman ıskalarsın. O zaman, aslında hiç yaratıcı olmazsın. Bir politikacı, hırslı bir insan olursun. Eğer şöhret gelirse, ne güzel. Eğer gelmezse, ne güzel. Bu düşüncelerinde yer etmemeli. Önemli olan yaptığın her neyse, onu yaparken keyif alman. O senin aşk ilişkindir. Eğer eylemin aşk ilişkinse, o zaman yaratıcı olur. Aşk ve coşkunun dokunuşu ile küçük şeyler bile yücelir.

Ama eğer yaratıcı olmadığına inanıyorsan, yaratıcı olamazsın. Çünkü inanç sadece bir inanç değildir. Kapıları açar, kapıları kapatır. Eğer yanlış bir inancın varsa, o inanç kapalı bir kapı olarak etrafında dolaşır ve engel olur. Bütün akış olasılıklarını sürekli engeller. Enerjinin akmasına izin vermez. Çünkü orada bir, "ben yaratıcı değilim" kapısı vardır. Bu inanç herkese aşılarmıştır. Çok az insan yaratıcı olarak kabul edilir: Birkaç ressam, birkaç şair; milyonda bir kişi. Bu saçmalıktır. Her insan doğuştan yaratıcıdır. Çocukları izlersen görürsün. Bütün çocuklar yaratıcıdır. Biz zamanla onların yaratıcılığını yok ederiz. Zamanla yanlış inançları onlara dikte ederiz. Zamanla onları yoldan çıkartırız. Giderek onları daha maddiyatçı, siyasetçi ve hırslı yaparız.

Hırsın girdiği yerde yaratıcılık yok olur. Çünkü hırslı bir insan yaratıcı olamaz. Hırslı bir insan, herhangi bir aktiviteyi tek başına sevemez. Resim yaparken ileriye bakar. Ne zaman Nobel ödülü alacağım diye düşünür. Roman yazarken ileriye bakar. Her zaman gelecektedir. Yaratıcı bir insan her zaman o andadır.

Yaratıcılığı yok ediyoruz. Herkes yaratıcı doğar, ama biz insanların yüzde doksan dokuzunun yaratıcılığını öldürürüz. Sorumluluğu topluma atmak hiçbir işe yaramaz. Hayatını kendi ellerine almak zorundasın. Yanlış koşullanmalardan arınmalısın. Yanlış ve çocuklukta sana zikredilmiş olan hipnotik telkinleri bırakmalısın. Hepsini bırak ve kendini bütün şartlandırmalardan uzaklaştır. Birden yaratıcı olduğunu göreceksin.

Varolmak ve yaratıcı olmak, eş anlamlıdır. Varolup da yaratıcı olmamak imkansızdır. Ama o imkansız şey olmuştur. Bu çirkin olgu yaşanmaktadır, çünkü bütün yaratıcı kaynakların tıpalanmış, engellenmiş, yok edilmiştir. Bütün enerjin, toplumun para getireceğine inandığı bir aktiviteye yönlendirilmiştir.

Hayattaki bütün tavrımız, paraya dayanır. Para ise, insanın ilgilenebileceği en yaratıcı olmayan şeylerden biridir. Bütün yaklaşımımız güce odaklıdır. Ve güç yaratıcı değil, yıkıcıdır. Para peşindeki bir adam yıkıcı olur. Çünkü paranın çalınması, sömürülmesi

gerekir.

Başka insanlardan alındıktan sonra paran olabilir. Güç, sadece birçok insanı ezmek zorunda olmak, onları imha etmek demektir. Ancak o zaman güçlü olursun. Ancak o zaman güçlü olabilirsin. Unutma; bunlar yıkıcı eylemlerdir.

Yaratıcı eylem, dünyanın güzelliğini arttırır. Dünyaya bir şeyler verir. Hiçbir şey almaz. Yaratıcı bir insan dünyaya gelince, dünyanın güzelliğini arttırır. Orada bir şarkı, burada bir resim. Dünyayı daha iyi dans ettirir, daha keyifli, daha sevgi dolu, daha meditasyonlu yapar. Bu dünyadan ayrıldığı zaman, arkasında daha güzel bir dünya bırakır. Onu kimse tanımayabilir veya birkaç kişi tanıyabilir. Önemli olan bu değil. Önemli olan onun geride bıraktığı dünyadır ki, bu çok daha güzel ve doyuma ulaşmış bir dünyadır. Onun hayatının kendi özünde bir değeri vardır.

Para, güç, prestij yaratıcı değildir. Sadece bununla kalmaz, aynı zamanda yıkıcıdır. Onlara dikkat et. Eğer onların farkında olursan çok kolay bir şekilde yaratıcı olabilirsin. Yaratıcılığının sana güç, prestij, para getireceğini söylemiyorum. Hayır, sana gül bahçesi vaat edemem. Hatta başına dert açabilir, fakir bir hayat yaşamak zorunda kalabilirsin. Sadece tek bir şeyin sözünü verebilirim. Ruhunun derinliklerinde dünyanın en zengin insanı olursun. Ruhunun derinliklerinde doyuma ulaşırsın. Ruhunun derinliklerinde keyif ve neşe dolu olursun. Sürekli daha fazla şükran duası alırsın. Bütün hayatın kutsanmış olur. Dışardan bakılınca ünlü olmayabilirsin, çok başarılı olmayabilirsin, bu toplum düzeninde başarılı görünmeyebilirsin. Ama zaten bu dünya düzeninde başarılı olmak, aslında başarısızlıktır; iç dünyanda başarısız olmaktır. Eğer kendi özünü kaybetmişsen, bütün dünya ayaklarının altında olsa bile ne yapacaksın? Bütün dünyaya sahipken, kendine sahip değilsen ne yapacaksın? Yaratıcı insan kendi varlığının sahibidir. O, ustadır.

O yüzden Doğu'da biz arayışçılara, Swami diyoruz. Swami, usta demektir. Dilencilere Swami denmiştir. "Usta." İmparator olarak bildiklerimizin, en son anlarında, hayatlarının muhasebesini yaptıkları o son anda dilenci olduklarını görürüz. Para, güç ve prestij peşindeki bir adam dilencidir. Çünkü o sürekli dilenir. Dünyaya verecek hiçbir şeyi yoktur. Verici ol. Paylaşabileceğin her şeyi paylaş. Ve unutma; ben küçük şeylerle büyük şeyler arasında bir ayrım yapmıyorum. Eğer kalpten gülümseyebilirsen, birinin elini tutup gülümseyebilirsen, bu yaratıcı bir eylemdir. Hem de çok büyük bir yaratıcı eylem. Birine kalbinle sarılırsan, yaratıcı olursun. Birine sevgi dolu gözlerle bakmak... Sadece sevgi dolu bir bakış, bir insanın hayatını değiştirebilir.

Yaratıcı ol. Yaptığının ne olduğu konusunda endişe etme. İnsan çok şey yapmak zorundadır. Ama her şeyi yaratıcı şekilde yap. Kalbini vererek yap. O zaman işin ibadet olur. O zaman ne yaparsan yap dua olur. Yaptığın her şey, sunulmuş bir adak olur.

Yaratıcı olmadığına dair bütün inançlarını bırak. O inançların nasıl yaratıldığını biliyorum. Üniversitede altın madalya alamamış olabilirsin, sınıf birincisi olmamış olabilirsin, resmini takdir etmemiş olabilirler ya da flüt çaldığın zaman komşular polis çağırmış olabilir. Ama bunun gibi şeyler yüzünden yaratıcı olmadığın kanısına sakın kapılma.

Bunun nedeni, başkalarını taklit ettiğin için olabilir. İnsanların kafasında yaratıcılığın ne olduğuna dair çok kısıtlı fikirler var. Gitar çalmak, flüt çalmak, ya da şiir yazmak. O yüzden insanlar, şiir adına saçma sapan şeyler yazıp durur. Ne yapıp, ne yapamayacağını bulmalısın. Herkes her şeyi yapamaz. Arayıp, kendi kaderini bulmalısın. Karanlıkta el yordamıyla dolaşmak zorunda olduğunu biliyorum. Kaderinin ne olduğu, net olarak bildirilmiyor. Ama bu da hayatın cilvesi ve bu arayışa geçmek güzel bir şeydir. Bu arayıştan bir şeyler doğar. Eğer bu dünyaya girerken eline hayatının çizelgesi tutuşturulsaydı, "Hayatın bu olacak. Gitarist olacaksın" denseydi, o zaman hayatın mekanik olurdu. Sadece bir makine tahmin edilebilir; insan değil. İnsan şaşırtıcıdır. İnsan her zaman bir açık kapıdır. Bin bir farklı şeye açılan bir potansiyeldir. Birçok kapı açılır ve her adımda birçok seçenek bulunur. Sen seçmek zorundasın, hissetmek zorundasın. Ama eğer hayatını seversen, o zaman bulmayı başarabilirsin.

Eğer hayatını değil, başka bir şeyi seviyorsan, o zaman bir sorun vardır. Eğer parayı seviyorsan ve yaratıcı olmak istiyorsan, yaratıcı olamazsın. Sadece para hırsı bile senin yaratıcılığını yok edecektir. Eğer şöhret olmak istiyorsan, o zaman yaratıcılığı unut. Yıkıcı olursan şöhreti daha kolay elde edersin. Şöhret, Adolf Hitler'e, Henry Ford'a daha kolay gelir. Eğer rekabetçiysen, aşırı derecede rekabetçiysen, eğer insanları öldürüp yok edersen çok kolay şöhret olursun. Tarihin tamamı katiller tarihidir. Eğer bir katil olursan, şöhret çok kolay gelir. Başbakan olabilirsin, başkan olabilirsin. Ama bunların hepsi maskedir. O gülen maskenin arkasında çok vahşi insanlar, korkunç derecede vahşi insanlar bulursun. O gülümsemeler siyasidir, diplomatiktir. Eğer maske düşerse, arkasında saklanmış olan Cengiz Han'ı, Timurlenk'i, Nadir Şah'ı, Napolyon'u, İskender'i, Hitler'i görürsün.

Eğer şöhret istiyorsan, yaratıcılıktan söz etme. Yaratıcı bir insan şöhret olamaz demiyorum. Ama bu nadiren olur. Çok nadir. Neredeyse bir tesadüf gibi. Ve zaman alır. Hatta öyle bir olur ki, yaratıcı insan meşhur olduğunda, ölmüştür. Yaratıcılık her zaman öldükten sonra, yani çok geç gelir.

İsa yaşadığı dönemde ünlü değildi. Eğer İncil olmasaydı, onun hakkında hiçbir kayıt olmayacaktı. Kayıtlar onun dört havarisine aittir. Ondaki söz eden başka kimse olmamıştır. Yaşayıp yaşamadığını kimse söylememiştir. O, ünlü değildi. O, başarılı değildi. İsa'dan daha büyük bir başarısızlık örneği verebilir misin? Ama zamanla, daha fazla önem

kazandı. Zamanla insanlar onu tanıdı. Bu da çok vakit aldı.

Bir insan ne kadar büyükse, insanların onu anlaması o kadar çok zaman alır. Çünkü, büyük bir insan doğduğu zaman, ortada onu yargılayacak kriterler yoktur. Yanında bir haritası yoktur. O, kendi değerlerini yaratmak zorundadır. Ve değerlerini yarattığı zaman artık ölmüştür. Yaratıcı bir insanın tanınması yüzlerce yıl sürer. Hatta bu bile kesin değildir. Birçok yaratıcı insan hiç tanınmamıştır. Yaratıcı bir insanın başarılı olması tesadüfe kalmıştır. Yaratıcı olmayan, yıkıcı bir insan için başarı daha kesindir.

Yani, eğer yaratıcılık adına başka bir şey peşindeysen, o zaman yaratıcı olma fikrini bırak. En azından asıl yapmak istediğini bilinçli olarak yap; bilerek yap. Asla maskelerin arkasına saklanma. Eğer gerçekten yaratıcı olmak istiyorsan, o zaman para, başarı, prestij, saygınlık gibi şeyler söz konusu değildir. O zaman aktiviteden keyif alırsın. O zaman her eylemin gerçek bir değeri olur. Dans etmeyi sevdiğin için dans edersin. Dans etmek sana coşku verdiği için dans edersin. Eğer biri takdir ederse, ne güzel. Teşekkür edersin. Eğer kimse takdir etmezse, endişe etmen için herhangi bir neden yok. Dans ettin, keyif aldın, zaten kendini doyuma ulaştırdın.

Ancak, yaratıcı olmadığın inancı tehlikelidir. Hemen bırak bu inancı. Yaratıcı olmayan kimse yoktur. Ağaçlar, kayalar bile yaratıcıdır. Ağaçları bilen, seven insanlar, her ağacın kendi şeklini yarattığını bilir. Her kaya kendi hacmini yaratır. Orası artık başkasının yeri olamaz. Eğer duyarlı olursan, empati yoluyla anlamaya başlarsan, sana çok faydası dokunacaktır. Her ağacın ayrı bir yaratıcılığı olduğunu görürsün. Hiçbir ağaç bir başkasına benzemez. Her ağaç eşsizdir. Her ağacın bir özgünlüğü vardır. Her taşın özgünlüğü vardır. Ağaçlar sadece ağaç değil, onlar insan. Taşlar sadece taş değil, onlar insan. Git ve bir taşın yanına otur. Onu sevgiyle seyret. Ona sevgiyle dokun, sevgiyle hisset.

Bir Zen ustası çok büyük kaya parçalarını çekebiliyor, kaldırabiliyormuş. Hem de çok zayıf bir adam olmasına rağmen. Fizyolojisine bakarak, bunun imkansız olduğunu söylüyorlardı. Ondan çok daha güçlü olan insanlar, o kayaları yerinden oynatamazken, o bunu kolaylıkla başarıyordu.

Ona bu işin sırrı sorulduğu zaman şöyle dedi: "Bunun bir sırrı yok. Kayayı seviyorum, o yüzden bana yardım ediyor. Önce ona prestijim senin ellerinde, bu kadar insan beni izlemeye gelmiş, bana yardım et, işbirliği yap, tamam mı, diyorum. Sonra kayayı sevgiyle kavriyorum ve ondan işaret bekliyorum. Kaya bana işaret verdiği zaman ki, bu bir titreşim, bütün omurlarım titremeye başlıyor. Kaya bana hazır olduğu işaretini verince harekete geçiyorum. Sizler kayaya rağmen kaldırılıyorsunuz. O yüzden bu kadar enerji gerekiyor. Ben kayayla birlikteyim, onunla birlikte akıyorum. Hatta onu benim oynattığımı söylemek yanlış. Ben sadece oradayım. Kaya kendini hareket ettiriyor."

Marangoz olan büyük bir Zen ustası vardı ve ne zaman masa ya da sandalye yapsa, bunlarda tarif edilemez bir kalite bulunurdu. İnsanları mıknatıs gibi çekerdi. "Bunları nasıl yapıyorsun?" diye sordular.

"Ben yapmıyorum. Ben sadece ormana gidiyorum. En temel şey, ormanı ve ağaçları sorgulamak. Hangi ağaç sandalye olmaya hazır diye sormak" dedi.

Bu tip şeyler saçma görünebilir. Çünkü biz bilmiyoruz. O dili bilmiyoruz. Üç gün boyunca ormanda kalırmış. Önce bir ağacın, sonra başka bir ağacın altına oturur ve onlarla konuşmuş. Adam delinin tekiymiş! Ama nasıl bir ağaç meyvesiyle değerlendiriliyorsa, bir ustanın da yarattıklarıyla değerlendirilmesi gerekir. Sandalyelerinden bazıları Çin'de, günümüze kadar ulaşmış durumda ve onlar hala büyüleyici bir çekime sahipler. İnsanı kendine çekiyor ve neyin çektiğini anlamıyorsun. Aradan bin yıl geçmesine rağmen! Bu inanılmaz güzellikte bir şey.

"Gidiyorum ve sandalye olmak isteyen bir ağaç arıyorum diye sesleniyorum. Ağaçlara gönüllü olmak istiyorlar mı diye soruyorum. Sadece gönüllü olmak değil, benimle işbirliği yapmaya hazırlar mı diye de soruyorum. Ancak o zaman... Bazen hiçbir ağaç sandalyeye dönüşmeye hazır olmuyor ve ben elim boş dönüyorum" diye anlatıyor Zen ustası.

Bu yaşanmış bir olay: Çin İmparatoru ondan kendine bir kütüphane yapmasını istemiş. Usta ormana gitmiş ve üç gün sonra dönmüş. "Bekleyeceğiz, hiçbir ağaç saraya gelmeye hazır değil" demiş.

Üç ay sonra imparator tekrar sormuş. Marangoz yanıtlamış: "Sürekli ormana gidip geliyorum. İkna etmeye çalışıyorum. Bekleyeceğiz. Bir ağaç ikna olmaya başladı bile." Sonra bir ağacı ikna etmiş. "İşin tüm inceliği burada. Ağaç kendi isteği ile geldiği zaman marangozun yardımını istemektedir." demiş.

Eğer sevgi doluysan, bütün varlıkların bir kişiliği olduğunu göreceksin. Hiçbir şeyi itip kakma. Seyret, iletişim kur, yardım etmelerini sağla. O zaman enerjini korursun.

Ağaçlar bile yaratıcı. Kayalar bile yaratıcı. Sen bir insansın, varoluşun en tepesindeki varlıksın. Sen en tepedesin. Sen bilinçlisin. Asla yanlış inanışlarla düşünme. Yaratıcı olmadığına dair yanlış inanışlara bağlanma. Belki baban sana yaratıcı değilsin dedi, belki arkadaşların yaratıcı değilsin dedi, belki yanlış yönlerde arıyordun; yaratıcı olmadığın noktalarda dolaşıyordun. Ama yaratıcı olduğun bir yön mutlaka vardır. Kendini açık tut ve aramaya devam et. Onu buluncaya kadar aramaya devam et.

Her insan bu dünyaya belirli bir kaderle gelir. Tamamlayacağı bir iş, vereceği bir mesaj, tatmin edeceği bir nokta vardır. Tesadüf eseri burada değilsin. Burada olmanın bir anlamı var. Varolmanın arkasında bir amaç var. Bütün senin aracılığıyla bir şeyler yapmayı arzuluyor.

5. ŞÖHRET OYUNU

Bütün toplum düzenimizin öğretisi, eğer tanınmıyorsak, bir hiç olduğumuz, değersiz olduğumuz üzerine kuruludur. İş önemli değil, ama tanınmak önemli. Her şeyi mahveden de bu düşünce. Aslen iş önemli olmalı. Kendi içinde keyif olmalı. Tanınmak için değil, yaratıcı olmak için çalışmalısın. İşi her şeyden bağımsız olarak sevmelisin.

Asıl bakış açısı bu olmalı. Eğer seviyorsan çalışırsın. Tanınmayı talep etme. Eğer olursa, nazlanmadan kabul et. Eğer, gelmezse, bunu düşünme bile. Senin tatminin işin kendisi olmalı. Eğer herkes işini sevmeyi öğrenirse, işi ne olursa olsun, fark edilmeyi düşünmeden, keyifle çalışabilirse, çok daha güzel ve şenlikli bir dünyaya sahip oluruz.

Şu andaki durumda, dünya seni mutsuz bir döngünün içinde kapana kısırmıştır. Yaptığın işi sevdiğin için değil, mükemmel yaptığın için değil, sadece dünya tanısın, ödüllendirsin ve altın madalyalar, Nobel ödülleri versin diye yapıyorsun. Yaratıcılığın kendi içindeki değerini ortadan kaldırarak, milyonlarca insanı yok ettiler. Çünkü milyonlarca insana Nobel ödülü veremezsin. Herkesin içinde bir tanınma arzusu yarattığın için, artık kimse huzur içinde, sessizce, keyif alarak çalışmıyor. Hayat küçük şeylerden ibarettir ve bu küçük şeyler için ödül, şeref nişanı ya da fahri doktora verilmez. Bu yüzyılın en büyük şairlerinden biri olan Rabindranath Tagore, Hindistan'ın Bengal bölgesinde yaşıyordu. Şiirlerini, romanlarını, Bengalce yayınladı ama kimse onu fark etmedi. Sonra küçük bir kitabını, Gitanjali, yani Şarkıların Sunumu isimli kitabını İngilizce'ye çevirdi. Orijinaldeki güzelliğe, çevirinin sahip olmayacağının ve olamayacağının bilincindeydi. Çünkü Bengalce ve İngilizce'nin farklı yapıları, farklı ifade tarzları vardı. Bengalce çok tatlıdır. Kavga etsen bile, sohbet ettiğin zannedilir. Müzik gibidir, her kelimenin melodisi vardır. İngilizce'de böyle bir nitelik yok ve bunu ona getiremezsin, onun farklı nitelikleri vardır. Ama bir şekilde çevirmeyi başardı ve çeviri orijinale kıyasla çok yavan olmasına rağmen, Nobel ödülünü kazandı. Sonra birden Hindistan onun farkına vardı. Kitap yıllardır Bengalce ve diğer Hint dillerinde basılı durumdaydı. Ama bu yıllar boyunca kimse onu fark etmemişti. Her üniversite ona fahri doktora vermek istiyordu. Yaşadığı şehir olan Kalküta'daki üniversite ona fahri doktora unvanı öneren ilk üniversite oldu. Tagore reddetti. "Siz o doktorayı bana vermiyorsunuz. Siz o doktorayı benim eserime vermiyorsunuz. Siz o unvanı, Nobel ödülüne veriyorsunuz. Çünkü kitap, asıl dilinde çok daha güzel olarak yıllarca burada durdu ve hiç kimse zahmet edip hakkında bir yazı bile yazmadı." Hiçbir

doktorayı kabul etmedi. Bunun kendini aşağılamak olduğunu söyledi.

En büyük romancılardan ve insan psikolojisini çok iyi kavrayan yazarlardan biri olan Jean Paul Sartre, Nobel ödülünü reddetti. Şöyle dedi: "Ben eserimi yaratırken yeterince ödül aldım. Bir Nobel ödülü buna bir şey katmaz, tam aksine beni aşağıya çeker. Nobel ödülü, tanınma peşinde olan amatörler için güzeldir. Ben yaşlıyım ve yeterince keyif yaşadım. Yaptığım her şeyi severek yaptım. En büyük ödül zaten buydu. Başka da bir ödül istemiyorum. Çünkü almış olduğum ödülден daha güzel bir şey olamaz." Doğru söylüyordu. Ama doğru insanlar bu dünyada azınlıkta. Dünya, tuzağa düşmüş olarak yaşayan yanlış insanlarla dolu.

Neden tanınma gibi bir arzun olsun? Tanınma arzusu, ancak işini sevmiyorsan bir anlam kazanır. O zaman anlamlı olur, diğerinin yerine geçer. İşinden nefret ediyorsun, sevmiyorsun, ama yine de yapıyorsun. Çünkü o sana tanınma getirecek. Takdir edilecek, kabullenileceksin. Tanınmayı düşünmek yerine, tekrar işini düşün, işini seviyor musun? Herşey orada biter. Eğer sevmiyorsan, o zaman değişir.

Aileler, öğretmenler seni sürekli tanınmaya, kabul edilmeye yönlendiriyor. Bu, insanları kontrol altında tutmanın çok kurnazca bir yoludur.

Şu temel şeyi öğren; ne yapmak istiyorsan onu yap. Sevdiğin şeyleri yap ve asla tanınmayı isteme. Bu dilenciliktir. Neden birisi tanınmayı istesin? Neden kabul edilmek için çabalasın ki? Kendi içinin derinliklerine bak. Belki yaptığın işi sevmiyorsun. Belki yanlış yolda olmaktan korkuyorsun. Kabullenilmek doğru olduğunu hissetmene yardım edecek. Tanınmanın, doğru hedefe yöneldiğin konusunda sana destek olduğunu sanacaksın.

Sorun her zaman senin içindeki duygulardır. Dış dünyayla hiçbir ilgisi yoktur. Neden başkalarına bağımlı kalasın? Tanınmak ve kabullenilmek başkalarına bağılıdır. Sen kendini bağımlı kılıyorsun. Ben herhangi bir Nobel ödülünü kabul etmeyeceğim. Dünyanın bütün ülkelerinden, bütün dinlerinden aldığım lanetlemeler benim için çok daha değerli. Nobel ödülünü kabul etmek bağımlı olduğum anlamına gelir. Artık kendimle gurur duymayacak, Nobel ödülü ile gururlanacağım. Şu anda ancak kendimle gurur duyabilirim. Ortada gurur duyacağım başka bir şey yok.

Bu şekilde bir birey olursun. Özgürlük içinde yaşayan, kendi ayakları üzerinde duran, kendi kaynaklarından beslenen bir birey olmak insanın kökleşmesini sağlar. Bu da, gerçek çiçek açmanın başlangıcıdır.

Bu düzenin tanınmış insanları, onurlu insanları, çöp yığınının başka bir şey değildir. İçleri toplumun doldurmak istediği çöplerle doludur. Ve toplum, tazminat olarak onlara ödül verir.

Kendi bireyselliğinin farkında olan her insan, kendi sevgisiyle, kendi işiyle yaşar.

Başkalarının ne düşündüğünü umursamaz. İşin ne kadar değerliyse, karşılığında saygı görme ihtimalin o kadar azalır. Eğer işin bir dahi işiyse, o zaman bu hayatta hiç saygı görmeyeceksin. Yaşadığın sürece lanetleneceksin. İki ya da üç yüzyıl geçtikten sonra, heykellerini yapacaklar, kitapların saygı görecektir. Çünkü insanlığın, bugünün dahisinin ulaştığı zekaya ulaşması, iki ya da üç yüzyıl sürer. Arada büyük bir fark vardır.

Aptallar tarafından saygı görmek için, onların görüşlerine ve beklentilerine göre davranmalısın. Bu hasta insanlık tarafından saygı görmek için onlardan daha hasta olmalısın. O zaman sana saygı gösterecekler. Ama ne kazanacaksın? Hiçbir şey kazanamayacaksın. Aksine ruhunu kaybedeceksin.

DÖRT ANAHTAR

Bir şeyler yarattığın zaman hayatın tadını alacaksın.
Bu senin yoğunluğuna ve bütünlüğüne bağlı olacak.
Hayat felsefi bir sorun değil, ilahi bir gizemdir.
O zaman her şey bir kapıya dönüşür; yerleri silmek bile.
Eğer yaratıcı olursan, sevgiyle, her şeyinle yaparsan,
hayatın tadını alacaksın.

1. TEKRAR ÇOCUK OL

Tekrar çocuk olursan yaratıcı olursun. Bütün çocuklar yaratıcıdır. Yaratıcılığın özgürlüğe ihtiyacı vardır. Zihinden özgür, bilgiden özgür, önyargıdan özgür. Yaratıcı bir insan, yeniye deneyebilen insandır. Yaratıcı insan, bir robot değildir. Robotlar asla yaratıcı olmaz. Sadece tekrar eder.

O yüzden tekrar çocuk ol. Bütün çocukların yaratıcı olması seni şaşırtacaktır. Bütün çocuklar, nerede doğarlarsa doğsun, yaratıcıdır. Ama biz yaratıcılıklarına izin vermeyiz, yaratıcılıklarını ezip öldürürüz. Üzerlerine zıplarız, onlara her şeyi doğru şekilde yapmayı öğretiriz.

Unutma; yaratıcı bir insan, her zaman yanlış yolları deneyecektir. Eğer her zaman bir şeyi yapmanın doğru yolunu takip edersen, asla yaratıcı olamazsın. Çünkü doğru yol, başkası tarafından keşfedilmiş yol demektir. Doğru yoldan giderek tabii ki bir şeyler yapabileceksin. Bir yapımcı olacaksın, bir üretici, bir teknisyen olacaksın. Ama asla yaratıcı olamayacaksın.

Bir üreticiyle yaratıcı arasındaki fark nedir? Üretici, bir şeyi yapmanın doğru yolunu, en ekonomik yolunu, en az çaba gerektiren yolunu bilir. O, üreticidir. Yaratıcı, arar durur. Bir şeyi yapmanın doğru yolunu bilmediği için, farklı yollarda tekrar tekrar arar durur. Birçok kere yanlış yola sapar, ama her defasında öğrenir, sürekli zenginleşir. Başkasının daha önce yapmadığı bir şeyi yapmış olur. Eğer doğru yolu izlemiş olsaydı bunu yapamazdı.

Şu küçük hikayeyi dinle:

Bir kilise okulu öğretmeni, öğrencilerinden İsa'nın ailesinin resmini çizmesini ister. Resimler kendine getirildikten sonra, çocukların çoğunun bildik resimler yaptığını görür. Kutsal aile ahırda, kutsal aile katıra biniyor, vs.

Sonra küçük bir çocuğu çağırıp, resmini açıklamasını ister. Resimde uçağın

pencerelerinden çıkmış olan dört tane kafa vardır.

"Bu kafaların üçünü neden çizdiğini anlıyorum. Onlar Yusuf, Meryem ve İsa" diye konuşur öğretmen. "Ama dördüncü kafa kim?"

"Oh!" diye yanıtladı çocuk. "O, pilot Pontius."

Şimdi, bu çok güzel. Yaratıcılık işte bu. Çocuk bir şey yarattı. Bunu ancak çocuklar yapabilir. Sen yapmaya korkarsın çünkü aptal görünmekten korkarsın. Bir yaratıcının aptal görünebilmesi gerekli. Bir yaratıcının saygınlık denen şeyi riske etmesi gerekir. O yüzden şairlerin, ressamların, dansçıların, müzisyenlerin saygın insanlar olmadığını görürsün. Saygın oldukları zaman, onlara Nobel ödülü verildiği zaman, artık yaratıcı değillerdir. O andan itibaren yaratıcılık yok olur.

Ne oluyor? Sen hiç Nobel ödüllü bir yazarın, daha sonra değeri olan bir eser çıkardığını gördün mü? Sen hiç herhangi bir saygın insanın, yaratıcı bir şey yaptığını gördün mü? Korkmaya başlar. Eğer yanlış bir şey yaparsa ya da bir şey ters giderse, prestijine ne olacaktır? Bunu riske edemez. O yüzden bir sanatçı saygın olduğu zaman ölmüş olur.

Ancak prestijlerini, gururlarını, saygınlıklarını, tekrar tekrar riske atmaya ve kimsenin yapmaya değer vermeyeceği şeylere girmeye hazır insanlar yaratır. Ve onlar da her zaman deli olarak görülmüştür. Dünya onları tanır, ama çok geç tanır. Sürekli yaptıklarında bir yanlış olduğunu düşünür. Yaratıcılar, sıradışı insanlardır.

Sakin unutma, her çocuk yaratıcı olma kapasitesiyle birlikte doğar. İstisnasız her çocuk, yaratıcı olmaya çalışır. Ama biz onlara izin vermeyiz. Hemen onlara bir işi yapmanın doğru yolunu öğretiriz. Doğru yolu öğrendikleri zaman, birer robota dönüşürler. Sonra doğru olanı, tekrar tekrar yaparlar. Ne kadar çok tekrarlarlarsa o kadar verimli olurlar. Ne kadar verimli olurlarsa, o kadar çok saygı görürler.

Yedi ile on dört yaşları arasında çocukta büyük bir değişim yaşanır. Psikologlar bu olguyu araştırıyor. Ne oluyor ve neden oluyor?

İki zihnin var: Zihnin sol lobu yaratıcı değildir. Teknik anlamında çok kapasitelidir. Ancak yaratıcılık söz konusu olunca hiçbir işe yaramaz. Bir şeyi ancak öğrendikten sonra yapabilir ve onu, çok verimli, mükemmel şekilde yapar. Mekaniktir. Bu lob, muhakemenin, mantığın, matematiğin lobudur. Hesap, akıl, disiplin ve düzenin lobudur.

Sağ lob ise, bunun tam karşıtıdır. Düzenin değil, kargaşanın lobudur. Düz yazının değil, şiirin lobudur. Mantığın değil, sevginin lobudur. Güzelliğe karşı çok duyarlıdır. Eşsizliğe karşı büyük bir kavrayışı vardır ama verimli değildir. Verimli olamaz, çünkü deney yapmaya devam etmesi gerekir.

Yaratıcı, herhangi bir yere yerleşemez, bir gezgindir. Çadırını sırtında taşır. Evet, bir geceliğine kalabilir, ama sabah olunca tekrar gider. O yüzden ona gezgin diyorum. O, asla

ev sahibi olamaz, bir yere yerleşemez. Yerleşmek onun için ölüm demektir. O her zaman risk almaya hazırdır. Risk onun aşkıdır.

Ama bu sağ lobdur. Çocuk doğduğu zaman, sağ lob işlemektedir; sol lob işlemez. Sonra bilmeden, bilimsel olmadan çocuğa öğretmeye başlarız. Çağlar boyunca, enerjiyi sağ lobdan, sol loba kaydırmanın nasıl yapılacağını öğrendik. Sağ loba dur deyip, sol lobu çalıştırmayı öğrendik. Eğitim sistemimiz tamamen bundan ibarettir. Ana okulundan üniversiteye kadar bütün eğitimimiz bundan ibarettir. Sağ lobu yok edip, sol lobu destekleme çabasıdır. Yedi ile on dört yaşları arasında bunu başarırız ve çocuk ölür. Çocukluk imha edilmiştir.

Artık çocuk çılgın değildir. O bir vatandaş olur ve artık disiplini, dili, mantığı, düz yazıyı öğrenir. Okulda rekabet etmeye başlar, egoist olur. Toplumda geçerli olan bütün nevrotik şeyleri öğrenir. Güce, paraya daha fazla ilgi duymaya başlar ve daha güçlü olabilmek için, nasıl daha iyi eğitim alacağını düşünmeye başlar. Nasıl daha çok para kazanacağını. Nasıl büyük ev sahibi olacağını... Bunun gibi şeyleri öğrenir. Yani sol loba kayar. O zaman sağ lob daha az işlemeye başlar. Ya da ancak rüyada, sen uyurken işler. Bazen, uyuşturucu aldığın zaman işler.

Uyuşturucunun Batı'da bu kadar ilgi görmesinin tek nedeni, Batı'daki zorunlu eğitimin sağ lobu tamamen yok etmeyi başarmış olmasıdır. Batı, fazla eğitilmiştir. Yani, bir tarafa çok fazla gitmiş, aşırıya kaçmıştır. Sağ lob için yaşam alanı kalmamıştır. Üniversitelerde, kolejlerde ve okullarda sağ lobun tekrar hayata dönmesi için yöntemler uygulamaya sokulmadıkça, uyuşturucu sorunu ortadan kalkmaz. Uyuşturucuyu yasalarla yasaklamak mümkün değildir. İç denge tekrar tesis edilmedikçe yasa ile bir yere varamazsın.

Uyuşturucunun çekiciliği, anında vitesi değiştirmesinden kaynaklanır. Enerjin sol lobdan, sağ loba geçer. Uyuşturucunun tek yaptığı budur. Alkol yüzyıllardır bunu yapıyor. Ama şimdi çok daha gelişmiş uyuşturucular var. LSD, Marihuana, Psilosibin. Gelecekte çok daha geliştirilmiş uyuşturucular çıkacak.

Burada suçlu uyuşturucu kullanan değildir. Asıl suçlu, politikacı ve eğitimcidir. Asıl suçlu onlardır, insan zihnini aşırı uca itenler onlardır. O kadar aşırıya itmişlerdir ki, isyan ihtiyacı doğmuştur ve bu ihtiyaç çok büyüktür. Şiir insanların hayatından tamamen silinmiştir, güzellik silinmiştir, sevgi silinmiştir. Para, güç, etkileme gücü, birer Tanrı'ya dönüşmüştür. İnsanlık sevgisiz, şiirsiz, keyifsiz ve şenliksiz yaşamaya nasıl devam edebilir? Uzun süre edemez. Dünyanın her yerindeki yeni nesil, eğitim sisteminin saçmalığını göstererek, insanlığa çok büyük bir hizmet vermektedir. Uyuşturucu kullananların okulları bırakması bir tesadüf değildir. Üniversitelerden, kolejlerden ayrılırlar. Bu tesadüf değildir. Aynı isyanın bir parçasıdır.

İnsan bir kere uyuşturucunun keyfini alırsa, onu bırakması çok zor olur. Uyuşturucu ancak, içindeki şiirselliği ortaya çıkarmanın daha iyi bir yolu bulunursa bırakılır, ki meditasyon çok daha iyi bir yoldur. Her türlü kimyevi maddeden daha az zararlı ve daha az yıkıcıdır. Hatta hiçbir zararı yoktur; faydası vardır. Meditasyon aynı şeyi yapar. Zihnini sol lobdan, sağ loba aktarır, içindeki yaratıcılık kapasitesini serbest bırakır.

Dünyadaki uyuşturucu salgını ancak tek bir şekilde önlenabilir: Bu da meditasyondur. Başka bir yolu yoktur. Eğer meditasyon giderek yaygınlaşır ve insanların hayatına girerse, uyuşturucular ortadan kaybolur.

Artık eğitim sistemi, sağ lobun işlemesine bu kadar karşı olmayı bırakmalıdır. Eğer çocuklara zihinlerinin iki lobunu da kullanması öğretilirse, ikisini birden kullanıp, hangisinin ne zaman kullanılması gerektiği öğretilirse sorun çözülür. Bazı durumlarda beynin sadece sol lobu gereklidir. Hesap yapmak gerektiği zaman, pazar yerinde, günlük ticaret hayatında. Ancak bazı zamanlar da sağ lobun kullanılması gerekir.

Bir şeyi sakın unutma. Sağ lob, her zaman nihaidir, sol lob ise, bir araç. Sol lobun, sağ loba hizmet etmesi gerekir. Sağ lob, sahiptir. Çünkü parayı sadece hayatın keyfini çıkarmak, hayatı kutlamak için kazanırsın. Sevmek için bankada belirli bir miktarda paran olsun istersin. Sadece oyun oynamak için çalışırsın. Amaç, oyun oynamaktır. Rahatlamak için çalışırsın. Amaç, rahatlamaktır. Çalışmak, amaç değildir.

İş etiği geçmişten kalma bir sıkıntıdır. Bırakılması gerekir. Eğitim dünyasının gerçek bir devrimden geçmesi gerekir. İnsanlar zorlanmamalı. Çocuklara zorla aynı şeyler tekrar ettirilmemelidir. Eğitim sistemin nedir? Bunu hiç düşündün mü? Üzerinde hiç kafa yordun mu? O sadece hafıza eğitimidir. Bu sayede zekan artmaz, hatta giderek aptallaşırsın. Bir aptal olursun. Her çocuk okula zeki olarak girer, ama üniversiteden zeki bir kişinin çıkması çok nadir rastlanan bir şeydir. Bu çok nadirdir. Üniversite neredeyse her zaman başarılı olur. Evet, diploma alırsın. Ama o diplomanın bedeli çok ağır olmuştur. Zekanı kaybetmişsindir, keyfini kaybetmişsindir, hayatını kaybetmişsindir. Çünkü sağ lobunun işleyişini kaybetmişsindir.

Peki ne öğrendin? Bilgi! Zihnin hafızayla doldu. Tekrar edebilir, yeniden üretebilirsin. Sınavlar tamamen budur: Eğer birisi içine tıkılmış olan herşeyi kusabilirse çok zeki olarak görülür. Önce bütün bilgiler zorla yutturulur, sonra, sınav kağıdı verilir ve kusması istenir. Eğer verimli bir şekilde kusarsan, zekisin. Sana verilen şeyi tam olarak kusarsan, çok zekisin.

Şimdi bunun iyi anlaşılması gerekir. Bir şeyi ancak sindiremezsen aynı şekilde kusarsın. Eğer sindirmişsen aynı şeyi kusamazsın, başka bir şey çıkar; kan çıkabilir. Ama yediğin ekmek aynı şekilde çıkmaz. O artık gelemmez, çünkü kaybolmuştur. O yüzden her şeyi

midende sindirmeden tutmak zorundasın. O zaman sana çok çok zeki derler. En aptallar, en zeki olarak görülürler. Bu gerçekten çok üzücü bir durumdur.

Zekiler buna uyamaz. Albert Einstein'ın üniversiteye giriş sınavını geçemediğini biliyor musun? O kadar yaratıcı bir zekaya sahipti ki, herkes gibi aptalca davranmakta zorlanıyordu.

Okullarda, kolejlerde, üniversitelerde, iftihar listelerine girenler ortadan kaybolur. Onlar hiçbir işe yaramaz. Onların görkemleri iftihar listelerinde son bulur ve bir daha ortalıkta görünmezler. Hayat onlara hiçbir şey borçlu değildir. Bu insanlara ne oluyor? Onları yok ettin. Onlar diplomalarını satın aldı ve her şeylerini kaybetti. Şimdi sadece diplomalarını ve unvanlarını taşıyorlar.

Bu tür eğitimin tamamen değiştirilmesi gerekiyor. Sınıfa daha fazla keyif sokulmalı, üniversitelere daha fazla kargaşa, daha fazla dans, şarkı, şiir, yaratıcılık ve zeka sokulmalı. Hafıza üzerindeki bu bağımlılık azaltılmalı.

İnsanlar izlenmeli ve daha zeki olmaları için yardım edilmeli. Bir insan yeni bir şekilde yanıt verirse, ona değer verilmeli. Ortada doğru cevap olmamalı. Zaten yok. Sadece aptalca cevap ve zekice cevap vardır. Doğru ve yanlış kategorisi özünde yanlıştır. Doğru cevap ve yanlış cevap yoktur. Cevap ya aptalcadır, tekrardır ya da yaratıcıdır, zekidir. Tekrar edilen yanıt, doğru görünse bile ona fazla değer verilmemeli. Çünkü tekrar edilmiştir. Yeni cevap, tam doğru olmasa bile, eski fikirlerle uyuşmasa bile, takdir edilmeli. Çünkü yenidir, zekayı gösterir.

Eğer yaratıcı olmak istiyorsan ne yapmalısın? Toplumun bütün yaptıklarını bırak. Ailenin, öğretmenlerinin sana yaptıklarını terk et. Bütün politikacıların ve din adamlarının sana yaptıklarını geride bırak. O zaman tekrar yaratıcı olacaksın. En başta yaşadığın o heyecanı tekrar yaşayacaksın. O hâlâ bastırılmış bir şekilde orada bekliyor. Tekrar yüzeye çıkabilir ve o yaratıcı enerji içinde serbest kaldığı zaman dindar olursun. Benim için dindar insan, yaratıcı insandır. Herkes yaratıcı doğar. Ama çok az insan yaratıcı kalabilir.

Bu kapandan kurtulmak tam sana göre. Yapabilirsin. Tabii çok büyük bir cesarete ihtiyacın olacak. Çünkü toplumun sana yaptıklarını bırakmaya başladığın zaman, saygınlığını kaybedeceksin. Saygıdeğer bir insan olarak görülmeyeceksin. Garip görüneceksin. İnsanlar sana bir tuhaf bakacak. Sana deli gözüyle bakacaklar. "Galiba bu zavallı adam delirmiş" diye düşünecekler. En büyük cesaret budur. İnsanların seni garip olarak gördüğü bir hayata başlamak.

Doğal olarak risk alacaksın. Eğer yaratıcı olmak istiyorsan, her şeyi riske edebilmelisin. Ama buna değer. Küçük bir yaratıcılık, bütün bu dünyadan ve bütün padişahlıklardan çok daha değerlidir.

2. ÖĞRENMEYE HAZIR OL

Disiplin çok güzel bir kelime, ancak diğer bütün güzel kelimeler gibi geçmişte yanlış kullanılmıştır. Disiplin kelimesi, mürit anlamına gelen "disciple" kelimesiyle aynı kökten gelir. Kelimenin kök anlamı öğrenme sürecidir. Öğrenmeye hazır olan kişi bir mürittir. Öğrenmeye hazır olma süreci ise disiplindir.

Bilgili insan asla öğrenmeye hazır değildir. Çünkü o zaten bildiğini düşünür. Bilgi dediği şeye çok önem verir. Bilgisi egosunu besleyen bir şeyden başka bir şey değildir. O bir mürit olamaz, gerçek disiplin içinde olamaz.

Socrates şöyle diyor: "Tek bir şey biliyorum, o da hiçbir şey bilmediğim." Disiplinin başlangıcı budur. Hiçbir şey bilmediğin zaman, içinde büyük bir araştırma, soruşturma ve keşfetme duygusu yükselir. Öğrenmeye başladığın an, arkasından kaçınılmaz olarak başka bir unsur girer: Öğrendiğin her şeyi sürekli geride bırakmalısın. Aksi halde bir bilgiye, bir dogmaya dönüşür ve daha fazla öğrenmeye engel olur.

Gerçek disipline sahip bir adam asla biriktirmez; her an öğrendiği şeyin öldüğünü hisseder ve tekrar cahil olur. Bu cahillik ışık saçar. Dionysius'un cahilliğe, ışığa demesine katılıyorum. Varoluşun en güzel deneyimlerinden biri, ışıldayan bir bilmeme durumunda olmaktır. O bilmeme durumunda olduğun zaman açıksındır. Hiçbir engel yoktur. Keşfetmeye hazırsındır.

Disiplin yanlış yorumlanmıştır. İnsanlar başkalarına hayatlarını disipline etmelerini söyler. Bunu yap, bunu yapma. Binlerce yapılar ve yapmalar, insana empoze edilmiştir. Eğer insan binlerce yap ya da yapmalarla yaşıyorsa, yaratıcı olamaz. O bir tutsaktır. Her yerde karşısına duvar çıkar.

Yaratıcı bir insanın bütün yap ve yapmaları eritmesi gerekir. Onun özgürlüğe ve alana ihtiyacı var; sonsuz alana, bütün gökyüzüne, bütün yıldızlara ihtiyacı var. Ancak o zaman özündeki kendiliğindenlik büyümeye başlar.

O yüzden unutma, bana göre disiplin, On Emir'e benzemez. Ben sana disiplin vermiyorum. Ben sadece sana nasıl öğrenmeye devam edip, bilgi biriktirmeyeceğini kavratmaya çalışıyorum. Disiplinin kalpten gelmeli, sana ait olmalı. Arada büyük bir fark var. Eğer disiplini sana bir başkası veriyorsa, sana asla uymaz. Başkasının kıyafetlerini giyiyor gibi olursun. Ya çok bol gelir ya da çok dar. İçinde kendini aptal gibi hissedersin.

Muhammed, Müslümanlara bir disiplin vermiştir. Onun için iyi olabilir, ama bir başkası için

iyi olamaz. Buda, milyonlarca Budist'e bir disiplin vermiştir. Onun için iyi olabilir, ama başkası için olamaz. Disiplin, bireysel bir olgudur. Onu ödünç aldığın zaman, belirlenmiş prensiplere göre yaşamaya başlarsın. Ölü prensiplere göre. Hayat asla ölü değildir. Hayat her an sürekli değişmektedir. Hayat bir akıştır.

Herakles haklıydı. Aynı nehirde iki kere yıkanamazsın. Hatta ben aynı nehre bir kez bile giremezsin diyorum; nehir o kadar hızla akıyor ki! İnsanın her duruma, nüanslarına dikkat etmesi, tetikte olması gerekir, ve tepkileri o andaki duruma göre olmalıdır, başkaları tarafından verilmiş, hazır cevaplara göre değil.

İnsanlığın aptallığını görüyor musun? Beş bin yıl önce Manu, Hindulara bir disiplin sundu ve onlar hala onu izliyor. Üç bin yıl önce Musa, Yahudilere bir disiplin verdi ve onlar hala onu izliyor. Beş bin yıl önce Adinatha, Jaina'lara bir disiplin verdi ve onlar hala onu izliyor. Bütün bu disiplinler, dünyayı tımarhaneye çeviriyor. Hepsinin son kullanma tarihi geçmiş, uzun yıllar önce gömülmeleri gerekirdi. Sen içinde cesetler taşıyorsun ve o cesetler kokuyor! Her yanın cesetlerle çevrili olduğu zaman, nasıl bir hayatın olabilir?

Ben sana anlık yaşamı öğretiyorum. Anın özgürlüğünü, anın sorumluluğunu öğretiyorum. Şu anda doğru olan bir şey, bir sonraki anda yanlış olabilir. Tutarlı olmaya çalışma, aksi halde ölmüş olursun. Sadece ölümler tutarlıdır. Yaşamaya çalış.

Bütün tutarsızlıklarla, her anını geçmiş referans almadan, geleceği referans almadan yaşa. O anı, o anın içeriğinde yaşa. O zaman katılımın bütünsel olur. O bütünlüğün güzelliği vardır ve o bütünlüğün yaratıcılığı vardır. O zaman ne yaparsan yap, kendine özgü bir güzelliği olacaktır.

3. SIRADANLIKTA NİRVANA'YI BUL

Hayat yaratan, hayatı güzelleştiren bir bahçıvanın Nobel ödülü aldığını duydun mu? Tarlaları sürüp, hepimizi besleyen çiftçinin ödüllendirildiğini duydun mu? Hayır, sanki dünyada hiç varolmamış gibi yaşayıp ölür.

Bu çok çirkin bir ayrımcılıktır. Her yaratıcı ruh, ne yarattığının önemi olmadan saygı görmeli ve onurlandırılmalı. Böylece yaratıcılığa değer verilir. Ama politikacılar bile Nobel ödülü alıyor. Onlar akıllı birer hayduttan başka bir şey değildir. Dünyada yaşanmış olan bütün katliamlar, politikacılar yüzünden yaşanmıştır ve onlar hala küresel intihar için daha fazla nükleer silah üretiyor.

Gerçek ve dürüst bir toplumda yaratıcılık, saygı ve değer görür çünkü yaratıcı ruh,

Tanrı'yla işbirliği içindedir.

Estetik anlayışımız hiç zengin değil.

Aklıma Abraham Lincoln geldi. O bir ayakkabıcının oğluydu ve Amerika'nın başkanı oldu. Doğal olarak, bütün aristokratlar çok rahatsız oldu, kızdı, öfkeleni. Abraham Lincoln'un öldürülmüş olması bir tesadüf değil. Ülkenin bir ayakkabıcının oğlu tarafından yönetilmesi fikrini kabullenemediler.

Başkanlığının ilk gününde, yemin ettikten sonra senatoda yaptığı ilk konuşmada, tam konuşmak için kürsüye çıktığı zaman, çirkin bir aristokrat ayağa kalktı ve şöyle dedi: "Bay Lincoln, bir tesadüf eseri ülkenin başkanı oldunuz. Ama sakın babanızla birlikte evime gelip, ailem için ayakkabı ölçüsü aldığınız günleri unutmayın. Birçok senatör, babanızın yaptığı ayakkabıları giyiyor. O yüzden asla kökeninizi unutmayın."

Bu şekilde onu aşağılayacağını sanıyordu. Ama Abraham Lincoln gibi bir adamı aşağılayamazsın. Sadece küçük insanlar, aşağılık kompleksi olan insanlar aşağılanabilir. Büyük insanları ise aşağılamak mümkün değildir.

Abraham Lincoln, herkes tarafından hatırlanması gereken bir şey söyledi. "Senatoda ilk konuşmamı yapmadan önce, bana babamı hatırlattığınız için size minnettarım. Babam çok güzel, çok yaratıcı bir sanatçıydı. Onun kadar güzel ayakkabı yapabilen kimse yoktur. Ne yaparsam yapayım, onun sanatçılığının büyüklüğü kadar büyük bir başkan olamayacağımı çok iyi biliyorum. Ben onu asla aşamam. Bu arada, siz aristokratlara bir şey hatırlatacağım. Eğer babamın yaptığı ayakkabılar ayağınızı vuruyorsa, bu sanatı onun yanında öğrendim, harika bir ayakkabıcı değilim ama en azından ayakkabılarınızı tamir edebilirim. Bana haber verin, evinize gelirim."

Senatoda derin bir sessizlik vardı. Senatörler, bu adamı aşağılamanın mümkün olmadığını anladı. Aynı zamanda yaratıcılığa ne kadar büyük bir saygı duyduğunu göstermişti.

Resim, heykel ya da ayakkabı yapman hiç önemli değildir. Bahçıvan, çiftçi, balıkçı, marangoz olman önemli değil. Önemli olan tek şey var: Yarattığın şeye ruhunu koyabiliyor musun? O zaman yarattığın ürünlerde sanki Tanrı'dan birer parça bulunur.

Unutma, yaratıcılığın yapılan işle ilgisi yoktur. Yaratıcılık, senin bilincinin niteliği ile ilgilidir. Yaptığın her şey yaratıcı olabilir. Yaratıcılığın ne anlama geldiğini biliyorsan yaptığın her şey yaratıcı olabilir.

Yaratıcılık, işten, meditasyon gibi keyif almaktır. Herhangi bir işi derin bir sevgiyle yapmaktır. Eğer bu salonu sevgiyle temizlersen yaratıcı olur. Ama eğer beni sevmiyorsan, o zaman bu iş bir göreve, yapılması zorunlu olan bir şeye dönüşür, o zaman bir yük olur. O zaman yaratıcı olmak için başka bir zamanı tercih edersin. O başka zamanda ne yapacaksın? Yapacak daha iyi bir şey bulabilir misin? Eğer resim yaparsan, kendini yaratıcı

mı hissedeceksin?

Resim yapmak, yerleri silmek kadar sıradandır. Orada, tuvale renkler atacaksın. Burada yerleri yıkayıp, temizleyeceksin. Ne fark var? Biriyle, bir arkadaşınla konuşurken, vaktinin boşa harcandığını düşünürsün. Sen büyük bir kitap yazmak istiyorsun, o zaman yaratıcı olacaksın. Ama bir arkadaşın gelmiş! Biraz dedikodu yapmak da çok güzeldir. Yaratıcı ol! Bütün o büyük kitaplar, yaratıcı insanların dedikodularından başka bir şey değildir. Ben burada ne yapıyorum? Dedikodu. Bir gün belki yazıya dökülebilir. Ama aslında dedikodudan başka bir şey değil. Bunu keyifle yapıyorum. Sonsuza dek bu şekilde konuşmaya devam edebilirim. Sen bir gün sıkılabilirsin, ama ben asla sıkılmayacağım. Benim için tam bir keyif. Bir gün o kadar sıkılırsın ki, ortadan kaybolursun. Burada kimse kalmaz ve ben hala konuşuyor olurum. Eğer bir şeyi gerçekten seviyorsan, yaratıcısındır. Ama bu herkesin başına geliyor. Bana birçok insan geliyor. İlk gelişlerinde, "Her türlü iş mi, Osho; temizlik bile mi?" diye sorarlar, "temizlik bile mi? Ama senin işin olduğuna göre seve seve yaparız" diye devam ederler. Sonra, birkaç gün sonra, tekrar gelirler ve "temizlikten daha yaratıcı bir şey yapmak istiyoruz" derler.

Sana bir fıkra anlatayım.

Seks hayatlarının heyecanını kaybetmesine üzülen genç kadın, sonunda kocasını hipnoz tedavisine gitmeye ikna eder. Birkaç seanstan sonra cinsel ilgisi tekrar alevlenmiştir. Ama sevişirken arada sırada hızla yatak odasından çıkıyor, tuvalete giriyor ve bir süre sonra tekrar dönüyordu.

Bunu merak eden kadın, bir gün onun peşinden tuvalete gitti. Kapının önünde sessizce durup, içeriye tek gözle baktığı zaman, kocasının aynadaki görüntüsüne odaklanıp, kendine bakarken mırıldandığını duymuş. "O benim karım değil. O benim karım değil."

Bir kadına aşık olduğun zaman, o tabii ki karın değil. Sevişirsin, keyif alırsın, ama her şey durulduktan sonra, o zaman karın olur. O zaman her şey eskir. Sonra o yüzü bilirsin, o bedeni bilirsin, o topografyayı bilirsin ve sıkılmaya başlarsın. Hipnozcu iyi yapmış. Sadece eşinle sevişirken, onun karın olmadığını düşün telkininde bulunmuş.

O yüzden temizlik yaparken, resim yaptığını hayal et. "Bu temizlik değil, büyük bir yaratıcılık". Ve öyle de olur! Bu sadece zihninin oynadığı bir oyun. Eğer anlarsan, yaptığın her işe bir yaratıcılık getirebilirsin.

Anlayışlı bir insan, sürekli yaratıcıdır. Yaratıcı olmaya çalıştığından değil. Oturuşu yaratıcı bir eylemdir. Oturmasını izle. Hareketlerinde belirli bir dans, belirli bir gurur görürsün. Daha geçen gün, büyük bir asaletle mezarında yatan bir Zen ustası hikayesi okudum. Adam ölmüş. Ölümü bile yaratıcı bir eylem. Mükemmel yapmış. Aşılması mümkün değil. Ölüyken bile bir asaletle, bir gururla duruyor.

Bunu anladığın zaman, ne yaparsan yap; yemek, temizlik... Hayat küçük şeylerden oluşur. Egon bunların küçük şeyler olduğunu söyler. Sen büyük şeyler yapmak istiyorsun. Büyük bir şiir yazmak. Shakespeare, Kalidas ya da Milton olmak istiyorsun. Sorunu yaratan senin egon. Egoyu bırak ve her şey yaratıcı olsun. Şöyle bir hikâye duydum:

Bir ev kadını bakkal çırağının sürekli siparişlerini hemen getirmesinden memnun olduğu için ona adını sormuş. Oğlan "Shakespeare" diye yanıtlamış.

"Ne kadar ünlü bir isim."

"Öyle olmalı. Tam üç yıldır bu mahalleye servis yapıyorum."

Bayıldım. Neden Shakespeare olmaya gerek var ki? Üç yıl bir mahallede servis yapmak! Bu, neredeyse bir kitap, bir roman, bir temsil yazmak kadar güzel bir şey.

Hayat küçük şeylerden oluşur. Eğer sen seversen büyük olurlar. O zaman her şey yücelir. Eğer sevmiyorsan, o zaman egon devreye girer. "Bu sana layık değil. Temizlik mi? Bu sana layık değil. Büyük bir şeyler yap. Joan D'Arc ol." Hepsi saçmalık. Bütün Joan D'Arc'lar saçmalıktır.

Temizlik yapmak çok güzeldir. Sakın egona kapılma. Ne zaman ego gelip, seni daha yüce şeylere doğru yönelmeye ikna etse, hemen bunun farkına var ve egoyu bırak. O zaman, zamanla önemsiz şeylerin kutsal olduğunu görürsün. Hiçbir şey sıradan değildir. Her şey kutsal ve ilahidir.

Hayatındaki her şey sana kutsal gelmiyorsa, dini bir hayat yaşayamazsın. Kutsal insan senin aziz dediğin kişiler değildir, o sadece ego tatmini için bir şeyler yapıyor olabilir ama sana bir aziz gibi görünecektir. Ayrıca, sana aziz gibi görünecektir, çünkü onun büyük işler yaptığını düşünürsün. Kutsal insan, sıradan hayatı seven, sıradan insandır. Odun kesmek, kuyudan su çekmek, yemek pişirmek. Dokunduğu her şey kutsal olur. Yüce şeyler yapmıyordur. Ama yaptığı her şeyi yüceltiyor.

Yücelik yapılan işte değil. Yücelik, o işi yaparken senin bilincinin kattığı şeydedir. Bunu dene. Bir çakıl taşına büyük bir sevgiyle dokun. O zaman büyük bir elmasa dönüşür. Gülümse. Birden kral ya da kraliçe olursun. Gül, keyif al. Hayatının her anı, meditasyonla yoğurulmuş sevginle dönüşüme uğramalı.

Yaratıcı ol dediğim zaman, herkesin gidip büyük bir ressam ya da şair olmasını söylemiyorum. Ben sadece bırak hayatın bir resim, bir şiir olsun diyorum.

Bunu her zaman anımsa aksi taktirde egon hayatına bazı sorunlar getirecektir.

Suçlulara git ve neden suç işlediklerini sor. Yapacak büyük bir şey bulamadıkları içindir. Ülkenin başkanı olamamışlardır. Tabii ki herkes bir devlet başkanı olamaz. O yüzden başkanı öldürürler. Bu çok daha kolay. Birden başkan kadar ünlü olurlar. Birden bütün gazetelerin baş sayfalarında resimleri çıkar.

Birkaç ay önce bir adam yedi kişiyi öldürdü. Ona nedenini sordular. Çünkü o ölen yedi kişiyle hiçbir bağlantısı yoktu. Büyük bir insan olmak istediğini söyledi. Hiçbir gazete onun şiirlerini, onun makalelerini basmıyordu. Her yerden geri çevriliyordu. Hiç kimse onun resmini basmıyordu ve hayat akıp gidiyordu. O yüzden yedi kişiyi öldürdü. Onunla bir bağlantıları yoktu. Onlara bir öfke beslemiyordu. Sadece ve sadece ünlü olmak istemişti. Politikacılar ve suçlular farklı türde insanlar değildir. Bütün suçlular politiktir ve bütün politikacılar suçludur, sadece Richard Nixon değil. Zavallı Richard Nixon, suçüstü yakalandı, hepsi bu. Diğerleri biraz daha zeki ve biraz daha kurnaz.

Bayan Moskowitz çok gururluydu. Komşusuna sordu: "Oğlum Louie'nin ne yaptığını biliyor musun?"

"Hayır. Oğlun Louie ne yapıyor?"

"O bir psikiyatriste gidiyor. Haftada iki kere bir psikiyatriste gidiyor."

"Bu iyi bir şey mi?"

"Tabii ki iyi bir şey. Saatine kırk dolar ödüyor ve sadece benden söz ediyor."

Asla bu yüce, ünlü, gerçek boyutundan daha büyük biri gibi olma eğilimlerine kendini kaptırma. Asla! Gerçek boyut mükemmeldir. Gerçek boyutta olmak, sadece sıradan olmak, olması gerektiği gibi olmaktır. Ama bu sıradanlığı, olağanüstü bir şekilde yaşa. Nirvana bilinci tamamen budur.

Şimdi sana son şeyi söyleyeyim. Eğer Nirvana senin için ulaşılması gereken bir hedef, büyük bir hedefe dönüşürse, o zaman bir kabus yaşarsın. O zaman Nirvana, en son ve en büyük kabusun olur. Ama eğer Nirvana, küçük şeylerdeyse, onları yaşama şeklindeyse, her küçük aktiviteyi, kutsal bir eyleme, bir duaya dönüştürme aracıysa, o zaman evin bir tapınağa dönüşür. Bedenin Tanrı'nın ikametgâhına dönüşür. O zaman baktığın her yer, dokunduğun her şey, muhteşem bir güzelliğe ve kutsallığa sahiptir. O zaman Nirvana, özgürlüktür.

Nirvana, sıradan hayatı her şeyiyle, tam bir farkındalıkla, ışıldayarak yaşamaktır. O zaman her şey ışımaya başlar. Bu mümkün. Bunu söylüyorum, çünkü böyle yaşadım ve böyle yaşıyorum. Bunu söylediğim zaman, tam bir yetkinlikle söylüyorum. Bunu söylediğim zaman, Buda'dan ya da İsa'dan alıntı yapmıyorum. Bunu söylediğim zaman, kendimden alıntı yapıyorum.

Bu benim için mümkün oldu, senin için de olabilir. Sadece egonun peşine düşme yeter. Hayatı sev, hayata güven. O zaman hayat sana ihtiyacın olan her şeyi verecek, seni kutlayacaktır.

4. HAYALCİ OL

Friderich Nietzsche bir açıklamasında şöyle diyor: "Bütün hayalcilerin yok olduğu gün insanlık en büyük felaketini yaşayacaktır." İnsanoğlunun bütün evrimi, insan hayal ettiği için gerçekleşmiştir. Dün hayal olan bir şey, bugün gerçektir. Ve bugünün hayalleri, yarının gerçekleri olacaktır.

Bütün şairler hayalcidir. Bütün müzisyenler hayalcidir. Bütün mistikler hayalcidir. Aslında yaratıcılık, hayalin yan ürünüdür.

Ama bu hayaller, Sigmund Freud'un analiz ettiği rüyalar değildir. O yüzden, bir şairin hayaliyle, bir heykeltıraşın hayaliyle, bir mimarın hayaliyle, bir mistiğin hayaliyle, bir dansçının hayaliyle, hasta bir zihnin hayallerini ayırmak gerekir. Sigmund Freud'un, insan evriminin temelini oluşturan büyük hayalcilerle ilgilenmemesi büyük bir talihsizlik olmuştur. O sadece psikolojik olarak hasta insanlarla çalıştı. Ve bütün hayat deneyimi, psikopatların hayallerini ve rüyalarını analiz etmek olduğu için, rüya ya da hayal görme sözcüğü lanetlendi. Deliler hayal kurar. Ama onun hayalleri yıkıcı olur. Yaratıcı insan da hayal kurar, rüya görür. Ama onun hayalleri dünyayı zenginleştirir.

Aklıma Michelangelo geldi. Her türlü mermerin satıldığı bir pazar yerinden geçerken, çok güzel bir taş gördü ve onun fiyatını sordu. Dükkan sahibi, "Eğer o kayayı istiyorsan, onu bedava alabilirsin, çünkü orada yer işgal etmekten başka bir şey yapmıyor. Tam on iki yıldır kimse onu sormadı bile. Ben de o taşta herhangi bir potansiyel görmüyorum." dedi. Michelangelo o kaya parçasını aldı ve neredeyse bir yıl boyunca üzerinde çalışıp, belki de gelmiş geçmiş en güzel heykeli yaptı. Birkaç yıl önce bir deli onu kırmaya çalıştı. Heykel Vatikan'daydı. İsa'nın çarmıhtan indirildikten sonra, annesi Meryem Ana'nın kucağında ölü yatarken görüldüğü bir heykeldi.

Ben sadece fotoğrafını gördüm. Ama o kadar canlı ki, sanki İsa her an uyanacakmış gibi. Mermeri o kadar sanatsal bir şekilde kullanmış ki, İsa'nın hem gücünü, hem de narinliğini hissedebiliyorsun. Meryem Ana'nın gözlerindeki yaşlar bile belli oluyor.

Birkaç yıl önce delinin teki, Michelangelo'nun yaptığı o heykeli çekiçe parçaladı. Neden yaptığı sorulunca, şöyle dedi: "Ben de ünlü olmak istedim. Michelangelo tam bir yıl çalıştı ve sonra ünlü oldu. Ben sadece beş dakika çalıştım ve bütün heykeli parçaladım. Artık benim adım, dünyadaki bütün gazetelerin manşetlerine çıkacak."

İki adam da aynı mermer üzerinde çalıştı. Biri yaratıcıydı, diğeri ise bir deli.

Bir yıl geçtikten sonra, Michelangelo heykelini bitirmişti. Dükkan sahibini bir şey

göstermek için evine çağırdı. Dükkan sahibi gözlerine inanamadı. "Bu güzel mermeri nereden buldun?" diye sordu. Michelangelo yanıtladı: "Onu tanımadın mı? Dükkanının önünde on iki yıl boyunca bekleyen o çirkin taş." Bu olay aklıma geldi çünkü, dükkan sahibi şöyle sormuştu: "O çirkin kayanın bu kadar güzel bir heykele dönüşebileceğini nasıl düşündün?"

"Bunu düşünmedim. Bu heykeli yapmayı hayal ediyordum. Kayanın yanından geçerken, birden İsa'yı gördüm. Bana: "Bu kaya içinde kapalı kaldım. Beni kurtar. Bu kayadan çıkmama yardım et" dedi. Heykeli kayanın içinde gördüm. O yüzden ben sadece küçük bir iş yaptım. Kayanın üstündeki gereksiz parçaları attım ve İsa ile Meryem'i kapatıldıkları yerden kurtardım."

Sigmund Freud ayarında bir adam, hasta insanların rüyaları ve hayalleri yerine, sağlıklı insanların, sadece sağlıklı insanlar değil, yaratıcı insanların rüyalarını ve hayallerini analiz etseydi, insanlığa çok büyük bir katkı sağlamış olurdu. Onların rüyalarının analizi, bütün rüyaların bastırılmış duygular olmadığını gösterecekti. Onların rüyalarının analizi, bazı rüyaların, normal insanların sahip olduğundan daha yaratıcı bir bilinçten doğduğunu gösterir. Onların rüyaları, hasta değil, sağlıklı. İnsanoğlunun ve bilincinin tüm evrimi, bu rüyalara ve hayallere bağlıdır.

Bütün varoluş tek bir organik bütündür. Sen sadece başkalarıyla el tutuşmuyor, ağaçlarla el tutuşuyorsun. Siz sadece birlikte nefes almıyorsunuz. Bütün evren birlikte nefes alıyor. Evren derin bir uyum içindedir. Ancak insan, uyum dilini unutmuştur. Burada benim görevim bunu sana hatırlatmak. Biz uyum yaratmıyoruz. Uyum zaten senin gerçeğin. Sadece onu unutmuş durumdasın. Belki de bunu unutmak anlaşılır bir şeydir. Eğer onunla doğuyorsan, onu nasıl düşünebilirsin?

Eski bir hikayede, felsefi bir ruh hali içinde olan genç bir balık, yaşlı bir balığa sorar: "Okyanus hakkında çok şey duydum. O nerede?" O okyanusun içinde. Okyanusun içinde doğdu, okyanusun içinde yaşadı, ondan hiç ayrı kalmadı. Okyanusu kendinden farklı bir nesne olarak görmedi. Yaşlı balık, genç filozofu tuttu ve "Okyanus, içinde yaşadığımız şeydir" dedi.

Genç filozof karşılık verdi: "Şaka yapıyor olmalısın. Bu, su ve sen ona okyanus diyorsun. Arayışma devam etmeli, daha bilge balıklara sormalıyım."

Bir balık ancak bir balıkçı tarafından yakalanıp kumların üzerine atıldığı zaman okyanusun farkına varır. İlk kez o zaman, her zaman okyanusun içinde yaşamış olduğunu anlar. Okyanus onun hayatıdır ve o olmadan yaşayamaz. Ama insanda bir zorluk vardır. Sen varoluşun dışına çıkarılamazsın. Varoluş sonsuzdur, çıkıp, varoluşa dışarıdan bakacağın bir kıyı yoktur. Nerede olursan ol, varoluşun bir parçasısın.

Hepimiz birlikte nefes alıyoruz. Aynı orkestranın bir parçasıyız. Onu anlamak büyük bir deneyimdir. Buna rüya demeyin. Çünkü Sigmund Freud yüzünden rüyaya çok yanlış damgalar vurulmuştur. Yoksa en güzel kelimelerden biridir. Çok şiirseldir.

Sadece sessiz olmak, sadece mutlu olmak, sadece... Bu sessizliğe başkalarının katıldığını hissedeceksin. Düşündüğün zaman, başkalarından ayrılırsın. Çünkü sen bir şeyler düşünüyorsun ve diğer kişi bir şeyler düşünüyor. Ama eğer ikiniz de sessizseniz, o zaman aranızdaki bütün duvarlar kaybolur.

İki sessizlik, iki olarak kalamaz; bire dönüşür.

Hayatın bütün yüce değerleri... Sevgi, dinginlik, neşe, heyecan, tanrısallık, seni büyük bir tekliğin farkına vardırır: Senden başka kimse yoktur. Hepimiz tek gerçeğin farklı ifadeleriyiz. Tek şarkıcının, farklı şarkılarıyız. Tek dansçının, farklı danslarıyız. Farklı resimleriz. Ama ressam bir tane.

Buna rüya deme, çünkü rüya dediğin zaman onun gerçek olduğunu anlamıyorsun. Halbuki gerçek, herhangi bir rüyanın olamayacağı kadar güzeldir. Gerçek, daha coşkulu, daha renklidir, daha keyiflidir. Hayal edebileceğinden daha çok dans barındırır. Ama biz bilinçsizce yaşıyoruz.

İlk bilinçsizliğimiz, kendimizi ayrı olarak görmektir. Ben hiçbir insanın bir ada olmadığını vurguluyorum. Hepimiz dev bir kıtanın parçalarıyız. Çeşitlilik var ama bu bizi ayrı kılmaz. Çeşitlilik hayatı zenginleştirir. Bir parçamız Himalayalar'da, bir parçamız yıldızlarda, bir parçamız güllerde, bir parçamız kuşun kanadında, bir parçamız ağacın yeşilindedir. Her tarafa dağılmışızdır. Bunu gerçeklik olarak yaşamak, hayata olan yaklaşımını dönüştürecektir. Dolayısıyla her eylemini ve varlığını dönüştürecektir.

Sevgi dolu olacaksın. Hayatı büyük bir minnetle yaşayacaksın. Bana göre ilk kez olarak gerçek bir dindar olacaksın. Bir Hristiyan değil, bir Hindu değil, bir Müslüman değil. Ama gerçek, saf bir dindar.

Din kelimesi çok güzeldir. Kökeni, cahillik yüzünden ayrı düşenlerin bir araya getirilmesi anlamına gelen bir kelimedir. Onları bir araya getirmek; onları uyandırarak, ayrı olmadıklarını göstermektir.

O zaman bir ağaca zarar veremezsin. O zaman şefkat ve sevgin kendiliğinden oluşur. Senin tasarladığın bir öğretiden ortaya çıkan bir şey olmaz. Eğer sevgi öğrenilmişse sahtedir. Eğer barışseverlik üretilmişse sahtedir. Eğer merhamet besleniyorsa sahtedir. Ama eğer senin hiçbir çaban olmadan, kendiliğinden ortaya çıkıyorsa, o zaman gerçekliği çok derinden, çok özel bir yerden gelir.

Geçmişte din adına çok suç işlenmiştir. En fazla insan, dindar insanlar tarafından öldürülmüştür. Bütün bu dinlerin yalan ve sahte olduğu ortadadır.

Gerçek dinin doğması gerekiyor.

P. G. Wells'e, Dünya Tarihi Kitabı'nı —çok önemli bir çalışmadır— yayınladığı zaman sormuşlar. "Medeniyet hakkında ne düşünüyorsunuz?"

P.G. Wells şöyle yanıtlamış: "Çok güzel bir fikir. Ama artık birinin bir şeyler yapıp onu hayata geçirmesi gerekiyor."

Günümüze kadar bizler, medeni, kültürlü ya da dindar olmadık. Medeniyet adına, kültür adına, din adına, her türlü barbarlığı yaptık: İlkel, insana yakışmayan, hayvani şeyler.

İnsan gerçeklikten uzağa düşmüştür. İnsanın hepimizin bir olduğu gerçeğine uyandırılması gerekiyor. Bu bir varsayım değil. Çağlar boyunca hiçbir istisnası olmadan, bütün meditasyoncuların yaşadığı bir şey. Bütün varoluşun tek bir organik bütün olduğu.

O yüzden, herhangi bir güzel deneyimi rüya ile karıştırma. Ona rüya demek gerçekliğini ortadan kaldırır. Rüyaların gerçek yapılması gerekiyor. Gerçeklerin rüyalara dönüştürülmesi değil.

DÖRT SORU

Kalbinde söylenmesi gereken bir şarkı, edilmesi gereken bir dans var.

Ama dans görünmezdir. Ve şarkı... Sen onu henüz duymadın bile.

O senin varlığının içindeki özde gizlidir.

Onun yüzeye çıkarılması gerekir. İfade edilmelidir.

Kendini gerçekleştirmek demek, işte budur.

1. HAFIZA VE HAYAL GÜCÜ

Soru:

Bize sürekli hafızadan vazgeçmemizi ve bulunduğumuz anı yaşamamızı öneriyorsun. Ama hafızamı bırakırken, aynı zamanda yaratıcı hayal gücümü bırakmak zorundayım. Çünkü ben bir yazarım. Ve yazdığım her şeyin, hatırladığım şeyler içinde bir kökeni var.

Acaba dünyada, sanat ve sanatı mümkün kılan yaratıcı hayal gücü olmasa nasıl olurdu? Bir Tolstoy asla bir Buda olamaz. Ama bir Buda, Savaş ve Barış'ı yazabilir mi?

Beni anlamamışsın, ama bu çok doğal. Beni anlamak zordur çünkü anlamak için hafızanı bırakman gerekiyor. Hafıza sürekli araya girer. Sen sadece benim kelimelerimi dinliyor ve sonra bu kelimeleri kendi hafızana, kendi geçmişine göre yorumluyorsun. Eğer şimdi ve burada değilsen, beni anlayamazsın ...ancak o zaman buluşma olur. Aksi halde fiziksel olarak burada olsan da, psikolojik olarak yoksun.

Ben sana asıl hafızanı bırak demiyorum. Bu aptalca olur. Asıl hafızan gereklidir. Adını bilmelisin. Babanın, annenin, eşinin, çocuğunun adını, nerede yaşadığını bilmelisin. Tekrar oteline döneceksin. Tekrar odanı bulman gerekiyor. Asıl hafızan kastedilmiyor. Kastedilen, psikolojik hafızadır. Asıl hafıza bir sorun değildir. O saf bir anımsamadır. Ancak bundan psikolojik olarak etkilendiğin zaman, sorun çıkmaya başlar. Aradaki farkı anlamaya çalış. Dün biri sana hakaret etti. Bugün onunla yine karşılaşıyorsun. Asıl hafıza, "Bu adam dün bana hakaret etti" der. Psikolojik hafıza ise, o adamı görünce sinirlenir. O adamı görünce öfkelenirsin. Adam belki de özür dilemeye gelmiştir. Senden kendisini affetmeni istemeye gelmiş olabilir. Hatasını anlamış olabilir, bilinçsiz davranışının farkına varmış olabilir. Seninle tekrar dost olmak istediği için gelmiş olabilir, ama sen öfkeleniyorsun. Kızgınsın ve bağırmaya başlıyorsun. Onun şu andaki yüzünü görmüyorsun. Dün sana gösterdiği

yüzden etkilenmeye devam ediyorsun. Ama dün geçmişte kaldı. Köprünün altından ne kadar su aktı? Bu adam aynı adam değil. Yirmi dört saat birçok değişiklik getirmiştir. Hatta sen de artık aynı insan değilsin.

Asıl hafıza, "Bu adam dün bana hakaret etti" der. Ama, o ben değişti. Bu adam da değişti. Yani, sanki o yaşanmış olan olay, sizlerle hiçbir ilgisi olmayan iki kişi arasında yaşanmış gibidir. İşte o zaman psikolojik olarak özgürsün. "Hala öfkeliyim" demeysin. Devam eden bir kızgınlık olmaz. Hafıza oradadır, ama psikolojik etkilenme yoktur. O adamla, onun şu anda olduğu gibi ve senin şu anda olduğun gibi buluşmalısın.

Bir adam gelip, Buda'nın suratına tükürdü. Çok öfkeliydi. O bir Brahmin idi ve Buda, rahiplerin çok öfkелendiği şeyler söylüyordu. Buda, yüzünü sildi ve adama sordu: "Söyleyecek başka bir şeyin var mı?"

Havarisi Ananda çok öfkелendi. O kadar kızmıştı ki, Buda'dan izin istedi. "Bu adama haddini bildirmeme izin ver. Bu kadarı çok fazla. Buna katlanamam."

Buda yanıtladı: "Ama o senin suratına tükürmedi. Bu, benim yüzüm. Ayrıca ona bir bak. Çok büyük bir sıkıntı içinde. Ona baksana. Onu hoş görmelisin. Bana bir şeyler söylemek istiyor. Ama kelimeler yetersiz kalıyor. Bu benim de sorunum. Hayatımın en büyük sorunu ve bu adamı aynı durumda görüyorum. Yaşadıklarımı sizlerin anlayacağı dilde ifade etmeye çalışıyorum. Ama yapamıyorum, çünkü kelimeler yetmiyor. Bu adam da aynı durumda. O kadar kızgın ki, hiçbir kelime öfkesini ifade edemiyor. Tıpkı benim yaşadığım sevgiyi, hiçbir kelimenin, hiçbir eylemin ifade edemediği gibi. Bu adam da aynı zorluğu yaşıyor. Sadece gör."

Buda görüyor. Ananda da görüyor. Buda, sadece asıl hafızayı biriktiriyor. Ananda ise psikolojik hafıza yaratıyor.

Adam, Buda'nın söylediklerine inanamadı. Büyük bir şaşkınlık içindeydi. Eğer Buda ona vursaydı ya da Ananda üzerine atlasaydı, bu kadar şaşırmazdı, ortada şaşıracak bir şey olmazdı. Bu, beklenen, doğal bir tepki olurdu. İnsanlar böyle tepki veriyor. Ama Buda, adamı hissediyor. Yaşadığı zorluğu görüyor. Adam gitmiş ve bütün gece uyuyamamış. Sürekli bu olayı düşünmüş, üzerinde meditasyon yapmış. Yaptığı şey yüzünden çok büyük bir vicdan azabı çekmeye başlamış. Kalbinde bir yara açılmış.

Ertesi sabah hemen Buda'ya gitmiş, önünde kapanıp, ayaklarını öpmüş. Buda, Ananda'ya dönmüş: "Bak, yine aynı sorun. Şimdi bana karşı o kadar yoğun duygular besliyor ki, kelimelerle ifade edemiyor. Ayaklarıma dokunuyor. Çaresiz durumda. Çok yoğun bir duygu yaşadığın zaman bunu ifade edemezsin. Kelimelere dökemezsin. Karşındakine anlatamazsın. Onu sembolize edecek bir davranış bulmak zorundasın. Bak."

Adam ağlamaya başladı. "Özür dilerim, efendim. Her şeyimle özür dilerim. Sizin gibi birine

tükürmek yaptığım en aptalca şeydi." Buda, yanıtladı: "Unut gitsin. Senin tükürdüğün adam artık yok. Tüküren adam da yok. Sen yenisin ve ben yeniyim. Bak, şu anda doğan güneş yeni bir güneş. Her şey yeni. Dün artık yok. Onu geride bırak. Nasıl affedebilirim? Çünkü sen bana hiç tükürmedin. Sen artık olmayan birine tükürdün."

Bilinç sürekli akan bir nehirdir.

Hafızanı bırak dediğim zaman, psikolojik hafıza demek istiyorum. Asıl hafızayı değil. Buda, o adamın dün kendine tükürdüğünü tabii ki hatırlıyor. Ama aynı zamanda, bu adamın ya da kendisinin dünkü kişiler olmadığını hatırlıyor. O bölüm kapanmıştır. Onu hayatın boyunca taşımanın bir anlamı yok. Ama sen taşıyorsun. Biri sana on yıl önce bir şey söyledi ve sen onu hala taşıyorsun. Annen çocukken sana kızdı ve onu hala taşıyorsun. Baban sen küçükken sana tokat attı, ama sen yetmiş yaşında olsan bile onu hala taşıyorsun.

Bu psikolojik hafızalar sana yük oluyor. Özgürlüğünü yok ediyor, canlılığını yok ediyor. Seni kafese tıkıyor. Asıl hafıza güzel bir şeydir.

Bir şeyi daha anlamak gerekir. Psikolojik hafıza olmadığı zaman, asıl hafıza hata yapmaz. Çünkü psikolojik hafıza bir engeldir. Eğer psikolojik etki altındaysan, nasıl doğru hatırlarsın? Bu imkansız. Titriyorsun, sallanıyorsun, bir çeşit deprem yaşıyorsun. Bu durumda nasıl hatırlayacaksın? O zaman abartırsın. Bir şeyler ekler, bir şeyler çıkartırsın. Ortaya bambaşka bir şey çıkartırsın. O zaman da hafızana güvenemezsin.

Güvenilir tek insan, psikolojik hafızası olmayan insandır. O yüzden bilgisayarlar insanlardan daha güvenilirdir. Çünkü onların psikolojik hafızası yoktur. Sadece gerçekler: Asli gerçekler, çıplak gerçekler. Sen bir gerçekten söz ettiğin zaman, o gerçek olmaktan çıkar. İçine kurgu girmiştir. Sen onu kalıpladın, onu değiştirdin, üzerini boyadın. Ona kendi renklerini verdiğin için, o artık bir olgu değil. Sadece bir Buda, bir Tathagata, bir ermiş insan gerçeği bilir. Sen bir gerçeğe hiç karşılaşmıyorsun, çünkü zihninde birçok kurgu taşıyorsun. Ne zaman bir gerçeğe karşılaşsan, hemen üzerine kendi kurgularını katıyorsun. Hiçbir zaman olanı olduğu haliyle görmüyorsun hep gerçeği çarpıtıyorsun.

Buda, bir Tathagata'nın, uyanmış olanın, her zaman doğru söylediğini, çünkü gerçeğe dayanarak konuştuğunu söyler. Bir Tathagata gerçeği konuşur. Yoksa susar. Tathagata, tamamen bu anlama gelir. Ne olursa olsun, Tathagata sadece yansıtır. O bir aynadır. Bunu söylemeye çalışıyorum. Psikolojik hafızanı bırakırsan, bir ayna olursun.

"Bize sürekli hafızayı bırakıp, şu anda, bu anı yaşamamızı söylüyorsun" diye sordun. Bu, geçmişini hatırlamayacağın anlamına gelmez. Geçmiş, şu anın bir parçasıdır. Geçmişte olduğun her şey, yapmış olduğun her şey, şu anının bir parçasıdır: O burada. Çocukluğun sensin. Gençliğin sensin. Yaptığın her şey hala senin içinde. Yediğin yemekler, o da

geçmiş. Ama şu anda kanın olmuş. Şu anda içinde dolaşıyor. Senin kemiğin olmuş, senin iliğin olmuş. Geçmişte yaşadığın sevgi, geride kalmış olabilir ama seni değiştirmiştir. Sana yeni bir hayat görüşü vermiştir, gözlerini açmıştır. Dün benimle birlikteydin. Bu geçmiş. Ama her şeyiyle tamamen geçmiş mi? Nasıl tamamen geçmiş olabilir? O seni değiştirdi, içinde yeni bir kıvılcım yarattı. O kıvılcım senin bir parçan oldu.

Yaşadığın an bütün geçmişini kapsar. Ve eğer beni anlayabilirsen, yaşadığın an aynı zamanda bütün geleceğini barındırır. Çünkü geçmiş yaşandığı anlarda seni değiştirirken, seni hazırlıyor. Yaşayacağın gelecek ise senin şu anı nasıl yaşadığına göre şekillenecek. Şu anda nasıl yaşadığın, geleceğine çok büyük etki edecek.

Şu an, bütün geçmişi ve geleceğin bütün potansiyelini taşıyor. Ama bu yüzden endişe duymana gerek yok. O zaten orada. Onu psikolojik olarak taşımak zorunda değilsin. O yükü taşımak zorunda değilsin. Eğer beni anlıyorsan, geçmişin zaten şu anda kapsandığını bilirsin. Ağaç dün çekmiş olduğu suyu düşünmez. Ama düşünse de, düşünmese de, o su oradadır. Dün yapraklarına düşen güneş ışıklarını düşünmez; ağaçlar insanlar kadar aptal değildir.

Neden dünün ışınlarını düşünsün? Onlar emildi, sindirildi. Yeşilin, kırmızının, sarının bir parçası oldu. Ağaç, bu sabah güneşinin keyfini çıkarırken, dünün psikolojik hafızasını taşımıyor. Ama dün, onun yapraklarında, çiçeklerinde, dallarında, köklerinde, sapında bulunuyor. O orada. Böylece gelecek de ortaya çıkıyor. Yarının çiçekleri olacak olan tomurcuklar orada. Yarın büyük yaprak olacak olan filizler orada.

Şu an her şeyi kapsıyor. Şu an sonsuzluktur.

Ben sana geçmişi unut demiyorum; tek söylediğim, ondan rahatsız olma. O bir psikolojik yatırım olmamalı. O fiziksel bir gerçek. Bırak öyle kalsın. Geçmiş hatırlama yeteneğinden kurtul demiyorum. Ona ihtiyacın olabilir. İhtiyaç olduğu an, senin yaşadığın andır. Unutma, senin ihtiyaçlarını karşılayan gerekiyor. Biri sana telefon numaranı sorduğu zaman, ihtiyaç o andadır, çünkü sana şu anda soruyorlar. O zaman sen "Sana telefon numaramı nasıl söyleyeyim, geçmişimi bıraktım" dersin, gereksiz sıkıntılar yaşarsın. Hayatın özgürleşmek yerine, büyük bir keyif ve kutlama olmak yerine, her adımda yeni sıkıntılar doğurur. Senin tarafından gereksiz olarak yaratılan bin bir sorun bulursun. Buna hiç gerek yok.

Beni anlamaya çalış.

"Hafızamı bırakırken, aynı zamanda yaratıcı hayal gücümü de bırakmalıyım" diyorsun. Hafızanın yaratıcı hayal gücüyle ne ilgisi var? Hatta ne kadar çok anın varsa, o kadar az yaratıcı olursun. Çünkü hafızandakileri tekrar etmeye başlarsın. Yaratıcılık, yeni bir şeyin ortaya çıkmasına izin vermek demektir. Yeni bir şeyin olmasına izin vermek ise, geçmiş

karışmasın diye hafızayı bir kenara koymak demektir.

Bırak yenilik içine işlesin. Bırak yenilik gelsin ve kalbini titretsin. Geçmişe ihtiyaç duyulacak. Ama şimdi değil. Geçmiş, bu yeni deneyimi ifade etmeye başladığın zaman gerekecek, çünkü dile ihtiyaç duyacaksın. Dil, geçmişten gelir. Şu anda bir dil yaratamazsın. Yaratsan bile saçmalıktan başka birşey olmaz. Hiçbir şey ifade etmez. O, iletişim değil, sadece dilini oynatmak olur. Bebek konuşması olur. Bundan bir yaratıcılık çıkmaz. Saçmalamış olursun.

Anlaşılır bir şey söylemem için dile ihtiyaç vardır. Dil geçmişten gelir. Ama dil, deneyim yaşandıktan sonra kullanılmalıdır. Onu bir araç olarak kullan. Sana engel olmamalı. Sabah güneşinde bir gülün açtığını gördüğün zaman, onu gör. Seni etkilemesine, kalbine ulaşmasına izin ver. Bırak gül seni çarpsın, seni ele geçirsin. Hiçbir şey söyleme, bekle. Sabırlı ol, açık ol, sindir. Bırak gül sana ulaşsın ve sen de güle ulaş. Bırak iki varlık arasında bir buluşma, bir bütünleşme olsun. Gül ve sen. Bırak o sana ulaşsın, birbirinize ulaşın.

Unutma, gül senin ne kadar derinine inerse, sen de gülün o kadar içine girebilirsin. Bu orantı her zaman aynıdır. Bir an gelir, kimin gül, kimin izleyici olduğu belli olmaz. Bir an gelir, sen gül olursun ve gül sen olur. Gözleyen gözlenen olunca, bütün ikilikler kaybolur. O anda gerçeği bilirsin. Gülün varlığını hissedersin. Sonra dil devreye girsin, sanatını ortaya çıkar. Eğer bir ressamısan, fırçanı, boyalarını ve tuvalini al, resmini yap. Eğer bir şairsen, hemen hafızana koş ve bu deneyimi ifade edecek doğru kelimeleri çıkarıp al.

Ama deneyim yaşanırken, kendi kendine konuşma. İç konuşma bulanıklık yaratır. O zaman gülü derinliği ve yoğunluğu ile bilemezsin. O zaman sadece yüzeyini bilirsin. Ve eğer yüzeyini biliyorsan, ancak yüzeyini ifade edebilirsin. Sanatın pek değerli olmaz.

"Hafızamı bırakarak, aynı zamanda yaratıcı hayal gücümü de bırakmak zorundayım" diyorsun. Yaratıcılığın anlamını kavramamışsın. Yaratıcı, yeni, eşsiz, orijinal demektir. Yaratıcı, taze, daha önce bilinmeyen demektir. Ona açık olmak zorundasın. Ona hazır olmak zorundasın.

Hafızanı bir kenara koy. Onu sonra kullanacaksın. Şu anda sadece bulanıklık yaratır. Örneğin şu anda beni dinliyorsun. Hafızanı bir kenara koy. Beni dinlerken, bildiğin bütün matematik formüllerini tekrar ediyor musun? İçinden sayı sayıyor musun? Bildiğin coğrafyayı tekrar ediyor musun? Bildiğin tarihi tekrar ediyor musun? Onları bir kenara koydun. Aynı şeyi dil ile de yap. Tıpkı tarih, matematik ve coğrafyaya yaptığın gibi. Dille de aynı şeyi yap. Aynı şeyi hafızanla yap. Onu kenara koy. Ona ihtiyaç olacak, ama sadece ihtiyaç olduğu zaman kullan.

Zihnini yok etmiyorsun, sadece dinlendiriyorsun. Ona gerek yok. Küçük bir tatil yapabilir.

Zihnine şöyle diyebilirsin: "Bir saat dinlen ve dinlememe izin ver. Ben dinledikten sonra, sindirdikten sonra, yiyip içtikten sonra, seni çağıracağım. O zaman yardımın gerekecek. Dilin ve bilgilerin, o zaman gerekecek. O zaman bir resim yapacağım, bir şiir ya da kitap yazacağım; ama şu anda dinlenebilirsin. Zihin dinlendikten sonra daha taze olacak. Zihninin dinlenmesine izin vermiyorsun. O yüzden zihnin vasatı aşamıyor.

Olimpiyatlarda yarışa katılmak isteyen bir adam düşün. Adam yarışa hazırlanmak için günde yirmi dört saat koşuyor. Yarış zamanı geldiğinde, o kadar yorgun ki, kımıldayamıyor bile. Yarıştan önce dinlenmek zorundasın. Bedenin yenilensin diye, mümkün olduğunca derin dinlenmelisin.

Aynı şey zihin için de geçerli. Yaratıcı hayal gücünün hafızayla bir ilgisi yok. Zihnin ancak o zaman yaratıcı olur. Eğer beni anlarsan ve psikolojik hafızanı bırakırsan yaratıcı olursun. Aksi halde, senin yaratım dediğin şey, aslında yaratmak olmaz. Sadece kompozisyon olur. Yaratmakla kompozisyon arasında çok büyük bir fark vardır. Sen eski, bildik şeyleri, farklı bir şekilde bir araya getirirsin. Ama onlar eskidir. Yeni hiçbir şey yoktur. Sen sadece yapısını değiştirmişsindir.

Bu tıpkı oturma odasını düzenlemek gibidir. Mobilyalar aynı, duvardaki resimler aynı, perdeler aynı. Ama onları tekrar düzenlersin. Bu koltuğu oraya, o masayı buraya koyar, bu duvardaki tabloyu diğer duvara asarsın. Bu yeni görünebilir, ama yeni değildir. O bir kompozisyon. Sen hiçbir şey yaratmadın. Yazarların, şairlerin, ressamların, yüzde doksan dokuzunun yaptığı şey budur. Onlar vasattır; yaratıcı değildir.

Yaratıcı insan, bilinmeyenden bir şeyi, bilinen dünyaya getiren kişidir. Bu dünyaya Tanrı'dan bir şey getiren kişidir. Tanrı'nın bir şey söylemesine yardımcı olan kişidir. Boş bir bambuya dönüşüp, Tanrı'nın üzerinden akmasına izin veren kişidir. İnsan nasıl içi boş bir bambu olabilir? Eğer zihin içini tamamen dolduruyorsa, boş bir bambu olamazsın. Yaratıcılık; yaratandan gelir. Yaratıcılık, sen ya da senden çıkan bir şey değildir. Yaratıcı, seni ele geçirdiği zaman sen kaybolursun; yaratıcılık çıkar.

Gerçek yaratıcılar, yaratıcı olmadıklarını çok iyi bilirler. Onlar sadece araçtır. Ortam olurlar. Onların üzerinden bir şey olmuştur. Doğru; ama yapan kendileri değildir.

Bir teknisyenle yaratıcı insan arasındaki farkı unutma. Bir teknisyen, bir şeyi nasıl yapacağını bilir. Belki bir şeyin nasıl mükemmel yapılacağını da bilir. Ama onun bir kavrayışı yoktur. Yaratıcı insan, kavrayışı olan insandır. Daha önce kimsenin göremediği şeyleri görür. Başka gözlerin daha önce göremediğini gören, daha önce kimsenin duyamadığını duyandır. İşte bu, yaratıcılıktır.

Şunu görmelisin: İsa'nın sözleri yaratıcıdır. Kimse daha önce öyle konuşmamış. O, eğitilmiş bir insan değil. Hitabet konusunda herhangi bir bilgisi yok. Konuşma teknikleri hakkında

bir bilgisi yok. Ancak yine de, bu konuda çok az insanın olabileceği kadar başarılı olmuş. Onun sırrı neydi? Onun kavrayışı vardı. O, Tanrı'ya baktı, o, bilinmeyene baktı. Bilinmeyenle ve bilinemeyenle karşılaştı. O noktada bulundu ve o noktadan birkaç parça getirdi. Sadece küçük parçalar getirilebilir. Ama bilinemeyenden küçük parçalar getirdiğin zaman, yeryüzündeki insan bilincinin bütün niteliğini değiştirebiliyorsun.

O, yaratıcıydı. Ben ona sanatçı diyeceğim. Ya da bir Buda, bir Krişna veya Lao Tzu. Bunlar gerçek sanatçılar. Onlar imkansızı yaptı. İmkansız olan, bilinenle bilinmeyenin buluşmasıdır. Zihin ile zihinsizliğin buluşmasıdır. İmkansız olan buydu. Bunu gerçekleştirdiler.

"Ama hafızamı bırakırken, aynı zamanda yaratıcı hayal gücümü bırakmak zorundayım" diyorsun. Hayır, bunun yaratıcı hayal gücüyle hiçbir ilgisi yok. Hatta ancak hafızanı bir kenara koyabilirsen, yaratıcı bir hayal gücün olabilir. Hafıza, sırtında çok büyük bir yük oluyorsa, yaratıcı hayal gücüne sahip olamazsın.

"Çünkü ben bir yazarım ve yazdıklarımın hatırladığım şeylerde kökeni var" diyorsun. O zaman sen yazar sayılmazsın. Sen geçmiş hakkında yazıyorsun. Anı defteri dolduruyorsun. Geleceği kapsamıyor, arşiv tutuyorsun. Sen bir arşivcisin. Yazar olabilirsin ama bunun için bilinmeyenle temas kurman gerekir; hatırladıklarınla değil. Hatırladıkların zaten ölmüş. Senin varolanla temas etmen gerekir; hatırladıklarınla değil. Seni çevreleyen bollukla temas kurmalısın. Yaşadığın anın derinliklerine dalıp, geçmişten bir şeylerin ağına takılmasını sağlamak zorundasın.

Gerçek yaratıcılık, anılardan değil, farkındalıktan ortaya çıkar. Daha farkında olman gerekir. Ne kadar farkında olursan, ağın o kadar büyük olur ve tabii daha fazla balık yakalarsın.

"Dünya sanatsız ve sanatı mümkün kılan yaratıcı hayal gücü olmadan nasıl olabilir diye düşünüyorum" diyorsun. Sanatın yüzde doksan dokuzu sanat değildir. Çöpten ibarettir. Sanat eseri nadiren ortaya çıkar. Çok enderdir. Diğerleri sadece taklitçidir. Teknisyendir. Yetenekli insanlardır, akıllı insanlardır ama sanatçı değildirler. Dünyanın yüzeyinden, bu yüzde doksan dokuzun silinmesi şükran duyulacak bir olaydır. Çünkü onlar yaratıcı olmak bir yana, sadece kustumuk gibidir.

Şimdi çok anlamlı olan bir şey var: Sanat terapisi. Bu çok anlamlıdır. İnsanlar hastaysa, zihinsel olarak hastaysa, sanat yardımcı olabilir. Zihinsel hastaya, tuval, boya ve fırça verip, istediği resmi yapmasını söyleyebilirsin. Tabii ki yaptığı resimler, deli işi, delice olacaktır. Ama birkaç deli resminden sonra onun akıl sağlığına kavuştuğunu görüp şaşırırsın. O resim aslında boğazına sokulan bir parmaktı. Kusmasını sağladı ve sistemi onu dışarı attı.

Şimdilerde modern sanat olarak adlandırılan şey tam da budur. Picasso'nun yaptığı resimler onu delirmekten kurtarmış olabilir ama hepsi bu kadar. Ve o resimler üzerine yoğunlaşmak senin için tehlikelidir çünkü şayet birisinin kustukları üzerinde yoğunlaşacak olursan, çıldırırsın. Uzak dur! Asla bir Picasso resmini yatak odanda bulundurma yoksa karabasanlar görürsün.

Bir düşün; bir Picasso resmini on beş dakika boyunca önüne koy ve sürekli resme bak... ve huzursuz hissetmeye, başın dönmeye, miden bulanmaya, sıkılmaya başlamaz mısın? Ne oluyor? Bu başka birisinin kusmuğu! Ona yardımcı oldu, iyi geldi. Ama diğerlerine iyi gelmeyebilir.

Bir Michelangelo eserine bakıp, saatlerce meditasyon yapabilirsin. Ne kadar meditasyon yaparsan, o kadar dingin ve huzurlu olursun. O bir kusmuk değil; bilinmeyenden bir şey getirmiştir. Onunki bir resimle, bir heykelle, bir şiirle ya da bir müzikle sisteminden atılmış olan bir delilik değildir. O, hasta değildi ve hastalığından kurtulmak istemiyordu. Hayır; tam tersiydi. O hasta değil; hamileydi. O hamileydi, Tanrı'ya hamileydi. Varlığında bir şey kök salmıştı ve onu paylaşmak istiyordu. O, bir meyveydi; bir tatmindi. O, yaratıcı bir şekilde yaşadı. Hayatı yaratıcı şekilde sevdi. Hayatın en derin, en mahrem bölgelerine girmesine izin verdi ve orada hayata hamile kaldı. Ya da Tanrı'ya hamile kaldı. Ve hamile olduğun zaman doğum yapmak zorundasın.

Picasso kusuyor, Michelangelo doğuruyor. Nietzsche kusuyor, Buda doğum yapıyor. Bu ikisi arasında mümkün olabilecek en büyük farklılık vardır. Bir çocuk doğurman birşeydir, kusmak ise bambaşka bir şey.

Beethoven doğum yapıyor. Son derece değerli bir şey onun aracılığıyla geliyor. Onun müziğini dinlemek seni başka bir şeye dönüştürür. Seni başka bir dünyaya götürür. O sana öte yakadan birkaç anlık görüntüler sunar.

Modern sanatın yüzde doksan dokuzu patolojik vakadır. Eğer dünyadan kaybolursa, bu çok sağlıklı olur. Dünya için iyi olur. Hiçbir zararı olmaz. Modern zihin, öfkeli bir zihindir. Öfkeli; çünkü varlığınla temas kuramıyorsun. Öfkeli; çünkü bütün anlamı kaybetmiş durumdasın. Öfkeli; çünkü neyin önemli olduğunu bilmiyorsun.

Jean Paul Sartre'nin en ünlü kitaplarından biri, Bulantı'dır. Modern zihnin durumu budur. Modern zihin hastadır. Büyük bir işkence içindedir. Ve bu işkenceyi kendisi yaratmaktadır. Friedreich Nietzsche, Tanrı'nın öldüğünü ilan etti. Tanrı ölmüştür dediği gün delirmeye başladı, Tanrı'nın öldüğünü beyan ederek. Tanrı senin beyanıyla ölemez. Senin beyanın hiçbir şeyi değiştirmez. Ama Nietzsche buna inanmaya başladığı an, Tanrı'nın varolmadığına inanmaya başladığı an, ölmeye başladı. Akıl sağlığını yitirmeye başladı. Tanrısız bir dünya, kaçınılmaz olarak deli bir dünya olur. Çünkü Tanrısız bir dünya,

herhangi bir öneme sahip hiçbir içerik barındırmayacaktır.

Sadece şunu gözlemle: Bir şiir oku. O şiirdeki sözcükler, ancak şiirin içeriğinde bir anlama sahip olur. Eğer bir sözcüğü o içerikten çıkartırsan, hiçbir anlamı kalmaz. O içerik içinde ne kadar güzeldi! Resimden bir parça kes. O zaman bir anlamı kalmaz. Çünkü içerikle olan bağlantısı kaybolmuştur. Resmin içinde ne kadar güzeldi! Bir amaca hizmet ediyordu. Bir anlama sahipti. Artık hiçbir anlamı yok.

Gözlerimden birini yuvasından çıkartabilirsin. O zaman ölü bir göz olur. Hiçbir anlamı bulunmaz. Şu anda gözlerime bakarsan, çok büyük bir anlam var. Çünkü benim içeriğimde varlar. Onlar şiirin bir parçası. Büyük bir resmin bir parçası. Anlam, sadece daha büyük bir şeye işaret eder.

Nietzsche, Tanrı'nın olmadığını, Tanrı'nın öldüğünü beyan ettiği gün, içeriğin dışına düştü. Tanrı olmadan, insanın hiçbir değeri yoktur. Çünkü insan, Tanrı'nın yüce yazılarında küçük bir sözcüktür. Tanrı'nın büyük orkestrasında küçük bir notadır. O küçük nota tek başına monotondur. Kulakları tırmalar, insanı delirtir.

Nietzsche'nin başına gelen buydu. O, kendi inancına samimiyetle inandı. O, bir inanandı. Kendine inanan bir inançlı. Tanrı'nın öldüğüne ve insanın özgür kaldığına inandı. Ama o özgür kalmadı, sadece delirdi. Sonuçta bu yüzyıl, Friedrich Nietzsche'nin yolundan gitti ve bütün yüzyıl çıldırdı. Dünya tarihinde bu yüzyıl kadar delirmiş başka bir yüzyıl yoktur. Gelecekteki tarihçiler, bu dönemi delilik çağı olarak niteleyecek. Delirmiş! Deli, çünkü bütünden kopmuş.

Neden yaşıyorsun? Ne için? Omuzlarını silkiyorsun. Bu bir işe yaramıyor. Tesadüf eseri olmuş görünüyorsun. Eğer olmasaydın, hiçbir fark yaşanmayacak gibi. Eğer varsan da, hiçbir fark yok. Sen hiçbir fark yaratmıyorsun. Sana gerek yok. Burada hiçbir şeye hizmet etmiyorsun. Varlığınla yokluğun arasında bir fark yoksa nasıl mutlu olabilirsin? Nasıl akıl sağlığını koruyabilirsin? Tesadüf mü? Sadece tesadüf mü? O zaman her şey doğrudur. Cinayet işlemek doğrudur. Çünkü her şey tesadüfi ise, ne yaptığının ne önemi var? Hiçbir eylem bir değer taşımaz. O zaman intihar aynıdır, cinayet aynıdır, her şey aynıdır.

Ama her şey aynı değil. Çünkü bazı şeyler sana mutluluk veriyor ve bazı şeyler seni mutsuz ediyor. Bazı şeyler heyecan yaratıyor, bazı şeyler sadece sıkıntı yaratıyor. Bazı şeyler cehennemi yaratıyor ve bazı şeyler seni cennete götürüyor. Hayır; her şey aynı değil. Ama Tanrı öldü dediğin zaman, bütünlükle temasını kaybediyorsun. Oysa Tanrı bütünlükten başka bir şey değildir. Okyanusu unutmuş olan bir dalga, ne olabilir? O zaman bir hiçtir. Okyanusun bir parçasıyken, dev bir dalgaydı.

Unutma, gerçek sanat, gerçek dindarlıktan çıkar. Çünkü din gerçeğe ulaşma yolunu bulmaktır. Ancak gerçeğe bir araya geldiğin zaman, gerçek sanat ortaya çıkar. "Acaba

dünya sanatsız ve sanatı yapan yaratıcı hayal gücü olmasa nasıl bir yer olurdu" diye düşünüyorum diyorsun.

Eğer sizin sanat dediğiniz şeyin yüzde doksanı kaybolursa, dünya çok daha zengin olur. Çünkü o zaman gerçek sanat ortaya çıkar. Eğer bu deli taklitçiler giderse... Onlar resim yapmasın demiyorum. Terapi olarak resim yapmalılar. O bir tedavidir. Picasso'nun terapiye ihtiyacı var. O resim yapmalı. Ama o resimler sergiye çıkmamalı. Çıksa bile, sadece akıl hastanelerinde sergilenmeli. Birkaç deli insanın rahatlamasını sağlayabilirler. Onlar deli işi.

Gerçek sanat, meditasyon yapmana yardımcı olan bir şeydir. Gurdjieff gerçek sanata, hedefli sanat derdi. Meditasyon yapmaya yardımcı olan bir şey. Taj Mahal gerçek bir sanattır. Hiç Taj Mahal'a gittin mi? Gitmeye değer. Dolunay olan bir gecede orada oturup, bu güzel esere bakarken, için bilinmeyenle dolar. Bilinenin ötesinden bir şeyler hissetmeye başlarsın. Sana Taj Mahal'ın nasıl ortaya çıktığının hikayesini anlatacağım.

İran'ın Şiraz bölgesinden bir adam vardı. Şiraz'lı olduğu için ona Şirazi deniliyordu. Büyük bir sanatçıydı. Şiraz'ın en ünlü insanıydı. Mucizeler yaratıyordu. Henüz Hindistan'a gelmeden önce binlerce hikayesi ulaşmıştı. Şah Cihan ise imparatordu. Bu hikayeleri duydu ve heykeltıraşı sarayına davet etti. Şirazi aynı zamanda bir mistikti, bir Sufi mistik. Şah Cihan ona sordu: "Bir adamın ya da kadının sadece eline dokunarak, yüzünü hiç görmemene rağmen heykelini yapabiliyormuşsun. Bu doğru mu?"

Şirazi yanıtladı: "Bana bir şans verin. Ama tek şartım var. Sarayınızdan yirmi beş güzel kadını, bir perdenin arkasına koyun. Sadece elleri perdenin dışında olsun. O ellere dokunacağım ve bir kişiyi seçeceğim. Ama tek şartım var. Her kimi seçersem, onun heykelini yapacağım. Eğer doğru çıkarsa ve siz tatmin olursanız, adamlarınız tatmin olursa, o zaman o kadın benim eşim olacak. Onunla evleneceğim. Sizin sarayınızdan bir kadın istiyorum."

Şah Cihan hazırды. "İsteğini kabul ediyorum" dedi.

Yirmi beş köle kız, çok güzel köle kız, perdenin arkasına getirildi. Şirazi ilkinden başlayıp, yirmi beşinciye kadar gitti ve hiçbirini kabul etmedi. Şah Cihan'ın kızı, sadece oyun olsun diye, şaka olsun diye perdenin arkasında duruyordu. Yirmi beş kız geri çevrilince o elini uzattı. Şirazi onun eline dokundu. Gözlerini kapattı. Bir şeyler hissetti ve "Seçtiğim el bu" dedi. Sonra, kızın parmağına yüzük taktı. "Eğer başarılı olursam, o benim eşim olacak" dedi.

İmparator perdenin arkasına bakınca dehşete kapıldı. Kızı ne yapmıştı! ? Ama endişeli değildi. Çünkü sadece eline dokunarak, bir kadının heykelini yapmak mümkün değildi.

Şirazi üç ay boyunca bir odaya kapandı. Gece gündüz çalıştı. Üç ay sonra imparatorudan ve

bütün saray ahalisinden gelmelerini istedi. İmparator gözlerine inanamadı. Tamamen aynıydı. Tek bir hata bile bulamıyordu. Kızının bu fakir adamla evlenmesini istemediği için bir hata bulmak istiyordu. Ama artık hiçbir yolu yoktu. Söz vermişti.

Çok rahatsız olmuştu. Karısı da o kadar rahatsız olmuştu ki, hastalandı. Hamileydi ve çocuğunu doğururken öldü. Sırf bu acı yüzünden öldü. Adı, Mümtaz Mahal'di.

İmparator çok çaresiz kaldı. Kızını nasıl kurtaracaktı? Heykeltıraşı çağırdı ve ona her şeyi anlattı. "Her şey kazara oldu. Asıl suçlu kızım. Ama durumuma bir bak. Eşim öldü. Çünkü kızının fakir bir adamla evleneceği fikrini kabullenemedi. Ben de sana söz vermeme rağmen kabullenemiyorum."

Heykeltıraş, sanatçı, yanıtladı: "Endişe etmenize gerek yok. Bana söylemeliydiniz. Ben geri döneceğim ve kızınızı istemeyeceğim. Şiraz'a dönecek, her şeyi unutacağım" dedi.

"Ama bu imkansız. Unutamam. Sana söz vermiştim. Sen bekle. Düşünmeme izin ver."

Vezir bir tavsiyede bulundu. "Şöyle bir şey yapın. Eşiniz öldü ve bu büyük sanatçı kendini ispat etti. Eşinizin anısına bir anıt maketi yapmasını söyleyin. Dünyanın en güzel anıt mezarı eşinizin olmalı. Ona şart koşun ve eğer maketini beğenirseniz, kızınızı ona vereceğinizi söyleyin. Eğer beğenmezseniz, o iş biter."

Konuyu sanatçıyla görüştüler ve Şirazi kabul etti. "Bence hiçbir sakıncası yok" dedi.

Kral, "Şimdi ne getirirse getirsin beğenmeyeceğim" diye düşündü.

Şirazi birçok maket yaptı. Ve hepsi çok güzeldi. Ama yine de Kral, hiçbirini onaylamadı.

Başbakan, bu nadir maketler karşısında ne yapacağını bilemedi. Her maket ayrı bir güzeldi ve onlara hayır demek haksızlıktı. Dedikodu yayarak, bunun heykeltıraşın kulağına gitmesini sağladı. "Seçtiğin kız, Kral'ın kızı çok hasta." Bir hafta çok hastaydı. Ondan sonraki hafta çok çok hasta oldu ve üçüncü hafta öldü... Söylentilerde.

Kızın öldüğü dedikodusu heykeltıraşa gelince son maketini yaptı. Kız ölmüştü ve sanatçının kalbi parçalanmıştı. Bu onun son maketi olacaktı. Onu Kral'a getirdi ve Kral onayladı. Kız öldü sandığı için, evlilik söz konusu değildi.

O maket Taj Mahal oldu. Bir Sufi mistik tarafından yaratılmıştı. Sadece eline bir kere dokunarak, bir kadının heykelini nasıl yapabiliyordu? Çünkü farklı bir boyuttaydı. O anda, zihinsiz olmuştu. O anda, büyük bir meditasyon anı yaşamıştı. O anda, enerjiye dokundu ve enerjiyi hissederek, heykeli yaptı.

Kirlian fotoğraf çekme yöntemi sayesinde bunu daha mantıklı bir şekilde anlayabiliriz. Çünkü her enerjinin kendi yarattığı bir desen vardır. Yüzün tesadüfi değildir. Yüzün o şekilde, çünkü belirli bir enerji desenine sahiptir. Gözlerin, saçların, ten rengin, hepsi belirli enerji desenlerinden kaynaklanır.

Meditasyoncular çağlar boyunca bu enerjiler üzerinde çalışmaktadır. Bir enerji desenini

gördüğün zaman, bütün kişiliği görürsün, içini ve dışını bilirsin. Çünkü her şeyi yaratan, o enerji desenidir. Geçmiş biliyorsun. Şu an biliyorsun. Geleceği biliyorsun. Enerji deseni anlaşıldıktan sonra, bir anahtarın olur. Sana olanların ve olacakların özü buradadır.

İşte bunun adı hedefli sanattır. Gerçek sanatçı Taj Mahal'ı yarattı.

Mehtaplı bir gecede, Taj Mahal'de meditasyon yaptığın zaman, kalbin yeni bir sevgiyle atmaya başlar. Taj Mahal hala o sevginin enerjisini taşıyor. Mümtaz Mahal, kızını çok sevdiği için öldü. Şah Cihan, sevgisi yüzünden çok acı çekti. Ve Şirazi, bu maketi yarattı. Çünkü çok acı çekti, çok derinden yaralandı, çünkü geleceği karanlıktı. Seçmiş olduğu kadın artık yoktu. Bu büyük sevgiden ve yoğunluktan ortaya Taj Mahal çıktı. Hala o duyguyu taşıyor. O sıradan bir anıt değil; çok özel. Mısır'daki piramitler de öyle. Dünyada, hedefli sanat olarak yaratılmış birçok şey var; ne yaptıklarını bilenler tarafından yaratılmış. Büyük meditasyoncular tarafından yaratılmış. Upanişadlar öyledir. Buda'nın, sutraları öyledir. İsa'nın sözleri böyledir.

Unutma, benim için yaratıcılık meditasyon halinde, zihinsizlik halinde bulunmaktır. O zaman Tanrı sana iniyor ve içinden sevgi akmaya başlıyor. O zaman içindeki varlık dışarı taşmaya başlıyor. Bu kutsanacak bir şeydir. Aksi halde kusmuk olur.

Terapi olarak resim yapabilir, yazı yazabilirsin. Ama resimlerini yak. Şiirlerini yak. Kendi kusmuğunu insanlara sergilemek zorunda değilsin. Senin kusmuğunla ilgilenen insanlar da, zaten hasta olmalı. Onların da terapiye ihtiyacı var. Çünkü eğer bir şeyle ilgilenirsen, kim olduğunu, nerede olduğunu gösterirsin.

Ben yansız sanat taraftarıyım. Meditasyonlu sanat taraftarıyım. Ben Tanrı'nın içinizden taşması taraftarıyım. Sen sadece araç ol.

"Bir Tolstoy asla bir Buda olamaz" diyorsun. Bunu sana kim söyledi? Bir Tolstoy bir Buda olabilir. Er ya da geç bir Buda olacaktır. "Bir Buda, Savaş ve Barış'ı yazabilir miydi" diye soruyorsun. Peki Buda ne yapıyordu? Ben burada ne yapıyorum? Krishna'nın Gita'sını okudun mu? O bir Savaş ve Barış. Tolstoy, Savaş ve Barış'ı, Anna Karenina'yı ve birçok başka güzel şeyi yazabildi. Ama Tolstoy olduğu için değil; Tolstoy olmasına rağmen. Dostoyevski, Aptal'ı, Suç ve Ceza'yı ve en güzel kitaplardan biri olan, Karamazov Kardeşleri yazdı. Dostoyevski olduğu için değil; ona rağmen. İçinde Buda'da olan bir şey, çok dindar olan bir şey vardı. Dostoyevski, dindar bir adamdı. Bütün olarak değil. Ama bir parçası yoğun inanca sahipti. O yüzden Karamazov Kardeşler bu kadar güzel bir kitap. Sıradan bir insanın elinden değil, ilahi bir varlığın elinden çıkmış. Dostoyevski, Tanrı tarafından ele geçirilmiş, o bir araca dönüştürülmüş. Tabii o mükemmel bir araç değil. O yüzden kendi zihninden birçok şey var. Yine de Karamazov Kardeşler çok güzel. Eğer arada Dostoyevski olmasaydı, hafıza, ego, patoloji olmasaydı, o zaman Karamazov

Kardeşler bir başka Yeni Ahit olurdu. İsa'nın sözleriyle aynı nitelikte olurdu. Ya da bir Elmas Sutra, veya Upanişhad gibi olurdu. Onda o kalite vardı.

2. AYRILIK SONRASI DEPRESYONU

Soru:

Ben bir kitap yazarken, içim enerji ve coşkuyla doluyor. Ama bitirdikten sonra o kadar boş ve ölü oluyorum ki, neredeyse yaşamaya dayanamıyorum. Şu anda yeniden yazmaya başlamak üzereyim. Çalışırken çok büyük bir zevk almama rağmen, meditasyon sırasında, birkaç ay sonra yaşayacağımı beklediğim o boşluk korkusu içimi dolduruyor. Ne yapmalıyım?

Bu soru bir yazardan geldi. Onun romanlarını okudum. Çok ta güzeller. Bir hikayeyi güzel anlatmayı, onu işlemeyi çok iyi beceriyor. Bu deneyim, sadece onun değil, ortaya yaratıcı bir eser çıkarmış olan hemen hemen herkesin yaşadığı bir şey. Ama yine de yorumu yanlış.

Bir kadın çocuğunu karnında taşıırken doludur. Tabii çocuk doğduktan sonra kendini boş hisseder. Rahminde atan o kalbi ve tekmeleri arayacaktır. Çocuk artık doğmuştur. Birkaç gün boyunca kadın içinde boşluk hissedecektir. Ama çocuğu sevebilir. Çocuğunu severken ve onun büyümesine yardımcı olurken, o boşluğu unutabilir. Bir sanatçı için ise, bu bile mümkün değil. Resim yapıyorsun, bir şiir ya da roman yazıyorsun. Tamamlandıktan sonra içinde derin bir boşluk hissediyorsun. Şimdi o kitapla ne yapabilirsin? O yüzden bir sanatçının durumu, annenin durumundan bile daha zor. Bir kitap bittikten sonra bitmiştir. Artık yardıma, sevgiye ihtiyacı yoktur. O büyümeyecek. O, mükemmel. Yetişkin olarak doğmuş. Bir resim bitince bitmiştir. Sanatçı kendini boş hisseder. Ama insanın bu boşluğa bakması gerekir. Tükendiğini söyleme, bunun yerine yorulduğum de. Boş olduğunu söyleme. Çünkü her boşluğun bir doluluğu vardır. Yanlış taraftan bakıyorsun.

Bir odaya giriyorsun, içerde mobilyalar, duvarlarda resimler falan var. Sonra bütün bu mobilyalar ve resimler çıkartılıyor ve sen odaya giriyorsun. Şimdi ne dersin? Oraya boş mu dersin, yoksa oda mı dersin? Oda zaten boşluk demek. Boş yer demek. Mobilyalar çıkarılınca oda kendisiyle dolmuş olur. Mobilya içerdeyken oda, kendisiyle dolu değildi. Mobilyalar yüzünden bazı noktaları eksikti. Şimdi oda olması gerektiği gibi. Boşluğu bütünlük içinde.

Olaya iki uçtan bakabilirsin. Eğer çok fazla mobilya yönelimliysen, koltuklara, masalara,

kanepelere bakar ve odanın boşluğunu göremezsin. O zaman sana boş gelir. Ama eğer biliyorsan ve doğrudan boşluğu görüyorsan, inanılmaz bir özgürlük hissedeceksin. En başta bu yoktu, çünkü o odanın bazı boşlukları mobilyalarla doldurulmuştu, içinde hareket edemiyordun. Eğer mobilya doldurmaya devam edersen, bir noktadan sonra hareket edemezsin. Çünkü ortada oda kalmamış olur.

Bir keresinde çok zengin bir adamın evinde kaldım. Çok zengindi ama hiç zevki yoktu. Evi o kadar doluydu ki, ev bile sayılmazdı. Hareket edemiyorsun; her taraftaki antikalar yüzünden hareket etmeye korkuyorsun. Adamın kendisi bile korkuyordu. Hizmetçiler sürekli endişe içindeydi. Bana evindeki en iyi, en güzel odasını verdi. Ona şöyle dedim: "Burası bir oda değil, bir müze. Lütfen bana içinde hareket edebileceğim bir yer ver. Burası bir oda değil. Ortada oda kalmamış."

Oda, boşluğun sana verdiği özgürlüktür. Çalışırken, yaratırken, zihnin birçok şeyle dolu. Zihin meşgul. Roman yazarken zihin meşguldür. Şiir yazarken zihin meşguldür, içinde çok fazla mobilya vardır. Zihin mobilyaları. Düşünceler, duygular, karakterler. Sonra kitap biter. Birden mobilyalar gitmiştir. Boşluğu hissedersin. Ama bu yüzden üzülmeye gerek yok. Eğer doğru bakarsan —Buda'nın "Samyak Drasthi" dediği şey, bu doğru bakıştı— eğer doğru bakarsan, kendini bir tutkudan, bir meşguliyetten arınmış hissedersin. Kendini tekrar temiz hissedersin. Romanın karakterleri artık orada hareket etmiyor. Konuklar gitti ve ev sahibi artık rahatladı. Tadını çıkar. Yanlış yorumlaman, içinde bir üzüntü ve korku yaratıyor. Keyfini çıkar. Hiç dikkat ettin mi, bir konuk geldiği zaman mutlu olursun ama gittiği zaman daha da mutlu olursun. Seni yalnız bırakır. Artık hareket edecek alanın vardır.

Roman yazmak delirticidir. Çünkü birçok karakter konuk olur. Karakterin kendi tarzı vardır, her zaman yazarın sözünü dinlemez. Bazen kendi yoluna sapar ve yazarı belirli bir yöne doğru iter. Yazar bir romana başlar ama asla bitirmez. O karakterler romanı kendileri bitirir.

Bu tıpkı çocuk doğurmak gibidir. Bir çocuk doğurabilirsin, ama sonra çocuk kendi başına hareket etmeye başlar. Anne çocuğun büyüyünce doktor olacağını düşünmektedir. Ama çocuk serseri olur. Ne yapabilirsin? Sen çabalıyorsun ama o serseri oluyor. Aynı şey roman yazdığın zaman da olur. Bir karakterle başlarsın. Onu bir aziz yapacaksındır ama o günahkar olur. Sana söylüyorum, bu tıpkı çocukta yaşanan olay gibidir. Anne nasıl endişelenirse, yazar da endişelenir. Yazar onun aziz olmasını ister; ama o günahkar oluyor. Yapacak hiçbir şey yok. Kendini çaresiz hissediyor. O karakterler tarafından kullanılmış gibi hissediyor. O karakterler onun fantazileri. Ama onlarla işbirliği yaptığın zaman neredeyse gerçek olurlar ve eğer onlardan kurtulamazsan asla huzur bulamazsın.

Eğer zihninde bir kitap varsa, onu yazıp kurtulman gerekir. O bir yükür, üzerinde ağırlık yapar.

O yüzden yaratıcı insanlar, neredeyse her zaman delirir.

Vasatlar asla delirmez. Onların delirecek bir şeyleri yoktur. Hayatlarında kendilerini deli edecek bir şeyleri yoktur. Bir Van Gogh delirir, bir Nijinsky delirir, bir Nietzsche delirir. Ne oluyor da deliriyorlar? Çünkü çok meşguller. Zihinlerine birçok şey oluyor. Kendine ait boş alanları yok. Bir sürü insan gelip gidiyor. Sanki caddenin ortasında, yoğun trafik içinde yaşıyor gibiler. Her sanatçının bu bedeli ödemesi gerekir.

Unutma, bir kitap bittiği zaman ve çocuk doğduğunda mutlu ol. O boşluğun keyfini çıkar. Çünkü er ya da geç yeni bir kitap yükselecektir. Tıpkı ağaçlarda yaprakların yeşermesi, çiçeklerin açması gibi. Aynen öyle. Şiirler, bir şairin içinde açar. Romanlar, bir yazarın içinde açar. Resimler, bir ressamdan doğar. Şarkılar, bestecilerden doğar. Yapılacak bir şey yok. Çok doğal bir şey.

O yüzden sonbaharda yapraklar düşüp, ağacın sadece gövdesi göğe doğru yükseliyorsa keyfini çıkar. Buna boşluk deme. Yeni tür bir doluluk de. Kendinle dolusun. Araya girecek kimse yok. Kendi içinde dinleniyorsun. Bu dinlenme dönemi her sanatçı için gereklidir. Bu doğal bir süreçtir. Her anne bedeninin dinlenmeye ihtiyacı vardır. Bir çocuk doğar ve bir başkası rahme düşer. Eskiden öyleydi. Doğu'da ve Hindistan'da hala devam ediyor. Bir kadın 30 yaşına geldiği zaman, neredeyse yaşılanıyor. Arada güç toplamak, kendi varlığını kutlamak ve yalnız olmak için hiçbir boşluk olmadan sürekli çocuk doğuruyor. O, tükenmiştir, yorulmuştur. Gençliği, tazeliği, güzelliği gitmiştir. Bir çocuk doğurduktan sonra bir dinlenme sürecine ihtiyaç vardır. Dinlenmeye ihtiyacın var. Eğer çocuk bir aslan olacaksa, daha uzun süre dinlenmek gerekir. Bir aslan, sadece bir yavru doğurur. Çünkü bütün varlığı onunla yüklüdür. Sonra dinlenme dönemi vardır. Uzun bir dinlenme dönemi. Çocuğa vermiş olduğun enerjiyi tekrar alma dönemi. Senden tekrar bir şey doğabilmesi için kendini toparlama dönemi.

Bir roman yazdığın zaman, eğer gerçekten büyük bir sanat eseri ise kendini boş hissedersin. Eğer sırf yayımcı ile olan anlaşmanın yüzünden, para kazanmak için sayfaları doldurduysan, o zaman pek derin olmaz. Ertesinde kendini boş hissetmezsin. Aynı kalırsın. Yaratımın ne kadar derinse, arkasından gelen boşluk da o kadar büyük olacaktır. Fırtına ne kadar şiddetliyse, arkasından gelen sessizlik o kadar derin olur, keyfini çıkar. Fırtına güzeldir, keyfini çıkar; ancak arkasından gelen sessizlik de güzeldir. Gündüz güzeldir; aktivitelerle doludur. Gece de çok güzeldir; eylemsizlik, pasiflik ve boşlukla doludur. İnsan uyur. Sabah, çalışmak ve eyleme geçmek için enerji dolu olarak uyanır.

Geceden korkma. Birçok insan korkar. Bir sannyas vardı. Ona Nişa adını verdim. Nişa,

gece demektir. Tekrar tekrar bana gelip, "Lütfen adımlı değiştir" dedi. Neden diye sordum? "Gecedem korkuyorum. Bu kadar çok isim arasından bana neden bu ismi verdin? Onu değiştir" dedi. Ama onu değiştirmeyeceğim. Ona ismi bilerek verdim. Korkusu yüzünden. Karanlık korkusu, pasiflik korkusu, gevşeme korkusu, teslim olma korkusu yüzünden. Bütün bunlar, gece sözcüğünde yer alır: Nişa.

İnsan geceyi de kabullenmeli. Ancak o zaman bir bütün olabilirsin.

Onu yük olarak görme. O boşluk güzeldir. Yaratıcılık günlerinden bile daha güzel. Çünkü o yaratıcılık, o boşlukta doğar. O çiçekler boşluktan ortaya çıkar. O boşluğun keyfini çıkar. Kendini dingin ve kutsanmış hisset. Kabullen. Onu şükranla karşıla ve bir süre sonra içinin tekrar dolduğunu ve daha güzel bir kitabın doğacağını gör. Endişe etme; Bunun için bir gerek yok. O sadece güzel bir olgunun yanlış yorumlanmasıdır.

Ama insan kelimelerde yaşıyor. Bir şeye yanlış bir isim verdikten sonra ondan korkmaya başlıyorsun. Her zaman net ol. Söylediklerini hatırla. Çünkü söylediklerin sadece söz değil. Varlığıyla derin bir ilişki içinde. Ona boşluk dediğin zaman, korkmaya başlıyorsun. Kelimenin kendisinden.

Hindistan'da boşluk için daha iyi kelimeler var. Biz ona, Şunya diyoruz. Kelime çok pozitif bir anlam yüklü. Hiçbir negatifliği yok. Çok güzeldir. Tek anlamı, alandır. Sınırsız alan. "Şunya!" Ve biz nihai hedefe Şunya deriz. Buda, Şunya oldun dediği zaman, tamamen bir hiç oluyorsun anlamına geliyor. İşte o zaman ulaşıyorsun.

Bir şair, bir sanatçı, bir ressam, mistik olma yolundadır. Bütün sanatsal aktivite, aslında dine giden bir yoldur. Aktif olduğun zaman, şiir yazarken, zihindesin. Şiir doğduktan sonra yorulmuşsundur ve zihin dinlenir. Bu anları kendi varlığına düşmek için kullan. Ona boşluk deme. Bütünlük de, varlık de, gerçek de, Tanrı de. O zaman onun kutsallığını hissedebilirsin.

3. YARATICILIK VE MELEZLEşME

Soru:

Sanatsal ifade arzusu hissediyorum. Disiplinli bir Klasik Batı Müziği eğitimi aldım. Bu eğitimin, anlık yaratıcılığı zincirlediğini hissediyorum ve son zamanlarda düzenli olarak çalışmakta zorlanıyorum. Artık hangi niteliklerin gerçek sanat olduğundan ve sanatçının özgün sanatı hangi süreçte üretip, icra ettiğinden emin olamıyorum. İçimdeki sanatçıyı nasıl hissedebilirim?

Sanatın ikilemi, önce bir öğretiyi öğrenmek ve sonra onu tamamen unutmak zorunda olmandır. Ama eğer ABC'sini bilmiyorsan, o konuda çok derine inemezsin. Ancak sadece tekniğini biliyorsan ve hayatın boyunca o tekniği çalışırsan, teknik olarak çok yetenekli bir hale gelebilirsin ama teknisyen olarak kalırsın; asla bir sanatçı olamazsın.

Zen'de şöyle derler: "Eğer ressam olmak istiyorsan, on iki yıl boyunca resim yapmayı öğrenmeli ve sonra on iki yıl boyunca resmi tamamen unutmalıdır. Tamamen unutmalıdır. Onun seninle hiçbir ilgisi olmasın. On iki yıl meditasyon yap, odun kes, kuyudan su çek. Resim dışında her şeyi yap."

Sonra bir gün, resim yapacaksın. Yirmi dört yıllık eğitimden sonra. On iki yıl tekniği öğrenme eğitimi. Ve on iki yıl tekniği unutma eğitimi. Ondan sonra resim yapabilirsin. Artık teknik senin bir parçan olmuştur. Artık teknik bilgi değildir, kanının, kemiğinin ve iliğinin parçası olmuştur. Artık kendiliğinden yaratabilirsin. Teknik sana engel olmaz. Seni zincirlemez.

Benim deneyimim de aynen bu.

Çalışmaya devam etme. Klasik müziği tamamen unut. Başka şeyler yap: Bahçıvanlık, heykel, resim yap, ama klasik müziği unut. Sanki yokmuş gibi davran. Birkaç yıl boyunca varlığının derinliklerinde kalsın ve böylece sindirilsin. O zaman teknik olmaktan çıkar. Sonra bir gün, içinde ani bir heves hissedecek ve tekrar çalmaya başlayacaksın. Tekrar çalmaya başladığın zaman, teknik üzerinde fazla durma. Aksi halde asla anını yaşayamazsın.

Biraz yenilikçi ol. Yaratıcılık budur. Yeni yollar, yeni yöntemler dene. Daha önce kimsenin yapmadığı yeni şeyler dene. En büyük yaratıcılık, başka bir konuda eğitim görmüş insanlardan ortaya çıkar.

Örneğin, eğer bir matematikçi müzik yapmaya başlarsa, müzik dünyasına yeni bir şeyler katar. Eğer bir müzisyen matematikçi olursa, o da matematik dünyasına yeni bir şeyler katar. Bütün büyük yaratıcılıklar, bir öğretiden başkasına geçmiş insanlar tarafından yapılmıştır. Bu, melezleşme gibi. Melez olarak doğmuş çocuklar, çok daha sağlıklı ve güzeldir.

O yüzden yüzyıllardır her ülkede kardeşler arasında evlilik yasaklanmıştır. Bunun bir nedeni var. Bir evlilik eğer iki insan uzaktan akrabaysa ya da hiç akraba değilse çok daha iyidir. Bir ırktan insanın, başka bir ırktan olan insanla evlenmesi iyidir. Eğer bir gün, bir başka gezegende, insanlar keşfedersek, en iyi yol, dünyayla diğer gezegen arasında melezleşmeye gitmektir. O zaman yeni tür insanlar varolmaya başlar.

Kardeşler arası ilişki yasağı ve tabusu çok önemlidir. Bilimsel olarak önemlidir. Ancak en uç noktasına, mantıki uç noktasına götürülmemiştir. Mantıki uç noktası; hiçbir Hintli bir

başka Hintli ile evlenmemeli, hiçbir Alman, başka Alman ile evlenmemeli. En iyisi bir Alman, bir Hintli ile, bir Hintli, Japon'la. Bir Japon, Afrikalı ile, bir Afrikalı, Amerikalı ile evlenmelidir. Yahudi, Hristiyan ile evlenir. Hristiyan, Hindu ile evlenir. Hindu, Müslüman ile evlenir. En güzeli böyle olur. Bu, bütün gezegenin bilincini yükseltir. Daha farkında, daha canlı. Her yönden daha zengin çocuklar doğar.

Ama biz o kadar aptalız ki, her şeyi yapabiliyor, her şeyi kabullenebiliyoruz. O zaman ben niye konuşuyorum?

Yakışıklı bir genç adam olan Chauncey, annesiyle içten bir şekilde konuşuyordu.

"Anne, vakit geldi. Gerçekten geldi. Myron ile olan ilişkiyi, karşılıklı konuşmamız gerekiyor. Dürüst olmak gerekirse, ilişkimiz bir şekilde filizlendi. Bunu sana nasıl anlatacağımı bilmiyorum. Çok güzel, çok iyi ve hatta kutsal bir şeye dönüştü. Anneciğim, işin aslı, ben Myron'ı seviyorum. Myron da beni seviyor. En kısa sürede evlenmek istiyoruz. Ve bize onay vermeni umut ediyoruz."

"Ama Chauncey, ne dediğinin farkında mısın" diye karşılık vermiş annesi. "Böyle bir evliliğe onay verebileceğimi gerçekten bekliyor musun? İnsanlar ne der? Dostlarımız ve komşularımız ne düşünür?"

"Anne, bunu söylüyor olamazsın. Kabul etmediğini hissediyorum. Hem de bu kadar iyi bir dostluk ilişkimiz olmasına rağmen. Herkesten beklerdim ama senin böyle bir tepki vermeni beklemezdim."

"Ama oğlum, böyle bir töreye karşı gelemezsin."

"Pekâlâ, anne. İki medeni insan gibi bunu oturup açık açık konuşalım. Myron ile iki erkek olarak evlenmemize, senin ya da bir başkasının ne tür bir itirazı olabilir?"

"Neden karşı çıktığımı çok iyi biliyorsun. O Yahudi."

İnsanlar birbirine çok karşı. Bu tip bölücülüklerle öyle şartlandırılmışlar ki, hepimizin insan olduğunu, aynı dünyaya, aynı gezegene ait olduğumuzu tamamen unutmuşlar.

Kadın ile erkek arasındaki mesafe ne kadar büyük olursa, evliliklerinin meyvesi o kadar iyi olur. Aynı şey müzikte, resimde, matematikte, fizikte, kimyada da geçerlidir. Bir çeşit melezleşme. Bir insan, bir öğretiden diğerine geçtiği zaman, kendi öğretisinin lezzetini uygulanmasa bile içinde getirir. Fiziğe geçtiğin zaman, müzikte ne yapabilirsin? Onu tamamen unutmuş durumdasın. Ama o içinde kalıyor. Senin bir parçan oldu. Yaptığın her şeyi etkileyecek. Fizik çok uzaktır. Ama eğer müzik eğitimi de almışsan, er ya da geç, bir şekilde, içinde müziğin rengi ve tadı bulunan teoriler, varsayımlar bulursun. Dünyanın uyum içinde olduğunu hissetmeye başlarsın. Bir kaos değil, düzen içinde olduğunu. Fiziğin derinliklerini araştırdığın zaman, varoluşun bir orkestra olduğunu hissetmeye başlayabilirsin. Müzik konusunda hiçbir bilgisi olmayan bir insan için bu mümkün değildir.

Eğer bir dansçı müziğe geçerse, ona yeni bir şey katar. Müziğe yeni bir katkıda bulunur. Benim tavsiyem, insanların bir öğretiden diğerine geçmesi. Bir disipline aşına olduğun zaman, onun tekniği seni tutsak ettiği zaman, ondan sıyrılıp başka bir disipline geç. Bu çok iyi bir fikir. Bir öğretiden diğerine geçmek, harika bir fikir. O zaman daha yaratıcı olduğunu göreceksin.

Bir şeyi sakın unutma. Eğer gerçekten yaratıcıysan, ünlü olmayabilirsin. Gerçek bir yaratıcı insanın ünlü olması zaman alır. Çünkü onun değer yaratması gerekir. Yeni değerler, yeni kriterler, ancak o zaman yargılanabilir. En az elli yıl beklemesi gerekir. Yani, öldükten sonra. Ancak o zaman insanlar onu takdir etmeye başlar. Eğer şöhret istiyorsan, o zaman yaratıcılığı unut. O zaman, sürekli antrenman yap. Yetenekli olduğun konuda sürekli devam et ve tekniğini mükemmelleştir. O zaman ünlü olursun. Çünkü insanlar onu anlar. Zaten kabullenilmiştir.

Ne zaman dünyaya yeni bir şey getirirsen, buna karşı çıkılacağı kesindir. Dünya asla, bu dünyaya yeni bir şey getirmiş insanı affetmez. Yaratıcı insanın dünya tarafından cezalandırılacağı kesindir. Dünya, yaratıcı olmayan yetenekli insanları takdir eder. Tekniği mükemmel olan insanları. Çünkü teknik mükemmellik, sadece geçmişin mükemmelliği anlamına gelir ve herkes geçmişini anlar. Herkes onu anlamak üzere eğitilmiştir.

Dünyaya yeni bir şey getirmek demek, kimsenin onu takdir etmemesi demektir. O kadar yeni ki, onu değerlendirecek herhangi bir kriter yoktur. İnsanların onu anlamasına yardımcı olacak araçlar henüz varolmamıştır. Bu en az elli yıl daha fazla sürer. Sanatçı ölmüş olur. Ancak o zaman insanlar takdir etmeye başlar.

Vincent Van Gogh, yaşadığı dönemde hiç takdir edilmedi. Tek bir resmi bile satılmadı. Şimdi her bir resmi milyonlarca dolara satılıyor. O zamanlar insanlar, aynı resimleri Van Gogh hediye etse bile almaya hazır değildi. Onları arkadaşlarına vermişti. Odalarına asmayı kabul edecek herhangi bir kişiye vermişti. Ama insanlar onları odalarına asmaya hazır değildi. Çünkü başka insanların tepkilerinden korkuyorlardı. "Yoksa sen delirdin mi? Bu ne biçim bir resim!"

Vincent Van Gogh'un kendine özgü bir dünyası vardı. O yeni bir vizyon getirdi. Süreç onlarca yıl sürdü. Yavaş yavaş insanlar o resimlerde bir şeyler olduğunu hissetmeye başladı. İnsanlık yavaş ve ataletlidir. Zamanın gerisinden gelir. Yaratıcı insan ise zamanın önündedir. Aradaki boşluk, buradan gelir. O yüzden eğer gerçekten yaratıcı olmak istiyorsan, ünlü olamayacağını, çok tanınmayacağını kabullenmelisin. Eğer gerçekten yaratıcı olmak istiyorsan, o zaman, "sanat, sanat içindir" olgusunu öğrenmek zorundasın, başka bir amaç yoktur. Yaptığın her şeyden keyif al. Eğer ondan keyif alan birkaç arkadaş bulabilirsen ne güzel. Ama eğer keyif alacak başka kimse yoksa, o zaman tek başına

keyfini çıkar. Eğer sen keyif alıyorsan, bu yeterli. Eğer tatmin olduğunu hissediyorsan, bu yeterli.

Bana, "Artık gerçek sanatın niteliklerinden emin değilim" diyorsun.

Eğer sessiz, dingin ve keyifli olmana yardımcı oluyorsa, o gerçek sanattır. Eğer sana bir kutlama veriyorsa, içini kıpırdatıyorsa... Başkasının sana katılıp katılmaması hiç önemli değil. Eğer seninle Tanrı arasında bir köprüye dönüşüyorsa, o gerçek sanattır. Eğer bir meditasyona dönüşüyorsa, gerçek sanattır. Eğer içine gömülüyorsan, egon kayboluncaya kadar içine emiliyorsan, o gerçek sanattır.

O yüzden, neyin gerçek sanat olduğuna kafanı takma. Eğer coşkuyla yapıyorsan, yaparken kendini kaybediyorsan, yaparken içindeki keyif ve huzur taşmaya başlıyorsa, o zaman gerçek sanattır. Eleştirmenlerin söyledikleri seni rahatsız etmesin. Eleştirmenler sanat hakkında hiçbir şey bilmez. Hatta sanatçı olamayanlar eleştirmen olur. Eğer koşu yarışına katılamıyorsan, eğer bir olimpiyat koşucusu olamıyorsan, en azından kaldırımda durur ve koşanlara taş atarsın. Bunu kolaylıkla yapabilirsin.

Eleştirmenlerin sürekli yaptığı bu. Onlar katılımcı olamaz. Hiçbir şey yaratamaz.

Resmi çok seven bir Sufi mistik varmış. Dönemin tüm eleştirmenleri ona karşıymış. Herkes ona gelip, "Burası yanlış. Bu olmamış" dermiş.

Bu insanlardan o kadar bıkmış ki, bir gün bütün resimlerini evinin önüne asmış. Bütün eleştirmenleri davet etmiş ve onlardan boya, fırçaları ile gelip, resimlerini düzeltmelerini istemiş. Yeterince eleştirmişlerdir. Şimdi düzeltme zamanıdır.

Tek bir eleştirmen bile gelmemiş. Eleştirmek kolaydır, düzeltmekse zor. O günden itibaren eleştirmenler onun resimlerini eleştirmeyi bırakmış. Doğru olanı yapmış.

Yaratmayı bilmeyen insanlar eleştirmen olur. O yüzden onları düşünme. Önemli olan şey, senin iç duyguların, iç ışığın, iç sıcaklığın. Eğer müzik yapmak sana bir sıcaklık duygusu veriyorsa, içinde coşku yükseliyorsa, egon kaybolur. O zaman seninle Tanrı arasında bir köprüye dönüşür. Sanat, en güzel ibadet, mümkün olan en yoğun meditasyon olabilir. Eğer herhangi bir sanatın içinde bulunabiliyorsan, müzik, resim, heykel, dans. Eğer sanat senin varlığını kavırıyorsa, bu en güzel ibadettir, en güzel meditasyondur. O zaman başka bir meditasyona ihtiyacın yok. O senin meditasyonundur. O seni yavaş yavaş, adım adım, Tanrı'ya götürecektir. Bu konudaki kriterim, bu eğer seni Tanrı'ya yönlendiriyorsa, gerçek sanattır. Özgün sanattır.

4. PARANIN SANATI

Soru:

Paradan söz edebilir misin? Parayla ilgili olan duygular nedir? İnsanların hayatlarını kurban etmesine neden olabilen bu güç nereden gelir?

Bu çok önemli bir soru.

Bütün dinler servete karşı olmuştur. Çünkü zenginlik sana hayatta satın alınabilecek her şeyi verir. Ve neredeyse her şey satın alınabilir. Sadece sevgi, coşku, aydınlanma ve özgürlük gibi ruhani değerler istisnadır. Bunlar istisnalardan birkaçı. Ama istisnalar her zaman kuralı ispatlar. Başka her şeyi parayla satın alabilirsin. Bütün dinler yaşamaya karşı olduğu için, paraya karşı olmaları çok doğal. Bu doğal bir paralelliktir. Hayatın paraya ihtiyacı vardır. Çünkü hayatın rahat etmeye, güzel yemeklere, güzel kıyafetlere, güzel evlere ihtiyacı vardır. Hayatın güzel kitaplara, müziklere, sanata, şiire ihtiyacı vardır. Hayat çok engindir.

Klasik müziği anlayamayan bir insan fakirdir, sağırdır. Duyabilir, gözleri, kulakları, burnu, bütün duyuları, tıbbi olara sağlıklı olabilir. Peki ama metafiziksel olarak... Mirdad Kitabı gibi büyük bir edebi eserin güzelliğini görebilir misin? Eğer göremiyorsan körsün.

Mirdad Kitabı'nın adını bile duymamış olan insanlarla karşılaştım. Eğer büyük kitaplar listesi yapacak olsaydım ilk sırada o olurdu. Ama onun güzelliğini görmek için çok iyi öğreti almış olman gerekiyor.

Klasik müziği anlamamanın tek yolu öğrenmektir ki bu uzun bir öğrenme süreci. Ancak anlamak için, açlıktan uzak olmalı, yoksulluktan uzak olmalı, her türlü önyargıdan uzak olmalısın. Örneğin, Müslümanlar müziği yasakladı. İnsanoğlunu muazzam bir deneyimden mahrum bıraktılar. Bu, Yeni Delhi'de yaşandı. En güçlü Müslüman imparatorlarından biri olan Aurangzeb, tahttaydı. O sadece güçlü değil, aynı zamanda zorbaydı.

O zamana kadar Müslüman imparatorlar, sadece müziğin İslam'a karşı olduğunu söylüyorlardı ama hepsi bu. Delhi müzisyenlerle doluydu. Ancak Aurangzeb bir beyefendi değildi. Eğer Delhi'de müzik sesi duyulursa, müzisyenin o anda kafasının kesileceğini ilan etti. Delhi ki, binlerce yıllık başkent olarak müziğin doğal merkeziydi. Binlerce dahi bu şehirde yaşıyordu.

Bu ferman verildikten sonra, bütün müzisyenler bir araya toplandı ve şöyle dedi: "Bir şeyler yapmalıyız. Bu kadarı çok fazla. Eskiden müziğe karşı olduklarını söylerlerdi, hepsi bu. Ama bu adam tehlikeli. Öldürmeye başlayacak."

Protesto olarak, binlerce müzisyen Aurangzeb'in sarayına yürüdü. Aurangzeb balkona çıktı ve "kim öldü" diye sordu. Çünkü müzisyenler, cenaze törenlerinde naşın taşındığı gibi bir şey taşıyordu. İçinde beden yoktu, sadece yastık vardı. Ama sanki bir cenaze gibi görünüyordu. Aurangzeb, "kim öldü" diye sordu. Hepsi yanıtladı: "Müzik öldü ve katili de sensin!"

Aurangzeb yanıtladı: "Ölmesine sevindim. Şimdi lütfen gidin, mümkün olduğunca derin bir mezar kazıp onu gömün ki, bir daha dışarı çıkmasın." Binlerce müzisyenin ve gözyaşlarının Aurangzeb üzerinde bir etkisi yoktu. O, kutsal bir şey yapıyordu.

Müzik, Müslümanlar tarafından yasaklanmıştır. Neden? Çünkü müzik Doğu'da, genel olarak güzel kadınlar tarafından yapılırdı. Fahişe kelimesinin anlamı, Doğu'da ve Batı'da farklıdır. Batı'da, fahişe bedenini satar. Doğu'da, geçmişte fahişe bedenini satmazdı; dehasını, dansını, müziğini, sanatını satardı.

Her Hint kralının, yerine geçecek oğlunu birkaç yıl fahişelerle yaşamaya gönderdiğini öğrendiğinde çok şaşırırsın. Onlar görgü kurallarını, nezaketi, müziği, dansın inceliklerini öğrenmeleri için yollanırdı. Bir kral, her konuda zengin olmalıydı. Güzelliği anlamalı, mantığı anlamalı, görgüyü anlamalı: Eski Hint geleneği böyleydi.

Müslümanlar bunu bozdu. Müzik dinlerine karşıydı. Neden? Çünkü müziği öğrenmek için bir fahişenin evine girmek zorundaydın. Müslümanlar keyfe karşıdır. Oysa fahişelerin evleri, kahkahalar, şarkılar, müzik ve dansla doluydu. O yüzden yasaklandı. Hiçbir Müslüman müzik çalınan bir yere giremezdi. Müzik dinlemek bir günahı.

Aynı şey diğer dinler tarafından da yapılmıştır. Nedenleri farklı olsa da, hepsi insanoğlunun zenginliklerini budamıştır. En temel öğretisi ise, paradan vazgeçilmesidir.

Mantığı görebilirsin. Eğer paran yoksa, başka bir şeyin olamaz. Onlar, dalları budamak yerine, kökünü kesiyorlardı. Parasız bir adam açtır, dilencidir, elbisesi yoktur. Böyle bir insanın Dostoyevsky'e, Nijinsky'e, Bertrand Russell'a, Albert Einstein'a vakit bulmasını bekleyemezsin. Bu imkansız.

Bütün dinler insanı mümkün olduğunca fakir yapmaya çalışmıştır. Parayı o kadar çok lanetlemiş ve yoksulluğu o kadar övmüşlerdir ki, bana sorarsan, onlar dünyanın gelmiş geçmiş en büyük suçlularıdır.

İsa'nın şu dediğine bak: "Bir deve iğnenin deliğinden geçebilir; ama zengin bir adam cennetin kapısından geçemez." Sence bu adamın akli yerinde mi? Bir devenin iğnenin deliğinden geçebileceğini kabullenmeye hazır. Bu imkansız bir şey. Ancak bunu bile mümkün olarak kabul ediyor. Ama zengin bir adamın cennete girmesi mi? Bu çok daha imkansız. Böyle bir şey mümkün değil. Servet lanetleniyor, zenginlik lanetleniyor, para lanetleniyor. Dünya iki kampa bölünüyor. İnsanların yüzde doksan sekizi sefalet içinde

yaşıyor. Ama büyük bir tesellileri var: Zengin insanların giremeyeceği yere onlar kabul edilecek ve melekler lir çalarken, onları "Haleluya"; Hoşgeldiniz diye karşılayacak. Zengin olan yüzde iki ise, zengin olmanın suçluluğu altında büyük bir vicdan azabıyla yaşayacak. Bu suçluluk duygusu yüzünden, zenginliklerinin keyfini çıkartamıyorlar. Çünkü özünde korkuyorlar. Belki cennete kabul edilmezler. O yüzden ikilem içindeler. Zenginlik onlarda suçluluk duygusu yaratıyor. Pişman olmadıkları için suçları hafiflemeyecek, cennete kabul edilmeyecekler. Çünkü dünyada çok şeye sahipler ve cehenneme atılacaklar.

O yüzden zengin insan sürekli korkuyla yaşar. Eğer keyiflenirse, bazı şeylerin keyfini çıkarmaya başlarsa, suçluluk duygusu onu zehirler. Güzel bir kadınla sevişiyor olabilir. Ama sadece bedeni sevişiyor. O ise, develerin girdiği, ama kendisinin girmesinin mümkün olmadığı cenneti düşünüyor. Şimdi bu adam nasıl sevişsin? En iyi yemekleri yiyor olabilir, ama keyfini çıkartamaz. Hayatının kısa olduğunu biliyor ve ondan sonra sadece karanlık bir cehennem ateşi var. Bir paranoya içinde yaşıyor.

Yoksul insan zaten cehennemde yaşıyor. Ama onun bir tesellisi var. Yoksul ülkelerdeki insanların, zengin ülkelere göre daha mutlu olduğunu duyunca şaşırırsın. Hindistan'da en yoksul insanların bile mutsuz olduğunu görmedim. Amerikalılar dünyanın dört bir yanında ruhani rehberlik arayışı içinde. Bu doğaldır, çünkü develer tarafından geride bırakılmak istemiyorlar. Cennet kapılarından geçmek istiyorlar. Bir yol; bir çeşit yoga, bir egzersizle teselli bulmak istiyorlar.

Bütün dünya kendine düşman edilmiş.

Belki de paraya, zenginliğe saygı duyan ilk kişi benim. Çünkü, para seni çok yönlü zengin yapabilir.

Fakir bir adam Mozart'ı anlayamaz. Aç bir adam Michelangelo'yu anlayamaz. Bir dilenci, Vincent Van Gogh'un resimlerine dönüp bakmaz. Açlık çeken insanlarda kendilerini zeki yapacak yeterli enerji yoktur. Zeka, ancak içinde yoğun enerji akışı varsa ortaya çıkar. Sadece ekmek ve yağla tükenirler. Onların zekası yok. Karamazov Kardeşler'i anlayamazlar. Onlar ancak bir kilisedeki, aptal bir rahibi dinleyebilir.

Ne rahip vaazından bir şey anlar, ne de izleyiciler. Pek çoğu altı gün çalıştıktan sonra yorgun olduğu için uyur. Rahip de herkesin uyuması sayesinde daha rahattır. Artık yeni bir konuşma hazırlamak zorunda değildir. Eski vaazını tekrar edip durur. Herkes uyuduğu için, kimse rahibin kendilerini kandırdığını anlamaz.

Zenginlik, güzel müzik, büyük edebiyat ve sanat şaheserleri kadar önemlidir.

Bazı insanlar doğuştan müzisyendir. Mozart, sekiz yaşında, çok güzel müzikler besteliyordu. O sekiz yaşında iken, diğer müzik ustaları onun yanına bile yaklaşamıyordu. O adam doğuştan yaratıcıydı. Vincent Van Gogh, kömür madeninde çalışan fakir bir

babanın oğluydu. Hiç eğitim görmedi. Sanat okulunun önünden bile geçmedi. Ama dünyanın en büyük ressamlarından biri oldu.

Birkaç gün önce resimlerinden birini gördüm. O resim yüzünden bırakın başka ressamları, herkes ona gülmüştü. Çünkü yıldızları kimsenin görmediği bir şekilde yapmıştı. Nebula gibi her yıldızı sürekli dönen bir tekerlek gibi çizmişti. Kim böyle bir yıldız görmüştü ki?

Diğer ressamlar bile "Sen deliriyorsun; bunlar yıldız değil" diyordu. Ayrıca yıldızların altında çizdiği ağaçlar, yıldızların üstüne kadar çıkıyordu. Yıldızlar arkada kalmış, ağaçlar çok yükseğe çıkmıştı. Şimdi kim böyle ağaç gördü? Bu sadece delilikti.

Ama birkaç gün önce, bu tür bir resim gördüm. Fizikçiler, Van Gogh'un haklı olduğunu keşfetti. Yıldızlar göründükleri gibi değil. Tıpkı Van Gogh'un resmettiği gibiydi. Zavallı Van Gogh! Adamda müthiş bir göz olmalı. Çünkü fizikçilerin, büyük laboratuvarları ve teknolojileriyle yüzyılda görebildiğini o kendiliğinden görmüştü. Vincent Van Gogh, sadece çıplak gözleriyle, yıldızların asıl şeklini kavramıştı. Onlar sürekli kendi ekseninde dönen dervişler. Senin gördüğün gibi durağan değiller.

Sonra ağaçları sordular: "Yıldızları aşan bu ağaçları nereden buldun". Van Gogh yanıtladı: "Bu ağaçların yanına oturdum ve amaçlarını dinledim. Ağaçlar bana, kendilerinin aslında dünyanın yıldızlara ulaşma arzusu olduklarını söylediler."

Belki birkaç yüzyıl sonra bilim adamları, ağaçların dünyanın arzusu olduğunu keşfeder. Kesin olan bir şey var. Ağaçlar yerçekimine karşı hareket ediyor. Dünya onların yerçekimine karşı hareket etmesine izin veriyor. Onları destekliyor, yardım ediyor. Belki de dünya yıldızlarla iletişim kurmak istiyor. Dünya canlıdır ve hayat her zaman daha yükseğe erişmek ister. Hayal gücünün sınırı yoktur. Yoksul insanlar bunu nasıl anlayacak? O zekaya sahip değiller.

Tıpkı doğuştan şair, doğuştan ressamlar varolduğu gibi, doğuştan servet yaratıcıları olduğunu da hatırlatmak isterim. Onlar hiç takdir edilmemiştir. Herkes bir Henry Ford değil ve olamaz.

Henry Ford, fakir bir aileye sahipti ve dünyanın en zengin adamı oldu. Para ve servet yaratmaya yönelik bir yeteneği, bir dehası olmuş olmalı ki, bu bir resim, müzik ya da şiir yaratmaktan çok daha zor bir şey. Servet yaratmak kolay bir iş değil. Henry Ford, tıpkı büyük bir müzisyen, yazar, şair gibi takdir edilmeli. Hatta daha fazla takdir edilmeli. Çünkü onun parasıyla, dünyanın bütün şiirleri, bütün müzikleri, bütün heykelleri satın alınabilir.

Ben paraya saygı duyuyorum. Para insanoğlunun en büyük keşiflerinden biri. O sadece bir araç. Sadece aptallar onu lanetliyor. Belki başkalarında para varken, kendilerinde olmadığı için kıskanıyorlar. Kıskançlık yüzünden lanetliyorlar.

Para, değiş tokuş yapmanın bilimsel bir yolundan başka bir şey değil. Paradan önce insanlar çok büyük zorluk çekiyordu. Dünyanın her yerinde mal takası sistemi vardı. Eğer bir ineğin varsa ve at almak istiyorsan, bu hayatının en zorlu görevi olurdu. Atını verip inek almak isteyen bir adam bulmak zorundaydın. Bu çok zor bir iş. At vermek isteyen insanlar bulabilirsin. Ama inek almak istemiyorlardır. İnek almak isteyen insanlar bulabilirsin, ama onların atları yoktur.

Para ortaya çıkmadan önce durum buydu. Doğal olarak insanlar yoksuldu. Hiçbir şey satamıyor, hiçbir şey alamıyordu. Bu çok zor bir işti. Para bunu kolaylaştırdı. Artık inek satmak isteyen adam, at satmak isteyen bir adam aramak zorunda kalmadı. Artık ineğini satabilir, parayı alıp, at satan ama inek istemeyen herhangi birinden at alabilirdi.

Para bir değişim ortamı oldu. Takas sistemi ortadan kalktı. Para insanlığa çok büyük bir hizmette bulundu. İnsanlar artık alıp verme kapasitesine sahip olunca, doğal olarak zenginleşmeye başladılar.

Bunu iyi anlamak gerekir. Para ne kadar hızlı hareket ederse, o kadar çok paran olur. Örneğin, eğer bende bir dolar olsaydı... Bu sadece bir rnek. Bir dolarım yok. Yanımda bir sent bile yok. Cebim bile yok. Bazen eğer bir dolarım olursa, onu nereye koyacağım diye endişeleniyorum.

Örneğin, eğer bir dolarım varsa ve onu harcamazsam, o zaman bu salonda sadece bir dolar olur. Ama eğer o dolarla bir şey satın alırsam, başkasına geçer. Ben doların değerinin karşılığını alırım ve keyfini ıkartırım. Doları yiyemezsin. Cebinde tutarak nasıl keyfini ıkartacaksın? Keyfini ancak harcayarak ıkartabilirsin. Ben keyfini çıkartıyorum ve dolar başkasına geçiyor. şimdi eğer onu elinde tutarsa, o zaman sadece iki dolar olur. Benim keyfini çıkardığım dolar ve o cimrinin cebinde duran bir dolar.

Ama eğer kimse parayı tutmazsa, herkes doları mümkün olduğunca hızlı harcarsa, eğer üç bin insan varsa, üç bin dolarlık keyif alınmış olunur. Bu sadece tek bir tur. Turlar devam ettikçe dolar çoğalmaya devam eder. Hiçbir şey girmiyor ve ortada aslında bir dolar var. Ama onu hareket ettirdike çoğalıyor. O yüzden paraya, "currency" yani akım denir. O bir akım olmalı. Benim anlamım bu. Ben başka bir anlam bilmiyorum. İnsan onu tutmamalı. Eline geçtiği zaman harca. Vakit kaybetme. Çünkü cebinde durduğu sürece doların büyümesini, çoğalmasını önlüyor oluyorsun.

Para çok büyük bir icat. İnsanları zenginleştirir. Sahip olmadıkları şeyleri alma kapasitesi verir. Ama bütün dinler ona karşı olmuştur. İnsanlığın zengin olmasını istemiyorlar. İnsanlığın zeki olmasını istemiyorlar. Çünkü eğer insanlar zekiyse, İncil'i kim okuyacak? Dinler hiçbir zaman insanın zeki olmasını, zengin olmasını istemedi. İnsanın mutlu olmasını istemedi. Çünkü acı çeken, yoksul, aptal insanlar, kiliselerin, sinagogların,

tapınakların, camilerin müşterisidir.

Ben hiçbir dini yere gitmedim. Neden gideyim? Eğer dini bir yer, dinin tadını almak istiyorsa, bana gelmeli. Ben Mekke'ye gitmiyorum. Mekke bana gelsin. Ben Kudüs'e gitmiyorum. Deli değilim. Biraz çatlağım ama deli değilim. Burada keyif, kahkaha ve sevgi dolu bir yer yarattığımız zaman, İsrail'de ne var ki? Yeni İsrail'i biz yaratmış oluruz.

Para hakkında sana empoze edilmiş olan bütün fikirleri bırak, ona saygı duy, servet yarat. Çünkü ancak servet yarattıktan sonra diğer boyutlar sana açılabilir.

YARATIM

EN ÜST DÜZEY YARATICILIK: HAYATININ ANLAMI

Hayatın kendi başına bir anlamı yok. Hayat bir anlam yaratma fırsatıdır. Anlamın keşfedilmesi değil, yaratılması gerekir. Anlamı, ancak onu yaratırsan bulursun. Orada bir çalının arasında durmuyor. Yani sağına soluna bakınca, biraz arayınca bulamazsın. O bulunacak bir kaya gibi durmuyor. O, yaratılacak bir şiir, söylenecek bir şarkı, edilecek bir danstır.

Anlam bir danstır; taş değil. Anlam müziktir. Onu ancak yaratırsan bulursun. Bunu unutma.

Milyonlarca insan, anlamın keşfedileceği gibi aptalca bir fikir yüzünden anlamsız birer hayat sürüyor. Sanki anlam zaten oradaymış gibi; bir perdeyi çekince karşında, anlam, işte burada. Hayır, böyle değil.

Unutma, Buda hayatın anlamını buldu, çünkü yarattı. Ben buldum, çünkü yarattım. Tanrı, bir nesne değil; bir yaratımdır. Onu ancak yaratanlar bulur. Bence anlamın keşfedilecek bir şey olmaması çok güzel. Aksi halde, bir insan onu keşfederdi ve sonra başkalarının keşfetmesine gerek kalmazdı. Dini anlam ile bilimsel anlam arasındaki farkı görüyor musun? Albert Einstein görecelilik teorisini keşfetti. Şimdi onu tekrar tekrar keşfetmen gerekiyor mu? Eğer tekrar tekrar keşfediyorsan, aptalın tekisin. Ne gerek var? Bir adam keşfetmiş. Sana haritayı vermiş. Onun yıllarını almış olabilir. Ama senin anlaman birkaç saat sürer. Üniversiteye gidip öğrenebilirsin.

Buda da bir şey keşfetti. Zerdüşt de bir şey keşfetti. Ama bu Einstein'ın keşfi gibi değil. Zerdüşt'ün izinden gidip, onun haritasını kullanarak bulacağın bir şey değil. O şekilde asla bulamazsın. Senin bir Zerdüşt olman gerekir. Aradaki farkı gör.

Halbuki görecelilik teorisini anlamak için bir Albert Einstein olmana gerek yok. Sadece ortalama zekaya sahip olman yeter. Eğer çok geri zekalı değilsen anlarsın.

Ama Zerdüşt'ün anlamını kavramak için, bir Zerdüşt olman gerekir. Daha azı yetmez. Onu tekrar yaratman gerekir. Her bireyin Tanrı'yı, anlamı, gerçeği, doğurması gerekir. Her insanın hamile kalıp, o doğum sancılarını yaşaması gerekir. Her insanın onu rahminde taşıyıp, kendi kanıyla beslemesi gerekir. Ancak o zaman keşfedebilir.

Eğer hayatta bir anlam görmüyorsan, onun gelmesi için pasif bir şekilde bekliyor olmalısın. O zaman asla gelmez. Geçmiş dinlerin fikri buydu. Anlam zaten oradaydı. Ama değil. Onu yaratacak özgürlük orada. Onu yaratacak enerji orada. Tohum ekip, ekini biçmek için gerekli tarla orada. Hepsi orada. Ama anlamın yaratılması gerekir. O yüzden yaratmak, bu kadar büyük bir keyif, bu kadar güzel bir macera ve bu kadar heyecanlı bir

şeydir.

O yüzden ilk olarak, dinin yaratıcı olması gerekir. Şu ana kadar din, çok pasif, hatta durağan kaldı. Dindar bir insanın yaratıcı olmasını beklemezsin. Onun oruç tutmasını, mağarada oturmasını, sabah erken kalkıp, mantra söylemek gibi aptalca şeyler yapmasını beklersin. Ancak o zaman tatmin olursun. O ne yapıyor? Uzun oruçlar tuttuğu için onu övüyorsun. Belki adam mazoşist. Belki kendine işkence yapmaktan hoşlanıyor. Buz gibi soğukta çıplak oturuyor ve sen onu takdir ediyorsun.

Ama ne gerek var? Ne gibi bir değeri var? Dünyanın bütün hayvanları soğukta çıplak oturur. Onlar aziz değil. Ya da sıcakta, güneş altında oturur; ve sen onu takdir edersin. "Baksana, ne kadar dindar bir adam" dersin. Ama o ne yapıyor? Dünyaya katkısı ne? Bu dünyaya nasıl bir güzellik kattı? Herhangi bir değişiklik yarattı mı? Dünyayı biraz daha tatlı, biraz daha hoş yaptı mı? Hayır, bunu sormuyorsun.

Şimdi sana söylüyorum, bu soruyu sormalısın. Bir insanı şarkı yarattığı için öv. Bir insanı güzel bir heykel yarattığı için öv. Bir insanı çok güzel flüt çaldığı için öv. Bundan sonra, dini kriterlerin bunlar olsun. Bir insanı çok güzel sevdiği için öv. Sevgi bir dindir. Bir insanı, onun sayesinde dünya daha zarif olduğu için öv. Oruç tutmak, mağarada oturmak, kendine işkence etmek ya da çivili yatakta yatmak gibi aptalca şeyleri unut. Bir insanı çok güzel güller yetiştirdiği için öv. Dünya onun sayesinde daha renkli olmuştur. O zaman anlamı bulursun.

Anlam yaratıcılıktan ortaya çıkar. Din daha şiirsel, daha estetik olmalıdır.

İkinci şey ise şudur: Bazen bir sonuca ulaştıktan sonra anlamı aramaya başlarsın. Bir sonuca ulaştıktan sonra ararsın. Anlamın ne olması gerektiğine karar vermişsindir. Ama sonra onu bulamazsın.

Arayışın saf olması gerekir. Arayışın saf olması gerekir derken neyi kastediyorum? Herhangi bir yargıya sahip olmadan, kafanda herhangi bir beklenti bulunmadan.

Nasıl bir anlam arıyorsun? Eğer belirli bir anlam aramaya çoktan karar verdiysen onu bulamazsın. Çünkü daha en baştan arayışın kirlenmiştir. Arayışın saf değildir. Sen kararını çoktan vermişsin.

Örneğin, eğer bir adam benim bahçeme gelip, burada elmas bulacağını düşünüyorsa, ancak o zaman bu bahçe güzeldir. Ama elmas bulamadığı zaman, bahçede bir anlam olmadığını söyler. Etrafta birçok güzel çiçek, bir sürü öten kuş, bir sürü renk, ağaçlar arasından esen rüzgar, kayalar üstünde yosun vardır. Ama o bir anlam göremez. Çünkü aklında belirli bir fikir vardır. Elması bulmalıdır. Ancak o zaman bir anlam olacaktır. Kendi fikri yüzünden anlamı kaçırmaktadır.

Bırak arayışın saf olsun. Sabit bir fikirle hareket etme. Çıplak ol. Açık ve boş ol. O zaman

sadece bir anlam değil, binlerce anlam bulacaksın. O zaman her şey anlamlı gelecek. Güneşin altında parlayan renkli bir taş ya da etrafında küçük bir gökkuşağı yaratan çiğ damlası. Ya da rüzgarda dans eden küçük bir çiçek. Sen hangi anlamı arıyorsun? Bir sonuçla başlama. Aksi halde başlangıçta yanlış yapmış olursun. Yargısız arayışa gir. İnsanlara sürekli "Eğer gerçeği bulmak istiyorsan, bilgini bir kenara koy. Bilgili insan asla bulamaz. Bilgisi bir barikat olur" derken, bunu kastediyorum. Goldstein, hayatında hiç tiyatroya gitmemişti. Çocukları yaş günü için ona bir bilet hediye etti.

Temsilden sonra evine geldiler ve heyecanla nasıl bulduğunu sordular. "Tamamen saçmalıktı" diye yanıtladı. "Kız arzu ederken, adam istemiyordu. Adam arzu ederken, kız istemiyordu. İkisi de istediği zaman perde kapandı."

Şimdi, eğer sabit bir fikrin varsa o zaman sadece onu ararsın. Sadece onu ararsın. Ve bu zihin darlığı yüzünden diğer her şeyi ıskalarsın.

Anlam yaratılmalıdır ve önyargısız aranmalıdır. Eğer bilgini bir kenara koyabilirsen, hayat birden renklenir. Bütün renkler canlanır. Ama eğer sürekli yazıtları, kitapları, teorileri, doktrinleri, felsefeleri sırtında taşıyorsan, bunlar içinde kaybolursun. O zaman her şey karışır, çorbaya döner. Neyin ne olduğunu bile hatırlayamazsın.

Zihnin çorba gibi. Onu temizle, boşalt. En iyi zihin, boş zihindir. Sana boş zihin şeytanın atölyesidir diyenler, aslında şeytanın ajanlarıdır. Boş bir zihin Tanrı'ya her şeyden daha yakındır. Boş zihin şeytanın atölyesi değildir. Şeytan düşünce olmadan hiçbir şey yapamaz.

Şeytan, boşlukta hiçbir şey yapamaz. Boşluğa girmesi mümkün değildir.

Zihninde ne kadar çok düşünce var. Hepsi karışmış. Hiçbir şey net görünmüyor. Birçok kaynaktan o kadar çok şey duymuşsun ki, zihnin bir canavara dönüşmüş. Sense hatırlamaya çalışıyorsun, çünkü sana hatırlaman söylendi. "Unutma" dendi. Sen de doğal olarak, bu ağır yük yüzünden hatırlayamıyorsun. Birçok şeyi unuttun, birçok şeyi hayal ettin ve kendinden kattın.

Bir İngiliz, Amerika'yı ziyaret ederken bir ziyafete katılmış. Ev sahibinin şu konuşmayı yaptığını duymuş: "Başka bir adamın karısının -annemin kollarında geçirdiğim hayatımın en mutlu anı şerefine."

"Ne güzel bir söz" diye düşündü İngiliz. "Bunu hatırlayıp, daha sonra kullanmalıyım." Birkaç hafta sonra İngiltere'ye döndü ve bir kilise yemeğinde, kadeh kaldırma konuşmasını onun yapmasını istediler. O da kalabalık salonda büyük bir coşkuyla başladı. "Başka bir adamın karısının kollarında geçirdiğim hayatımın en mutlu anı şerefine." Uzun bir sessizlikten sonra, kalabalık huzursuz olmaya ve konuşmacıyı süzmeye başladı.

Konuşmacının arkadaşı ona eğilip fısıldadı: "Ne demek istediğini hemen açıklasan iyi olur." Konuşmacı, "Tanrım!" diye bağırdı. "Kusura bakmayın. Kadının adını unuttum."

Bu yaşanıyor. Etrafın bunu dedi, Lao Tzu şunu dedi diye hatırlıyorsun. İsa'nın ne dediğini, Muhammed'in ne dediğini hatırlıyorsun. Birçok şey hatırlıyorsun ve hepsi karışmış durumda. Kendi başına tek bir söz bile söylememişsin. Eğer kendine ait bir şey söylemezsen, anlamı kaçırsın.

Bilgiyi bırak ve daha yaratıcı ol. Unutma, bilgi toplanır. Bir yaratıcılığa gerek kalmaz. Sadece alıcı olman yeterli. İnsan buna dönüşmüştür. İnsan bir izleyiciye indirgenmiştir. Gazete okur, İncil okur, Kur'an okur, Gita okur, sinemaya gider, oturur, film izler, futbol maçına gider. Ya da televizyonunun karşısına oturur, radyo dinler, falan filan... Günde yirmi dört saat, herhangi bir katılıma girmeden sadece izleyici olur. Başkaları bir şeyler yaparken, o sadece oturup izler. İzleyerek anlamı bulamazsın.

Binlerce sevgiliyi sevişirken görebilirsin. Ama sevginin ne olduğunu bilmezsin. O, orgazmik bırakmışlığı izleyerek bilemezsin. Katılımcı olmak zorundasın. Anlam, katılmakla ortaya çıkar. Hayata katıl. Mümkün olduğunca derinden ve bütünüyle katıl. Katılım için her şeyi riske et. Eğer dansın ne olduğunu bilmek istiyorsan, bir dansçıyı izlemeye gitme. Dans etmeyi öğren, dansçı ol. Eğer herhangi bir şeyi bilmek istiyorsan, katıl. Bir şeyi bilmenin gerçek, doğru ve özgün yolu budur. O zaman hayatında birçok anlam olacak. Sadece tek boyutlu değil; çok boyutlu anlamlar. Ve sen anlam yağmuruna tutulacaksın.

Hayatın çok boyutlu olması gerekir. Ancak o zaman anlam vardır. Hayat asla tek boyutlu değildir. Bu da bir sorun. Eğer biri mühendis olursa, her şeyin bittiğini düşünür. Kendini mühendis kimliğiyle tanımlar. O zaman hayatı sadece mühendislik olur. Milyonlarca seçenek varken, o sadece tek bir yolda ilerler. Sıkılır, bunalır, yorulur ve heyecanını kaybeder. Sadece ölümü bekler. Bu durumda nasıl bir anlam olabilir?

Hayatta daha fazla ilgi alanların olsun. Sadece bir iş adamı olma. Bazen oyun da oyna. Sadece doktor, mühendis, müdür ya da profesör olma. Mümkün olduğunca çok şey olmaya çalış. Kağıt oyna; keman çal. Şarkı söyle; fotoğraf çek. Şair ol; hayatta mümkün olduğunca çok şey bul. O zaman zenginliğe sahip olursun. Anlam, zenginliğin yan ürünüdür.

Sokrates hakkında çok anlamlı bir hikâye duydum:

Sokrates, hücresinde ölümünü beklerken sürekli, "Sokrates müzik yap" diye onu zorlayan rüyalar görmeye başlar. Yaşlı adam her zaman felsefe yaparak sanata hizmet ettiğini düşünürdü. Ancak o gizemli sesin teşviki ile hikayelerini dizelere dönüştürdü; Apollo'ya bir ilahi adadı ve flüt çaldı.

Ölüm soluğunda felsefe ve müzik bir an için el ele tutuştu. Sokrates daha önce hiç

olmadığı kadar mutlu oldu. O hayatında flüt çalmamıştı. İçinde bir şey ısrar ediyordu. "Sokrates, müzik yap." Ölüm bu kadar yakinken, çok saçma görünüyordu. O daha önce hiç flüt çalmamış; hiç müzik yapmamıştı. Varlığının bir parçası boğulmuş durumdaydı. Evet, Sokrates gibi bir adam bile tek boyutlu kalmıştı. İnkâr edilen boyut ısrarcıydı. "Bu kadar mantık yeter. Bir parça müzik sana iyi gelir. Denge getirir. Bu kadar tartışma yeter. Biraz da flüt çal." Ses o kadar ısrarcıydı ki, ona teslim olmak zorunda kaldı.

Havarileri çok şaşırmış olmalı. "Yoksa delirdi mi? Sokrates flüt mü çalıyor?" "Ama benim için bu çok önemli." Müzik çok güzel olmayabilir. Çünkü daha önce hiç çalmamıştı. Tamamen amatörce ve çocuksu olmuş olabilir. Ama yine de, bir tatmin yarattı, bir köprü oluşturdu. Artık tek yönlü değildi. Belki de hayatında ilk kez anını yaşadı. Belki de hayatında ilk kez, mantıklı bir açıklama getiremeyeceği bir şey yaptı. Aksi halde o çok rasyonel bir adamdı.

Geçen gün, büyük Hassid mistiği Baal Şem hakkında bir hikâyeye okudum.

O gün tatildi ve Hassidler dua edip, birlikte dans etmek için, usta ile konuşmak için toplanmıştı.

Bir adam özürlü çocuğu ile gelmişti. Oğlunun yanlış bir şey yapmasından çekiniyordu. O yüzden sürekli onu kolluyordu. Dualar okunurken, çocuk babasına sordu:

"Bir düdüğüm var, onu çalabilir miyim?" Baba, "Kesinlikle olmaz. Düdüğün nerede" diye sordu. Çocuğunun onu dinlemeyeceğinden korkuyordu. Çocuk babasına cebindeki düdüğü gösterdi. Baba bir gözünü çocuktan ve o cepten ayırmadı. Sonra dans başladı. Baba da unutup, dans etmeye başladı. Hassidler dans eder, keyifli insanlardır. Yahudiliğin kremalarıdır. Yahudiliğin özü onlarla birlikteydi, o deli insanlarla.

Herkes Tanrı'ya dua edip dans ederken, artık çocuk kendini tutamadı. Cebindeki düdüğü çıkartıp üfledi. Herkes şoke olmuştu. Ama Baal Şem geldi çocuğa sarıldı ve şöyle dedi: "Dualarımız duyuldu. Bu düdük olmadan hepsi bir hiçti. Çünkü burada kendiliğinden yapılan tek şey bu oldu. Diğer her şey törenseldi."

Hayatının ölü bir ayine dönüşmesine izin verme. Açıklanamayan anlar olmasına izin ver. Bırak bazı şeyler gizemli kalsın. Neden gösteremediğin şeyler olsun. İnsanların senin biraz çılgın olduğunu düşünmelerini sağlayacak bazı eylemlerin olsun. Yüzde yüz akıl sağlığı yerinde bir adam, ölü bir adamdır. Yanında bir parça çılgınlık olması her zaman büyük bir keyif getirir. Arada bazı çılgınlıklar da yap. O zaman anlam mümkün olabilir.

